

Begrunnelse for vedtak

Eiker transformatorstasjon

Øvre Eiker kommune i Buskerud

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Tiltakshaver	Statnett SF og Glitre Nett AS
Referanse	202303971-19
Dato	26.08.2025
Ansvarlig	Ingrid Myrtveit
Saksbehandler	Tanja Midtsian, Tor Carlsen og Eivind Aksnes Fossland

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 22 95 95 95, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Abels gate 9

7030 TRONDHEIM

Region Nord
Kongens gate 52-54
Capitolgården
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvegen. 1B

6800 FØRDE

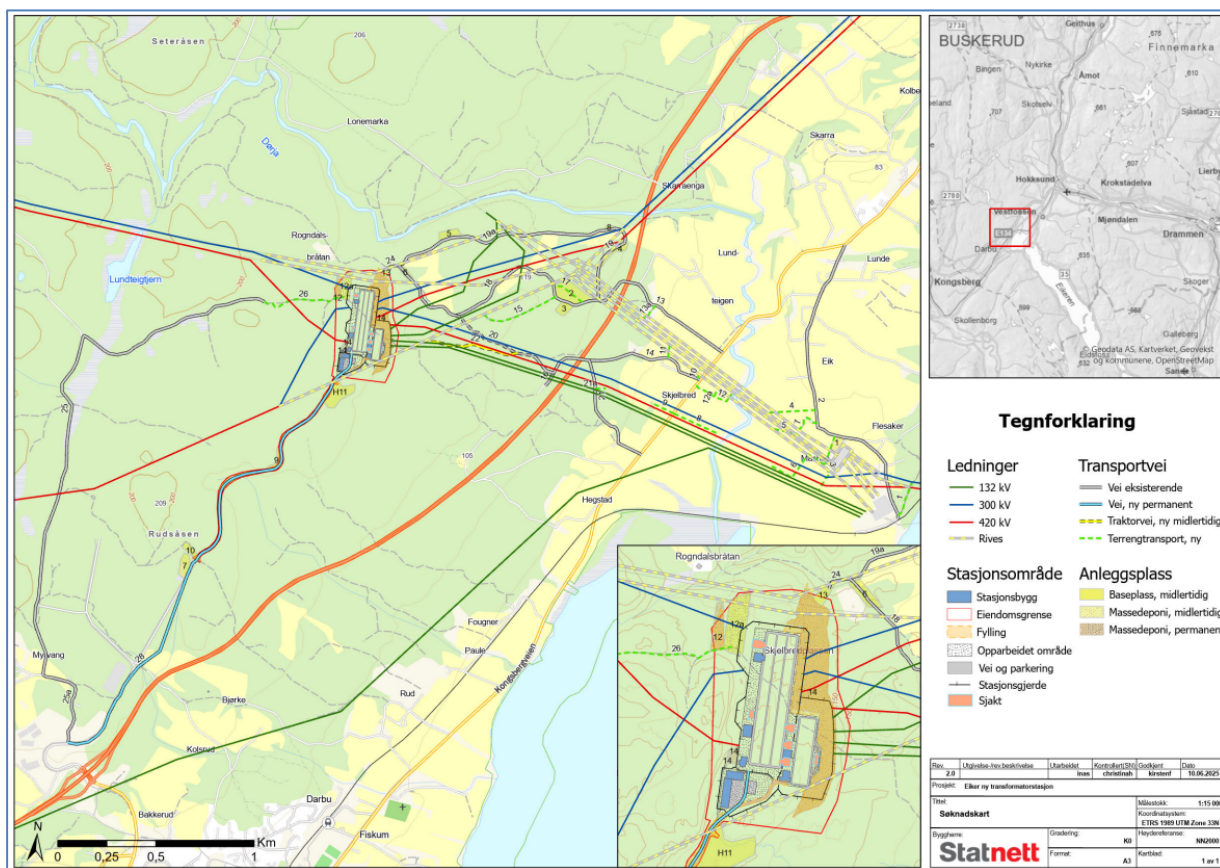
Region Øst
Vangsvæien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Sammendrag

Hva gir NVE tillatelse til?

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) gir tillatelser til Statnett SF og Glitre nett AS for å bygge Eiker transformatorstasjon i Øvre Eiker kommune i Buskerud. Tillatelsene omfatter også endringer i dagens Flesaker transformatorstasjon og omlegging av kraftledninger som i dag går inn til Flesaker transformatorstasjon, slik at de føres inn til Eiker transformatorstasjon. Eiker transformatorstasjon vil ligge ved Skjelbredplassen, omtrent 2,5 km fra Flesaker transformatorstasjon.

NVE gir samtidig Statnett samtykke til ekspropriasjon av eiendomsrett til adkomstvei og stasjonstomt. NVE gir også ekspropriasjonstillatelse til Statnett og Glitre Nett til bruksrett av arealer til kraftledningene og til lagring, ferdsel og transport, og rett til å etablere riggplasser og masselager. NVE forutsetter at Statnett og Glitre Nett forsøker å inngå minnelige avtaler med berørte grunneiere og rettighetshavere.

Figur 1: Oversiktskart over tiltaket. Kilde: Statnett.

Hvorfor gir NVE tillatelse til å bygge transformatorstasjonen?

NVE mener at bygging av Eiker transformatorstasjon er et viktig og nødvendig tiltak som vil legge til rette for forventet forbruksvekst på Østlandet og øke overføringskapasiteten mellom sør- og østlandet. Dagens Flesaker transformatorstasjon er et sentralt knutepunkt i nettet, som binder sammen ledninger fra vest, øst og sør. Spenningsoppgradering av stasjonen er et nødvendig og tidlig trinn i arbeidet med å øke spenningen i nettet i området og sørover, som blant annet vil bidra til

mindre prisforskjeller mellom landsdelene. Flesaker stasjon er ikke tilrettelagt for drift på 420 kV spenningsnivå, som vil kreve et større stasjonsareal enn det er mulig å opparbeide på dagens stasjonsområde. Statnett får derfor tillatelse til å bygge nye Eiker transformatorstasjon som erstatning for Flesaker stasjon.

Hva sier høringsinstansene?

Det kom inn 21 høringsuttalelser til konsesjonssøknaden. Høringsuttalelsene omhandlet fugl, landbruk, adkomst- og tilførselsveier, kulturminner, nærføringseffekter av luftledninger, overvann, vann-, luft- og lydforurensing.

Birdlife Norge, Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus og Naturvernforbundet i Øvre Eiker ba alle om tiltak for å redusere risikoen for fuglekollisjon. Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus leverte innsigelse til søknaden pga. negative virkninger for fugl.

Beboere ved Dunserudhagan ba om at Løkenveien benyttes så lite som mulig til anleggstrafikk, for å unngå økt trafikk på skolevei for barn. De ba om at adkomstveien i hovedsak benyttes, og at adkomst til Løkenveien bør være gjennom Fiskumparken næringspark. Buskerud fylkeskommune ba om at det gjennomføres kulturminneundersøkelser i ledningstraseene før anleggsarbeidet begynner. Naboer er opptatt av hvilke restriksjoner kraftledninger vil føre til for bruk av eiendommer og landbruksmaskiner. Flere ba om at Statnett gjennomfører tiltak for å unngå problemer med overvann.

Hva er de negative virkningene av tiltaket?

Eiker transformatorstasjon med adkomstvei og omlagte ledninger inn til stasjonen vil båndlegge omtrent 733 dekar nytt skog- og jordbruksareal. Utbyggingen vil medføre støy og anleggstrafikk i anleggsperioden og varige visuelle virkninger for naboer og de som ferdes i tiltaksområdet. Tiltaket vil også ha negative virkninger for naturmangfold, da det vil hugges skog i de nye ledningstraseene, i traseen til adkomstveien og på den nye stasjonstomten, som gir inngrep i naturtyper og kan påvirke hekkende fugl. De nye ledningstraseene vil også gå nærmere Fiskumvannet naturreservat enn dagens ledninger og kan derfor føre til økt kollisjonsrisiko for fugl.

Hvordan redusere de negative virkningene av transformatorstasjonen?

NVE mener at det er mulig å redusere de negative virkningene gjennom god detaljplanlegging og gjennomføring av avbøtende tiltak. Vi setter krav om at Statnett skal gjennomføre tiltak for å ivareta naturmangfoldet og spesielt fugl. På strekningen fra Flesaker til Skjelbredplassen skal det monteres fugleavvisere på linene, og Statnett og Glitre Nett skal tilstrebe å legge kraftledningen i så få horisontale plan som mulig for å redusere risikoen for fuglekollisjon. Anleggsperioden skal tilpasses for å unngå å forstyrre hekkende fugl. Hugging av trær rundt nye Eiker transformatorstasjon og i ledningstraseene skal minimeres for å redusere de visuelle virkningene og for å ta hensyn til hekkende fugl. Det skal også gjennomføres tiltak for å unngå spredning av fremmedarter og forurensing av vannmiljø.

Innsigelse

Statsforvalteren har innsigelse til tiltaket på grunn av at det påvirker Fiskumvannet naturreservat gjennom økt kollisjonsrisiko for fugl. En innsigelse er en forhåndsvarslet klage. Dersom Statsforvalteren ikke trekker innsigelsen innen klagefristen er gått ut, vil vedtaket sendes til Energidepartementet for endelig avgjørelse.

Innhold

SAMMENDRAG	1
INNHold	3
1 SØKNADENE	5
1.1 SØKNAD FRA STATNETT SF	6
1.1.1 Nye Eiker transformatorstasjon	6
1.1.2 Flesaker transformatorstasjon	6
1.1.3 Omlegging/ombygging og riving av eksisterende ledninger	6
1.1.4 Adkomstveg og andre midlertidige og permanente hjelpeanlegg	7
1.2 SØKNAD FRA GLITRE NETT AS	9
1.2.1 Anlegg i nye Eiker transformatorstasjon	9
1.2.2 Omlegging av eksisterende ledninger	9
1.2.3 Bygge nye ledninger	9
2 NVES BEHANDLING SØKNADEN	9
2.1 HØRING AV KONSESJONSSØKNAD OG SØKNAD OM EKSPROPRIASJON	9
2.2 INNKOMNE MERKNADER	10
2.3 INNSIGELSE	10
2.3.1 Innsigelse fra Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus	10
2.3.2 Innsigelsesmøte	11
3 NVES VURDERING AV SØKNAD ETTER ENERGILOVEN	11
3.1 BEHOV FOR TILTAK	11
3.1.1 Statnetts beskrivelse og vurdering av behovet	11
3.1.2 NVEs vurdering av behovet	13
3.2 SYSTEMLØSNING OG ANDRE TEKNISKE OG ØKONOMISKE FORHOLD	13
3.2.1 Vurderte systemløsninger	13
3.2.2 Rangering av systemløsningene basert på kostnader og systemtekniske egenskaper	14
3.3 VISUELLE VIRKNINGER	16
3.4 VIRKNINGER FOR KULTURMINNER OG KULTURMILJØ	18
3.5 VIRKNINGER FOR NATURMANGFOLD	19
3.5.1 Kunnskapsgrunnlaget	19
3.5.2 Naturtyper og vegetasjon	20
3.5.3 Virkninger for fugl	23
3.5.4 Virkninger for annet dyreliv	27
3.5.5 Fremmede arter	28
3.5.6 Føre-var-prinsippet	28
3.5.7 Samlet belastning i henhold til prinsippene i naturmangfoldloven	28
3.5.8 Kostnadene ved miljøforringelse, miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder	30
3.5.9 Oppsummering av virkninger på naturmangfold	30
3.6 VIRKNINGER FOR AREALBRUK	31
3.6.1 Landbruk og skogdrift	32
3.6.2 Vei	33
3.6.3 Vann og avløp	33
3.6.4 Masselager og riggplasser	34
3.7 KLIMAGASSUTSLIPP	34
3.8 SIKKERHET OG BEREDSKAP	35
3.9 VIRKNINGER FOR VASSDRAG OG VANNFOREKOMSTER	35
3.10 NATURFARE	36
3.11 STØY OG STØV	37
3.11.1 Støy i driftsfasen	37
3.11.2 Støy i anleggsfasen	38
3.11.3 Støv	39

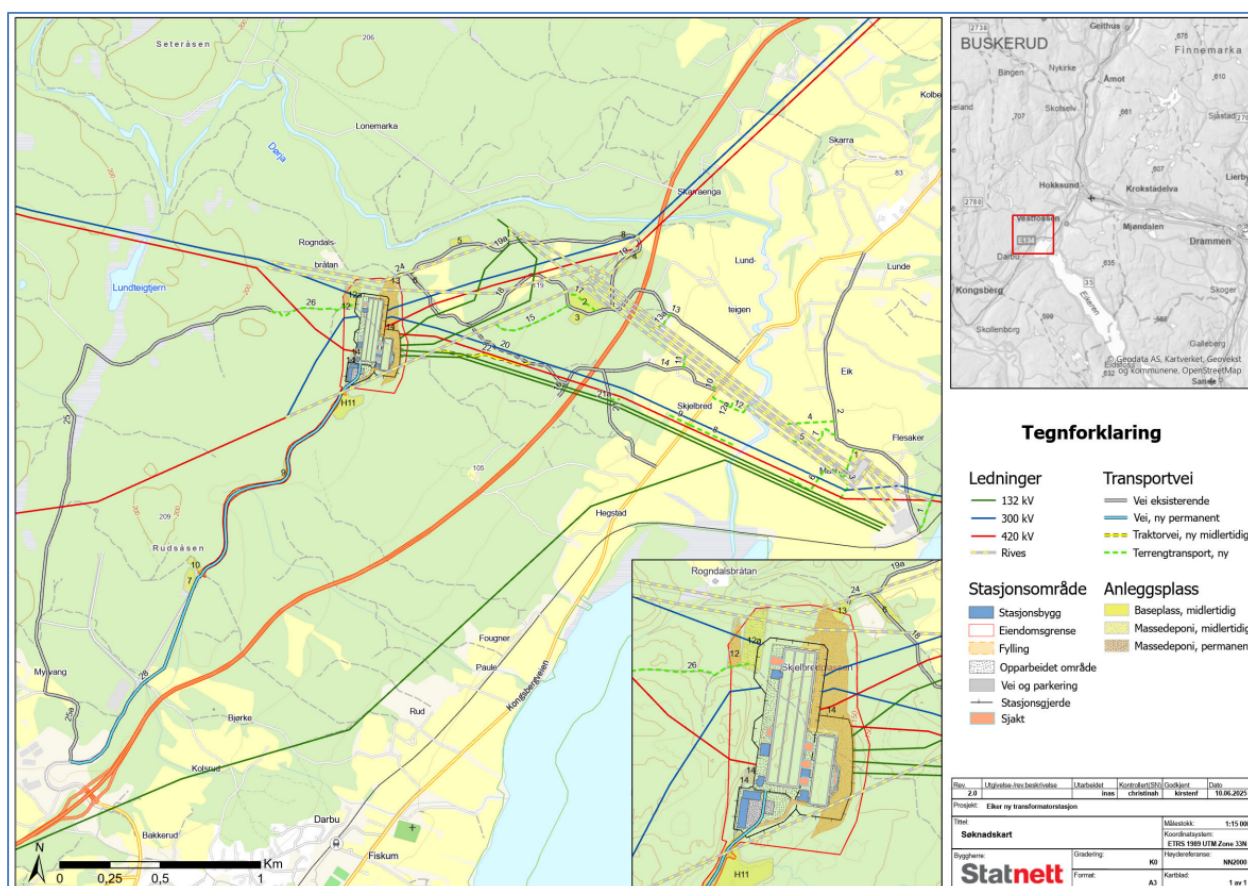
3.12	ELEKTROMAGNETISK FELT (EMF)	39
3.13	RIVING AV DAGENS KRAFTLEDNINGER OG FLESAKER TRANSFORMATORSTASJON	39
3.13.1	<i>Riving av Statnetts elektriske anlegg ved Flesaker transformatorstasjon</i>	<i>40</i>
3.13.2	<i>Vurdering av riving av Glitre Netts kraftledninger</i>	<i>42</i>
4	NVES KONKLUSJON OG VEDTAK OM SØKNAD ETTER ENERGILOVEN.....	42
4.1	OPPSUMMERING AV VIRKNINGER AV TILTAKET	42
4.2	ANLEGGETS UTFORMING OG AVBØTENDE TILTAK	43
4.2.1	<i>Tiltak for fugl</i>	<i>43</i>
4.2.2	<i>Tiltak for naturtyper, vegetasjon og visuelle virkninger</i>	<i>45</i>
4.2.3	<i>Tiltak for annet dyreliv.....</i>	<i>45</i>
4.2.4	<i>Tiltak for nærmiljø (støy og støv)</i>	<i>46</i>
4.2.5	<i>Tiltak for kulturmiljø</i>	<i>46</i>
4.2.6	<i>Tiltak for vassdrag og overvann</i>	<i>46</i>
4.2.7	<i>Tiltak for å unngå spredning av fremmede arter.....</i>	<i>47</i>
4.2.8	<i>Tiltak for riving</i>	<i>47</i>
4.2.9	<i>Detaljplan</i>	<i>47</i>
4.3	OPPSUMMERING AV NVES VURDERINGER	48
4.4	NVES VEDTAK	51
4.5	INNSIGELSE FRA STATSFORVALTEREN I ØSTFOLD, BUSKERUD, OSLO OG AKERSHUS	52
5	NVES VURDERING AV SØKNAD OM EKSPROPRIASJON OG FORHÅNDSTILTREDELSE.....	52
5.1	HJEMMEL	52
5.2	OMFANG AV EKSPROPRIASJON.....	52
5.3	INTERESSEAVVEINING.....	53
5.3.1	<i>Vurderinger av virkninger av konsesjonsgitte anlegg.....</i>	<i>53</i>
5.3.2	<i>Vurdering av om inngrepet uten tvil er til mer gagn enn til skade</i>	<i>54</i>
5.4	NVES SAMTYKKE TIL EKSPROPRIASJON.....	54
5.5	FORHÅNDSTILTREDELSE	54
	VEDLEGG A - OVERSIKT OVER LOVVERK OG BEHANDLINGSPROSESS.....	56
	VEDLEGG B – SAMMENFATNING AV HØRINGSUTTALELSER.....	58

1 Søknadene

Statnett SF søker om å bygge nye Eiker transformatorstasjon, rive deler av dagens Flesaker transformatorstasjon og legge om eksisterende kraftledninger slik at de vil gå inn til nye Eiker stasjon i stedet for gamle Flesaker stasjon. Dagens Flesaker stasjon har funksjoner for både transmisjons- og regionalnettet. Glitre Nett AS vil fortsette å drive deler av sine anlegg i Flesaker stasjon, også etter at Eiker stasjon er etablert. Statnett søker om å samle sine anlegg i nye Eiker transformatorstasjon, som vil ligge ca. 2,5 km vest for Flesaker transformatorstasjon. Eiker transformatorstasjon skal bygges for 420 kV. Statnett ønsker å beholde eksisterende transformatorgruber ved Glitre Netts Flesaker transformatorstasjon for lagring, for å redusere arealbehovet ved Eiker.

Statnett søker på vegne av Glitre Nett om å legge om dagens kraftledninger og etablere et nytt 132 kV anlegg i Eiker transformatorstasjon for å legge til rette for forventet forbruksvekst i regionalnettet. Glitre Nett vil i tillegg fortsatt drive eksisterende 132 kV anlegg i Flesaker transformatorstasjon.

Eiker transformatorstasjon vil ha et omtrent 100 dekar stort stasjonsområde, hvor omtrent 75 dekar utgjør det inngjerdede stasjonsområdet. Tiltaket vil også kreve omlegging av kraftledninger fra Flesaker til Eiker. Eksisterende og nye anlegg vises i Figur 2.

Figur 2: Oversiktskart. Kilde: Statnett.

Statnett og Glitre Nett søker også om ekspropriasjonstillatelse for nødvendig grunn og rettigheter for å bygge og drive de nye elektriske anleggene. Samtidig søker de om forhåndstiltredelse, som innebærer at grunn og rettigheter kan tas i bruk før skjønn er avholdt. De opplyser at de vil forsøke å oppnå minnelige avtaler med berørte grunneiere.

Statnett begrunner søknaden med behov for spenningsoppgradering fra 300 kV til 420 kV i transmisjonsnettet for å legge til rette for forventet forbruksvekst i Glitre Netts regionalnett og behov for økt transformeringskapasitet mellom Sør- og Østlandet. Spenningsoppgraderingen vil kreve et større stasjonsareal enn det er mulig å opparbeide ved dagens Flesaker transformatorstasjon.

1.1 Søknad fra Statnett SF

1.1.1 Nye Eiker transformatorstasjon

Statnett søker om å bygge et omtrent 75 000 m² inngjerdet stasjonsområde med:

- stasjonsbygning med grunnflate på ca. 380 m² og høyde 10,5 m
- fem frittstående transformatorceller med samlet grunnflate på omtrent 1140 m² og høyde inntil 12 meter
- transformatorer med øvre spenningsnivå 420 kV
- en frittstående reservetransformator med øvre spenningsnivå 420 kV
- bryterfelt og doble samleskinner med spenningsnivå 420 kV
- jordslutningsspole
- reaktivt kompenseringsanlegg

1.1.2 Flesaker transformatorstasjon

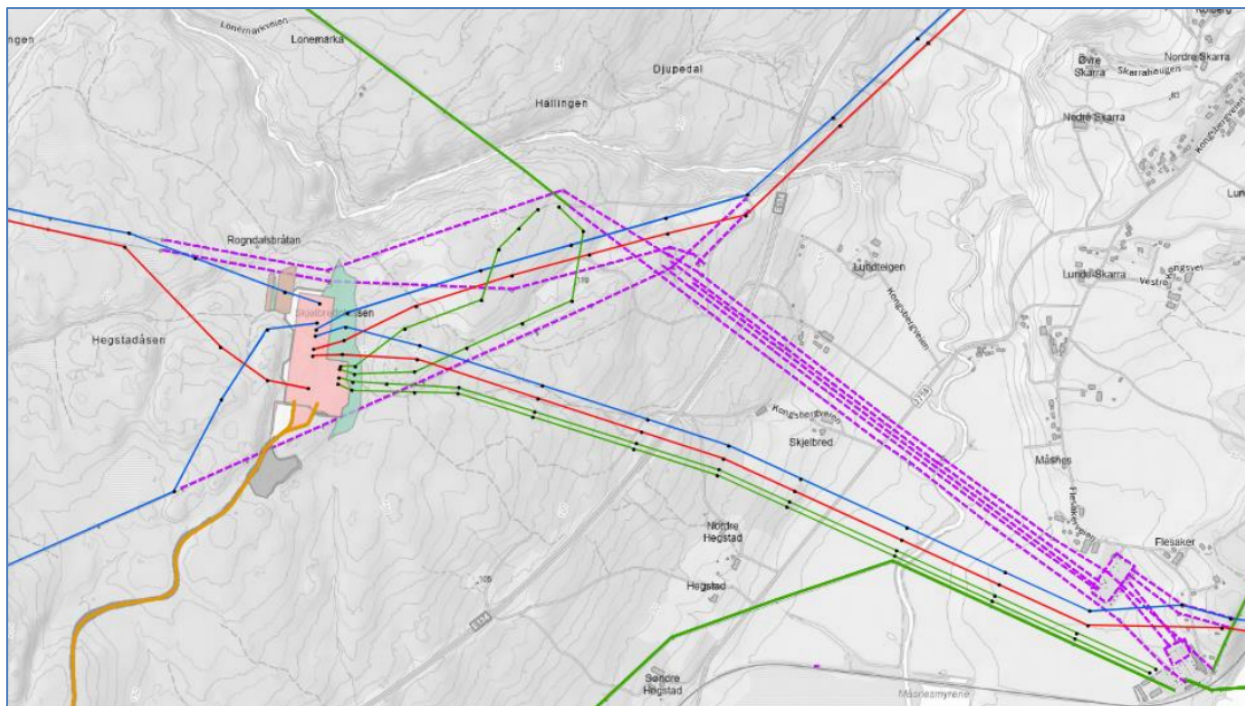
Statnett vil beholde eksisterende transformatorgruber til lagring av materiell. For øvrig vil nye Eiker transformatorstasjon erstatte dagens Flesaker stasjon, slik at følgende av Statnetts anlegg fjernes i/ved Flesaker:

- stasjonsbygning
- dagens transformatorer
- dagens koblingsanlegg inkludert innstrekkestativ
- deler av dagens stasjonsgjerde
- øvingsanlegg nordvest for transformatorstasjonen

1.1.3 Omlegging/ombygging og riving av eksisterende ledninger

Statnett søker om å føre følgende kraftledninger inn til nye Eiker transformatorstasjon, vist på figur 3:

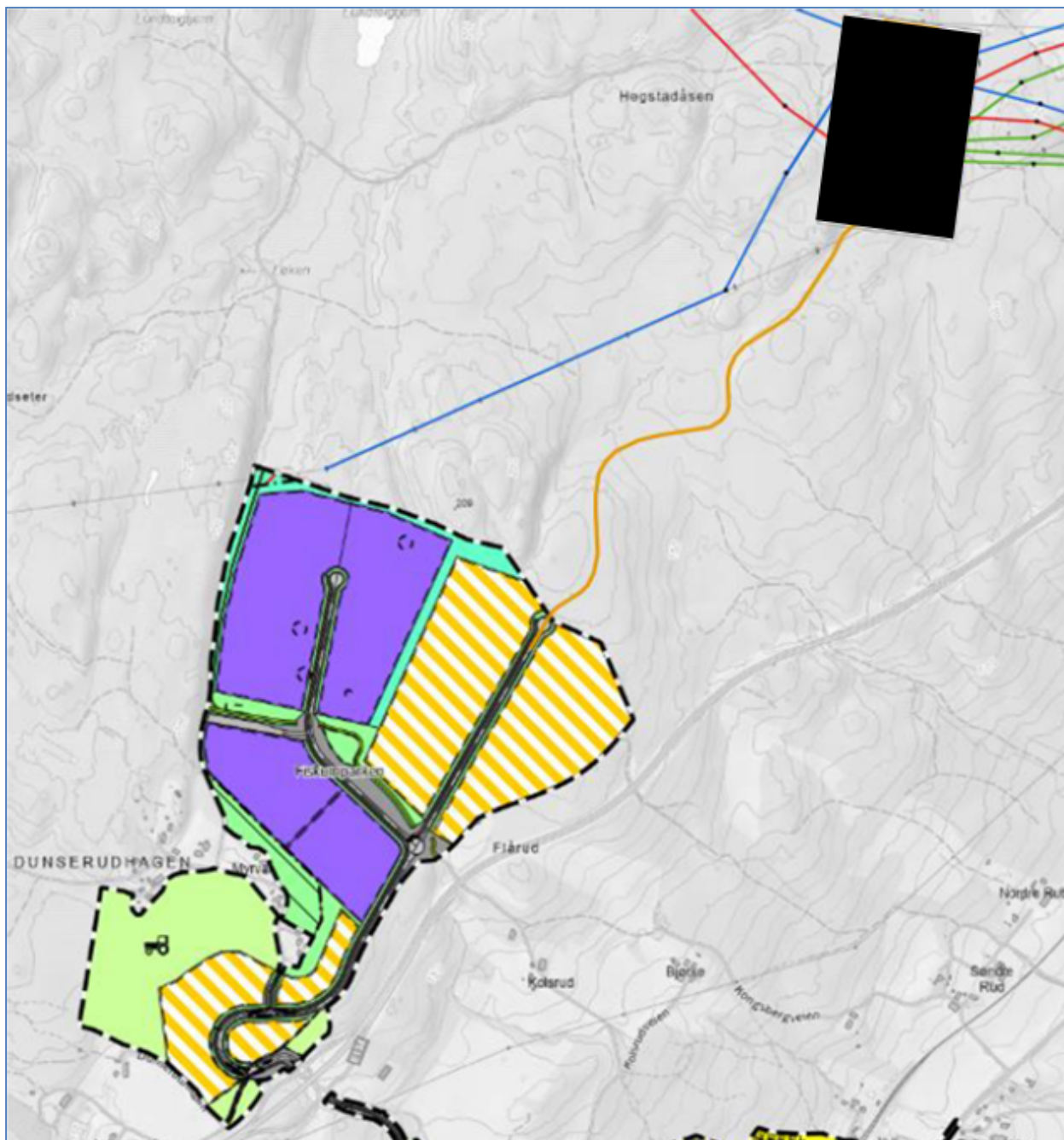
- 300 kV-ledningen Tokke–Flesaker (Tokke–Eiker etter ombyggingen)
- 300 kV-ledningen Vemorktoppen–Flesaker (Vemorktoppen–Eiker etter ombyggingen)
- 420 kV-ledningen Rjukan–Flesaker (Rjukan–Eiker etter ombyggingen)
- 300 kV-ledningen Flesaker–Hof (Eiker–Hof etter ombyggingen)
- 300 kV-ledningen Flesaker–Tegneby (Eiker–Tegneby etter ombyggingen)
- 300 kV-ledningen Flesaker–Sylling 1 (Eiker–Sylling 1 etter ombyggingen)
- 300 kV-ledningen Flesaker–Sylling 2 (Eiker–Sylling 2 etter ombyggingen)

Figur 3 Ledningsomlegginger. Ledninger inn til Eiker transformatorstasjon er vist med tynne grønne, røde og blå streker. Ledninger som skal rives er vist med lilla streker. Kilde: Konsekvensutredningen, Multiconsult.

1.1.4 Adkomstveg og andre midlertidige og permanente hjelpeanlegg

Statnett søker også om å bygge og drive en ny permanent adkomstvei til Eiker transformatorstasjon. Veien blir om lag 1,5 km og 10 meter bred med grøfter, og er planlagt fra et planskilt kryss på E134 ved Darbu, via en vei i Fiskumparken næringspark, som er regulert til kommunal vei. Statnett søker om å bygge videre fra der den regulerte kommunale veien ender. Adkomstveien er vist i figur 4.

Figur 4: Oversiktskart adkomstvei. Statnetts adkomstvei er vist med oransje strek. Fiskumparken næringspark er vist med lilla og gule og hvite striper. Kilde: Konsekvensutredningen, Multiconsult.

Statnett ønsker å inngå avtale om bruksrett for den kommunale veien og eiendomsrett for adkomstveien videre til Eiker transformatorstasjon, men søker om ekspropriasjonstillatelse i tilfelle det ikke lar seg gjøre med alle grunneiere og rettighetshavere.

Statnett søker videre om å etablere to permanente masselager øst for stasjonen med samlet areal på 34–35 dekar, og et midlertidig massedeponi på ca. 6 dekar. De søker også om tillatelse til midlertidige anleggs- og riggområder på 55–60 dekar.

1.2 Søknad fra Glitre Nett AS

Statnett søker på vegne av Glitre Nett om å bygge og drive nye elektriske anlegg i nye Eiker transformatorstasjon, herunder et 132 kV koblingsanlegg og transformatorer med øvre spenning 132 kV. Glitre Nett søker også om å legge om eksisterende 132 kV kraftledninger slik at de føres inn i nye Eiker transformatorstasjon.

Glitre Nett vil fortsatt drive anlegg de har i Flesaker transformatorstasjon, bestående av et inngjerdet stasjonsområde på ca. 16 dekar, et stasjonsbygg, transformatorer med øvre spenning 132 kV og utendørs koblingsanlegg.

1.2.1 Anlegg i nye Eiker transformatorstasjon

Glitre Nett søker om å bygge og drive følgende anlegg i nye Eiker transformatorstasjon:

- et stasjonsbygg med grunnflate ca. 500 m² og høyde ca. 7,5 m
- transformatorer med øvre spenning 132 kV
- 132 kV koblingsanlegg
- doble samleskinner med øvre spenningsnivå 132 kV
- to frittstående transformatorceller hver med grunnflate 120 m² og høyde omtrent 12 meter

1.2.2 Omlegging av eksisterende ledninger

Glitre Nett søker om å føre følgende kraftledninger inn til nye Eiker transformatorstasjon og deretter fjerne de gamle ledningsstrekningene, vist på figur 3:

- 132 kV-ledningene Nore–Flesaker 1 og 2 (Nore–Eiker 1 og 2 etter ombyggingen)

1.2.3 Bygge nye ledninger

Glitre Nett søker om å bygge to parallelle dobbeltkurs 132 kV-ledninger mellom Eiker og Flesaker.

2 NVEs behandling søknaden

NVE behandler konsesjonssøknadene etter energiloven og søknad om ekspropriasjonstillatelse etter ekspropriasjonsloven. Konsesjonssøknadene skal også oppfylle kravene til utredninger etter plan- og bygningslovens forskrift om konsekvensutredninger. Prinsippene i naturmangfoldloven skal dessuten legges til grunn som retningslinjer i vurderingen av om konsesjon skal gis. En nærmere omtale av lover og forskrifter finnes i vedlegg A. I tillegg til NVEs behandling, skal tiltaket også avklares etter andre relevante sektorlover.

2.1 Høring av konsesjonssøknad og søknad om ekspropriasjon

Konsesjonssøknadene og søknad om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse ble sendt på høring 20. februar 2024. Statnett videresendte høringsbrevet til berørte rettighetshavere, naboer og gjenboere den 20. februar 2024. Fristen for å komme med høringsuttalelse til søknaden ble satt 15. april 2024. Øvre Eiker kommune ble bedt om å legge søknaden ut til offentlig ettersyn. Den offentlige høringen av søknaden ble kunngjort i Drammens Tidende, Laagendalsposten, Eikerbladet og Norsk lysingsblad.

NVE arrangerte informasjonsmøte med Øvre Eiker kommune 20. mars 2024. Buskerud fylkeskommune og Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus var også invitert til disse

møtene. NVE arrangerte offentlig møte i forbindelse med høringen av søknaden 20. mars 2024 i Fiskum bibliotek i Darbu. I forbindelse med møtene gjennomførte NVE befaringsplanlagt start av adkomstvei og deler av eksisterende ledningsstrekke sammen med Statnett og Glitre Nett. Grunnet redusert fremkommelighet til deler av tiltaket som følge av snø, ble det først 24. april 2024 gjennomført en befaringsplanlagte ledningsstrekke, planlagt stasjonsområde og planlagte adkomst- og anleggsveier sammen med Statnett og Glitre.

2.2 Innkomne merknader

NVE mottok til sammen 21 høringsuttalelser til søknaden. Statnett kommenterte uttalelsene i brev av 10. juni 2024, Glitre Nett kommenterte uttalelsene i brev av 6. juni 2024. Høringsuttalelsene og Statnett og Glitre Netts kommentarer er sammenfattet i vedlegg B. Under følger et kort sammendrag av hovedpunktene fra uttalelser NVE har mottatt i forbindelse med høring av søknaden.

Birdlife Norge, Naturvernforbundet og Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus påpekte alle at de nye kraftledningene vil gå nær Fiskumvannet naturreservat, som er et Ramsar-område¹ for våtmark. De er kritiske til at kraftledningene vil gå nærmere naturreservatet enn dagens ledninger og har bedt om at Statnett og Glitre Nett vurderer jordkabel i stedet for luftledning. Statsforvalteren har fremmet innsigelse på bakgrunn av risikoen for fuglekollisjon ved Fiskumvannet naturreservat.

Flere grunneiere har påpekt at nye Eiker transformatorstasjon vil ligge i et område med skog, beitemark og storvilt. De er bekymret for at økt trafikk opp til transformatorstasjonen vil føre til støy som kan påvirke beitedyr og storvilt. Noen grunneiere er kritisk til at fremkommeligheten til eiendommene sine for hogst blir redusert og krever at fremkommeligheten opprettholdes.

Mange av høringsuttalelsene omhandler adkomst- og tilkomstvei, og de ber om at disse legges gjennom Fiskum næringspark. Flere påpeker at veien forbi boliger ved Dunserudhagen er en skolevei for barn, og de er kritiske til økt trafikk på denne veien.

Flere grunneiere har påpekt at de nye kraftledningene vil påvirke eiendommer og jordbruk mellom Flesaker og Eiker transformatorstasjoner. De har stilt spørsmål til hvordan de nye ledningene vil påvirke muligheten til å benytte landbruksarealet som ligger under, og de har pekt på problematikk rundt GPS-bruk og vanning. Andre har stilt seg kritisk til hvordan de nye ledningene påvirker utsikten og fremtidig utnyttelse av tilgrensende eiendommer til de nye kraftledningene.

Eiker historielag og flere høringsinstanser har bedt Statnett om å bevare husmannsplassene i nærheten av nye Eiker transformatorstasjon. Disse boplassene danner til sammen «Fiskum-runden», og de ber om at disse bevares så langt det lar seg gjøre.

2.3 Innsigelse

2.3.1 Innsigelse fra Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus leverte 12. april 2024 en innsigelse på søknaden til Statnett og Glitre netts søknad i forbindelse med sin høringsuttalelse.

Statsforvalteren mener at tiltaket er kommet i konflikt med Fiskumvannet naturreservat og verdiene vernet skal ivareta, selv om tiltaket ligger utenfor verneområdet. Statsforvalteren mener at det er problematisk at de nye ledningene kommer nærmere og blir høyere og bredere enn dagens ledninger, og de vil ifølge konsekvensutredningen medføre *betydelig miljøskade* for Fiskumvannet naturreservat.

¹ Et Ramsar-område er et våtmarksområde av internasjonal betydning for bevaring av arter og naturtyper. Kilde: [14 Nye Ramsar-områder i Norge - BirdLife Norge](#)

De mener at det er negativt at ledningene er planlagt plassert 90 grader på en av de dominerende trekkretningene for fugl til Fiskumvannet, og de stiller spørsmål ved effekten av fugleavvisere. Plasseringen av og høyden på de nye ledningene gjør at fugl som letter fra vannet og som flyr inn over land i større grad vil kunne komme på kollisjonskurs med de nye ledningene. Statsforvalteren poengterer også at det er registrert hekkeområde for to rødlistede rovfugler (NT) i nærheten av tiltaksområdet. Fiskumvannet naturreservat er dessuten et jaktområde for rovfugl. Statsforvalteren mener at risikoen for fuglekollisjoner er høy.

Statsforvalteren stiller også spørsmål til vurderingene av alternative plasseringer av stasjonstomten for å unngå ledninger nær naturreservatet. De mener ulike alternativvurderinger med flytting av ledningskryss burde vært utredet og vært en sentral del av søknaden.

2.3.2 Innsigelsesmøte

NVE arrangerte 22. mai 2024 et innsigelsesmøte med representanter fra Statnett, Glitre Nett og Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus. I møtet presenterte Statsforvalteren begrunnelsen for innsigelsen, som i hovedsak gjelder kollisjonsrisiko for fugl, som følge av at ledningstraseene kommer nærmere Fiskumvannet naturreservat og at ledningene blir høyere og bredere enn dagens ledninger. I møtet redegjorde Statnett og Glitre Nett for sine vurderinger av alternative plasseringer av transformatorstasjonen. Plasseringen de har søkt om vurderer de fortsatt som den beste. Andre vurderte plasseringer vil være mer kompliserte og derfor betydelig dyrere på grunn av vanskeligere anleggsarbeid og grunnforhold og gir større konflikter med landbruksareal.

Statsforvalteren har ikke endret syn på virkningene av tiltaket etter møtet, og opprettholder derfor innsigelsen.

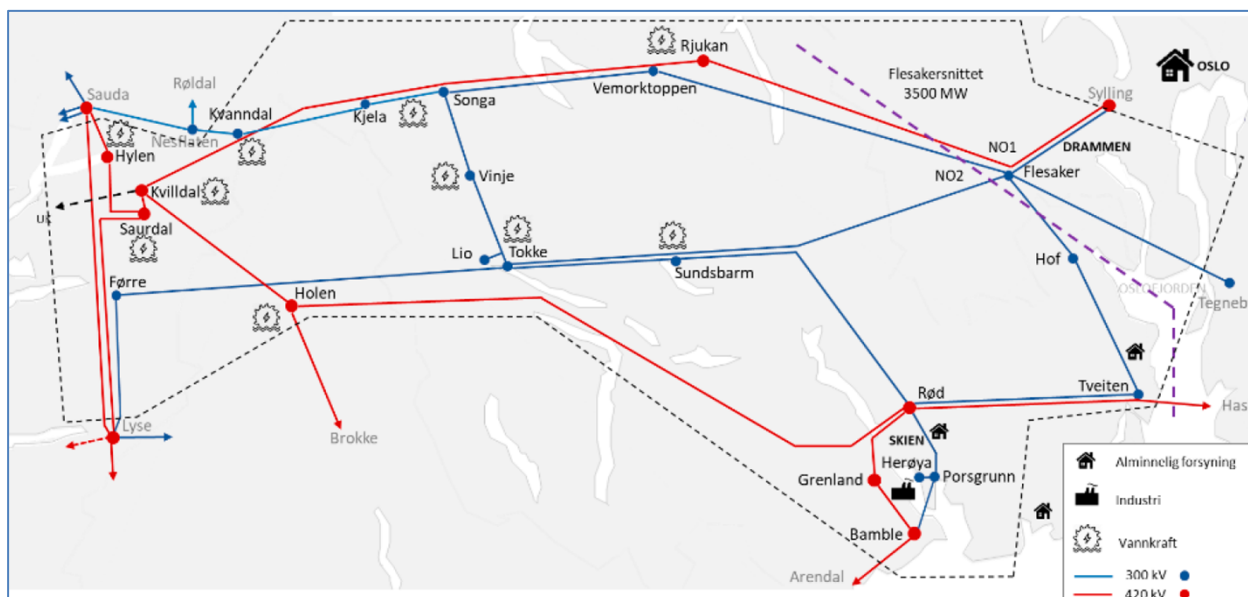
3 NVEs vurdering av søknad etter energiloven

I dette kapittelet vil NVE redegjøre for vår vurdering av anleggene som Statnett har søkt om. Konesjonsbehandling etter energiloven innebærer en konkret vurdering av fordeler og ulemper tiltaket har for samfunnet som helhet. NVE gir konsesjon til anlegg som anses som samfunnsmessig rasjonelle. Det vil si at de positive konsekvensene av tiltaket må være større enn de negative. Vurderingen av om det skal gis konsesjon til et tiltak er en faglig skjønnsvurdering.

3.1 Behov for tiltak

3.1.1 Statnetts beskrivelse og vurdering av behovet

Statnett skriver i søknaden at Flesaker stasjon er et sentralt knutepunkt som binder sammen transmisjonsnettet mellom Østlandet, Sørlandet og Vestlandet. Ledningene fra stasjonen er en del av Flesaker-snittet, som utgjør områdegrensen mellom prisområde NO1 (Sørøst-Norge) og NO2 (Sørvest-Norge). Transmisjonsnettet gjennom Grenlands-området og Vestfold er en transportkanal mellom prisområdene. Ledningene Rød–Tveiten–Flesaker er i dag begrensende for overføringskapasiteten over Flesaker-snittet. Dette bidrar blant annet til prisforskjeller mellom Sør- og Østlandet.

Figur 5: Utlipp fra Statnetts konsesjonssøknad. Flesaker stasjon oppe til høyre er et viktig knutepunkt i kraftsystemet for ledninger fra vest, sør og øst.

Statnett belyser hovedsakelig tre prosjektutløsende behov for å gjøre tiltak på Flesaker stasjon:

- behov for reinvestering av kontrollanlegget
- behov for økt transformeringskapasitet mellom transmisjons- og regionalnett i området
- behov for spenningsoppgradering av stasjonen som et tidlig trinn for videre spenningsoppgraderinger i området og økt overføringskapasitet mellom Sør- og Østlandet

Statnett beskriver at det er behov for reinvestering i kontrollanlegget og økt transformeringskapasitet i dagens Flesaker stasjon. Sammen med Sylling stasjon forsyner Flesaker stasjon regionalnettet til Glitre Nett, hvor det er lite N-1-kapasitet i høylastperioder. For å sikre bedre leveringsikkerhet og tilrettelegge for forventet forbruksvekst, er det behov for økt transformeringskapasitet mellom transmisjonsnettet og regionalnettet.

I områdestudien *Forbruk, havvind og nett på Sør- og Østlandet*² (2022) og *Konseptvalgutredning (KVU) for Nettforsterkning mellom Sørlandet og Østlandet*³ (2023) beskriver Statnett at økt industriforbruk langs hele kysten og på Østlandet gir økte flaskehals på Flesakersnittet og Grenlands-snittet (Arendal–Bamble og Holen–Rød). Flaskehalsene er forventet å øke kraftig mot 2030 i takt med forbruksutviklingen. På lengre sikt kan også forventet tilknytning av havvind i sør øke disse flaskehalsene. Dette vil blant annet bidra til tidvis store prisforskjeller mellom Sør- og Østlandet.

For å tilrettelegge for økt forbruk og redusere flaskehalsene planlegger Statnett å øke overføringskapasiteten mellom Sørlandet og Østlandet. Dette er planlagt gjennom spenningsoppgradering mellom Bamble⁴, Flesaker og videre til Tegnby⁵ og Hasle⁶, samt en ny 420 kV

² [Ny studie: Havvind og nytt forbruk krever økt nettkapasitet på Sør- og Østlandet | Statnett](#)

³ [Konseptvalgutredning \(KVU\) Nettforsterkning mellom Sørlandet og Østlandet - Statnett 2023](#)

⁴ Statnett viser også til at spenningsoppgradering mellom Bamble og Oslo blir beskrevet som et sentralt tiltak i deres rapporter *Analyse av transportkanaler 2023-2050* og i *Systemutviklingsplan* (2023).

⁵ Statnetts områdeplan Telemark og Vestfold

⁶ Statnetts områdeplan Akershus og Østfold

ledning mellom Sørlandet og Grenlands-området⁷. Statnetts analyser viser at det er nødvendig å forsterke hele korridoren mellom Sørlandet og Østlandet for å kunne knytte til den forventede forbruksøkningen og havvindproduksjon i sør.

Flesaker stasjon er ikke tilrettelagt for 420 kV drift, og for å muliggjøre spenningsoppgraderingen mellom Bamble og Oslo, som er lagt inn som trinn 2 i Statnetts områdeplan for Vestfold og Telemark⁸, må stasjonen oppgraderes til 420 kV. Statnett skriver at en spenningsoppgradering av Flesaker stasjon vil kreve større arealer enn det som er tilgjengelig ved dagens plassering. Dagens koblingsanlegg er ikke egnet for oppgradering til 420 kV. Dette utløser behovet for å finne alternative plasseringer for ny stasjon i nærheten av eksisterende kraftledninger.

3.1.2 NVEs vurdering av behovet

NVE er kjent med at det er omfattende forbruksplaner mellom Sør- og Østlandet. Dette gjelder spesielt i Grenlands-området, men også langs hele nettet som strekker seg fra Oslo til Arendal og videre til Kristiansand. For å tilrettelegge for forbruksøkningen som Statnett har fått konkrete tilknytningshenvendelser om, og for å redusere flaskehalsen og prisforskjellen mellom NO1 og NO2, er vi enige i at det er behov for økt overføringskapasitet i nettet. Dette innebærer både et behov for økt transformeringskapasitet mellom transmisjons- og regionalnett og økt overføringskapasitet gjennom hele korridoren mellom Sør- og Østlandet.

Statnett har fått tilslutning fra Energidepartementet (ED) for å gå videre med planlegging av en ny kraftledning med spenningsnivå 420 kV fra Sørlandet til Grenlandsområdet. I forbindelse med myndighetsbehandling av KVV-en har NVE gitt innspill, hvor vi støtter at det er behov for økt overføringskapasitet mellom Sør- og Østlandet. NVE støtter også konseptvalget med en ny ledning, gitt forventet forbruksvekst.

Videre er vi enig i at spenningsoppgradering av Flesaker transformatorstasjon er et tidlig trinn som er nødvendig for å tilrettelegge for videre spenningsoppgradering i området. Uten spenningsoppgradering av stasjonen, vurderer vi at det vil være betydelig lavere nytte av å gjennomføre de øvrige trinnene, blant annet ny ledning sørover fra Grenland. Dette er fordi nettet rundt Flesaker vil være begrensende for overføringskapasiteten mellom NO1 og NO2.

Vi er kjent med at det foreligger mange tilknytningshenvendelser for nytt forbruk i Glitre Netts nett, og støtter derfor Statnetts vurdering om at det er behov for økt transformeringskapasitet mellom transmisjons- og regionalnettet.

NVE mener det er rasjonelt å samordne en spenningsoppgradering av Flesaker med behov for reinvesteringer og økt transformeringskapasitet på stasjonen.

3.2 Systemløsning og andre tekniske og økonomiske forhold

3.2.1 Vurderte systemløsninger

Statnett beskriver to alternative systemløsninger i søknaden, hvorav det ene er nullalternativet.

- Nullalternativet: Fortsatt drift på 300 kV i Flesaker og reinvestering i ny 420 kV stasjon i 2040
- Alternativ 1: Ny 420 kV Eiker stasjon (omsøkt)

⁷ Statnetts områdeplan Sør-Rogaland og Agder

⁸ [Områdeplan Telemark og Vestfold 2025](#)

Nullalternativet innebærer levetidsforlengende tiltak i stasjonen, og utsette ny stasjon til 2040 med lik systemløsning som omsøkt løsning. Inntil da vil det ikke være mulig å drifte tilknyttede ledninger på 420 kV. Overføringskapasiteten mellom Sør- og Østlandet vil være begrensende for en stor del av Statnetts forventede forbruksvekst i hele området, og flaskehalsene mellom NO1 og NO2 vil øke fremover.

Alternativ 1 innebærer ny stasjon på ny plassering, tilrettelagt for 420 kV drift og økt transformeringskapasitet til regionalnettet. Statnett beskriver at ny stasjon vil ligge ca. 2,5 km vest for dagens Flesaker stasjon. Det er derfor behov for å bygge nye 420 kV ledninger mellom de to stasjonene for innføring av ledningene Eiker–Hof–Tønsberg.

NVE har spurt Statnett om de har vurdert andre alternative systemløsninger. Statnett mener at det ikke er andre aktuelle løsninger enn å bygge en ny stasjon i området rundt dagens. En alternativ systemløsning vil innebære at Statnett må legge om hele transmisjonsnettstrukturen i området, noe Statnett ikke anser som rasjonelt. NVE er enig i vurderingen, og vi ser ikke alternative systemløsninger som kan være bedre. Vi vurderer at Flesaker/Eiker fremdeles vil være et sentralt knutepunkt i nettet. En endret systemløsning vil sannsynligvis innebære store kostnadsdrivende tiltak for flere eller alle ledninger som er tilknyttet eller går forbi dagens stasjon.

Statnett har vurdert ulike alternative plasseringer av stasjonen i et avgrenset område rundt dagens Flesaker stasjon, som ligger nær dagens ledningskryss. Utvidelse av Flesaker transformatorstasjon ble vurdert, men det er ikke gjennomførbart på grunn av grunnforhold til en eventuell utvidelse av stasjonstomten. Det ble også vurdert å plassere transformatorstasjonen i lia ved eksisterende ledningskryss, men det ble forkastet på grunn av skrått terreng og behov for å bygge over flere plan. Statnett vurderte også å etablere stasjonen på Skjelbredtoppen, men det ville ført til flere midlertidige omlegginger, og stasjonen ville blitt veldig synlig i terrenget. Alternativet ble derfor også forkastet.

3.2.2 *Rangering av systemløsningene basert på kostnader og systemtekniske egenskaper*

Her gjør vi en samfunnsøkonomisk vurdering av omsøkt løsning sammenlignet med nullalternativet. I den samfunnsøkonomiske vurderingen inngår ikke vurderinger av miljø- og arealvirkninger av den nøyaktige stasjonsplasseringen, som vurderes i kapittel 3.5 og 3.6. Statnett har gjort en konsekvensutredning av dette, og vi viser til kapittel 4.1 for en samlet vurdering av alle virkninger. Kostnadsberegninger er et viktig element i vurderingen, men samtidig er det flere fordeler og ulemper som ikke kan tallfestes. En skjønnsmessig vurdering av ikke-prissatte virkninger inngår derfor også i den samfunnsøkonomiske vurderingen.

I tabellen under oppsummerer vi de prissatte virkningene for vurderte alternativer, og rangerer disse. Deretter legger vi til ikke-prissatte virkninger og rangerer alternativene basert på disse. Til slutt rangerer vi alternativene etter samlede samfunnsøkonomiske virkninger for kraftsystemet. Våre vurderinger er i stor grad basert på Statnetts samfunnsøkonomiske analyse, og prissatte virkninger er de samme. Der vi vurderer en ikke-prissatt virkning annerledes enn Statnett, opplyser vi om dette.

Oppsummert mener Statnett at en ny stasjon er nødvendig for å kunne gjennomføre spenningsoppgradering i området, som vil legge til rette for forventet forbruksøkning og økt overføringskapasitet mellom Sør- og Østlandet. Økt overføringskapasitet vil isolert sett bidra til lavere prisforskjeller mellom områdene. Nullalternativet har tilnærmet like kostnader over analyseperioden, på grunn av kostbare reinvesteringer for å videreføre dagens Flesaker stasjon til 2040. Statnett vurderer at nytten av ny stasjon klart overstiger kostnadsforskjellen på 50 millioner kroner i nåverdi.

Tabell 1: Rangering av systemløsninger basert på kostnader og nyttevirksomheter. Tall er i nåverdier, og oppgitt i millioner kroner. Ikke-prissatte virkninger for miljø og samfunn vurderes i kap. 3.3–3.13.2 og er ikke inkludert i denne tabellen.

		Nullalternativ	Omsøkt systemløsning
Prissatte virkninger	Reinvesteringskostnader	-350	0
	Investeringskostnad (Statnett)	-700	-1050
	Investeringskostnader (Glitre)	-100	-150
	Sum	-1150	-1200
Rangering ut fra prissatte virkninger		1	2
Ikke-prissatte virkninger	Nytt forbruk	0	Liten positiv
	Realopsjon: Oppfølgingsinvesteringer	0	Stor positiv
	Forsyningssikkerhet	0	Middels positiv
Rangering ut fra ikke-prissatte virkninger		2	1
Foreløpig samlet rangering		2	1

Investeringskostnader og driftskostnader

Investeringskostnader for nullalternativet og omsøkt systemløsning er tilnærmet like over analyseperioden. Nullalternativet forskyver den største investeringen med ny stasjon og kostnader i regionalnettet, men innebærer kostbare reinvesteringer for å videreføre dagens funksjoner til 2040. Statnett beskriver at det er noe større usikkerhet i kostnadene for nullalternativet, siden denne løsningen ikke er prosjektert i like stor detalj. Dette innebærer usikkerhet for økning og reduksjon, men det har ikke utslag på rangeringen. Statnett har ikke prissatt drifts- og vedlikeholdskostnader, siden de vurderer disse til å være lave i forhold til investeringskostnadene, og fordi det ikke vil være store forskjeller mellom alternativene i løpet av analyseperioden.

Nytt forbruk

Dagens og nytt forbruk i regionalnettet under Flesaker stasjon må ifølge Statnett sees i sammenheng med Sylling stasjon. Dagens transformorkapasitet i Sylling begrenser ytterligere tilknytning i dag, men er ifølge Statnett ikke egnet for utvidelser. Nye Eiker transformatorstasjon vil sammen med nye Hamang transformatorstasjon avlaste transformatorene i Sylling og tilrettelegge for mulig ny tilknytning. Dette vil styrke forsyningssikkerheten til eksisterende kunder og legge til rette for forbruksvekst i regionalnettet mellom Sylling og Eiker. Samtidig er det ikke tilstrekkelig for å tilknytte all forventet forbruksvekst sørover i nettet. Statnetts samlede vurdering av nytt forbruk er *liten positiv*. NVE er enig i vurderingen.

Oppfølgingsinvesteringer

Faktisk tilknytning av nytt forbruk etter etablering av nye Eiker stasjon må sees i sammenheng med økt forbruk på Sør- og Østlandet. Det meste av forbruket sørover fra Flesaker/Eiker er avhengig av oppfølgingsinvesteringer, men nye Eiker stasjon er et tidlig trinn og en forutsetning for videre spenningsoppgradering og økt kapasitet i nettet. Statnett mener at verdien av oppfølgingsinvesteringer er *stor positiv* som følge av at det tilrettelegger for spenningsoppgraderinger fra vest og sør. Vi er enig i at verdien er *stor positiv*, som følge av verdien av nytt forbruk, reduserte overføringstap og reduserte flaskehalser i nettet. Reduserte flaskehalser vil isolert sett bidra til lavere prisforskjeller mellom Sør- og Østlandet.

Forsyningssikkerhet

Statnett beskriver at nye Eiker transformatorstasjon vil øke forsyningssikkerheten til NO1. Stasjonen planlegges ferdigstilt samtidig som nye Tønsberg transformatorstasjon på 420 kV og spenningsheving mellom disse stasjonene. Det vil gi økt kapasitet over Flesaker-snittet og dermed økt forsyningssikkerhet inn mot NO1. NO1 er et underskuddsområde med stort importbehov for kraft, og Flesaker-snittet er i dag nær begrensende kapasitet i situasjoner ved kaldt vær og høy last i Oslo og Østlandet. Statnett har derfor vurdert at ny stasjon vil ha en stor positiv virkning for forsyningssikkerheten.

NVE er enig i at nye Eiker stasjon vil gi en positiv virkning for forsyningssikkerheten i NO1, men samtidig vil kraftmarkedet i stor grad håndtere de begrensningene som vil oppstå i nullalternativet. Mye av nytten av økt kapasitet over Flesaker-snittet er knyttet til markedsnytt av reduserte flaskehalser. Uten nye Eiker stasjon vil også nytten av å gjøre tiltak i nettet sørover fra Flesaker-snittet reduseres, og det kan bli utfordrende å tilknytte det nye forbruket Statnett forventer. Dette begrenser igjen hvor dårlig forsyningssikkerheten kan bli i nullalternativet. Mye av nytten av Eiker transformatorstasjon er derfor fanget opp i virkningen *oppfølgingsinvesteringer*. Statnett har vurdert virkningen for forsyningssikkerhet til stor, men på bakgrunn av vurderingene ovenfor mener vi at Eiker transformatorstasjon vil ha noe mindre betydning for forsyningssikkerheten i NO1 enn det Statnett beskriver. Vi har derfor satt virkningen som middels. Samtidig har ikke dette avgjørende betydning for valg av systemløsning.

Oppsummert

NVE er enig i Statnetts vurdering om at omsøkt systemløsning er den mest hensiktsmessige.

3.3 Visuelle virkninger

NVE vil i dette kapitlet vurdere tiltakets visuelle virkninger for friluftsliv, naturopplevelser, kulturmiljøer og synlighet fra bolig- og fritidsbebyggelse. Vurderingene begrenser seg til de visuelle virkningene, og omfatter ikke direkte arealinngrep, som vil bli vurdert i senere kapitler. Virkninger i anleggsfasen vil være forbigående og vektlegges ikke i vurderingene av visuelle virkninger.

Nye Eiker transformatorstasjon er planlagt omtrent 2,5 km fra dagens Flesaker transformatorstasjon og innebærer et stort inngrep i et nytt område. Den nye transformatorstasjonen er planlagt på en høyde i terrenget og vil derfor bli synligere i terrenget på større avstander. Samtidig vil deler av Flesaker transformatorstasjon driftes videre. Det er også behov for å legge om dagens ledninger inn til Eiker transformatorstasjon, som betyr at det må bygges omtrent 10 km nye ledninger og samtidig rives omtrent 11 km eksisterende ledninger. Både dagens og nye ledninger går nær flere boliger, og noen av boligene vil få redusert de visuelle virkningene av ledningene, mens andre vil få større visuelle nærvirkninger. Avstanden fra nye traseer til de nærmeste boligene vil være om lag 130 meter. Statnett opplyser at de vil rydde opp i et rotete ledningskryss nær nye Eiker transformatorstasjon, som vil bedre det visuelle inntrykket av ledningene. Deler av tiltaket ligger i et område med kulturmiljø med stor verdi, som vil få endrede visuelle virkninger som følge av tiltaket. Konsekvensutredningen

vurderer konsekvensgraden for kulturmiljø til *noe negativ til ubetydelig*. I konsekvensutredningen er den totale konsekvensen av tiltaket vurdert til *middels negativ* for landskap.

Statnett har i søknaden foreslått avbøtende tiltak som kan redusere de negative visuelle virkningene av nye Eiker transformatorstasjon. De har foreslått å benytte mørke naturfarger og stedstilpassede materialer på byggene ved transformatorstasjonen. Statnett planlegger å tilbakeføre anleggsarealer ved naturlig revegetering. Inne på stasjonsområdet planlegger de å etablere grøntareal.

Figur 6 Illustrasjon av nye Eiker transformatorstasjon inkl. nye ledningstraseer. Kilde: Statnetts konsesjonssøknad.

Tor Kristoffer Flesaker har bedt om at de omsøkte ledningstraseene Eiker–Hof og Eiker–Tegneby justeres om for å øke avstanden til bolig, både for å redusere de visuelle virkningene av ledningene og for å redusere magnetfeltet. NVE vurderer at det ikke er mulig å flytte ledningene uten at det kommer i konflikt med en hul eik, se vurdering i kapittel 3.5.2. Magnetfeltet ved boligen vil være under utredningsnivået, jf. vurdering i kapittel 3.12. Flytting av ledningstraseene vil dermed bli en avveining mellom fordeler for nærmeste bolighus og naturmangfold, som vi vil komme tilbake til i kapittel 4.

Petter Hobbeldstad er en av de nærmeste naboene til de nye ledningstraseene og har i sin høringsuttalelse bedt Statnett vurdere å flytte mastepunkter bort fra en åkerholme for å redusere synligheten av ledningene. NVE konstaterer at noen naboer vil få ledningene nærmere sin bolig og andre vil øke avstanden til ledningene. Avstanden til Hobbeldstads bolig (øverst og noe til høyre i figur 6) vil øke som følge av traséomleggingen. Den visuelle opplevelsen av de nye ledningstraseene vil samtidig avhenge av hvilken retning boligen har utsikt mot og hvordan man har tilpasset bomiljøet til dagens situasjon med fire ledninger nordøst for boligen, for eksempel med vegetasjonsskjerming og lignende. Etter NVEs vurdering vil hensynet andre boliger og bygge- og restriksjonsbelte ikke gi rom for større traséjusteringer, men NVE minner om at det vil være mulighet til å gi innspill til mindre justeringer av mastepunkter i forbindelse med utarbeiding og behandling av detaljplan.

Flere har i høringsuttalelser bedt Statnett og Glitre Nett minimere lysbruken ved transformatorstasjonen for å unngå unødvendig lysforurensing. Statnett har svart at belysningen ved Eiker transformatorstasjon vil være minimal utenom kontortid og ved vedlikehold og drift. Statnett

har videre svart at de ikke planlegger å bruke unødvendig belysning ved Eiker transformatorstasjon. NVE forutsetter at Statnett holder belysningen på et nivå som begrenser seg til det nødvendige.

Flere av de som har uttalt seg ber om at husmannsplassene og Eikerrunden bevares, inkludert opplevelsesverdien av disse så godt det lar seg gjøre. Erik Christian Reine har levert høringsuttalelse på vegne av eierne av Rogndalsbråten husmannsplass (helt til venstre i figur 6), hvor de ber Statnett erstatte verdireduksjonen av husmannsplassen som følge av visuelle virkninger av nye Eiker transformatorstasjon. Statnett har opplyst at Eiker transformatorstasjon vil ligge nær Skjelbredplassen, men husmannsplassen vil ikke bli direkte berørt. Statnett har i KU beskrevet at avstanden fra nærmeste kraftledning til Rogndalsbråten vil øke fra 50 til 120 meter, og påvirkningen av kraftledningene på Rogndalsbråten er derfor vurdert til å bli forbedret. NVE mener derfor at økt avstand til de nye ledningstraseene vil gi en positiv visuell endring for Rogndalsbråten husmannsplass. Avstanden til nye Eiker transformatorstasjon vil være noe større enn avstanden til ledningene, som vil ligge på en høyde ved Skjelbredplassen og derfor bli synlig på større avstand. Statnett har foreslått å benytte duse naturfarger for å redusere synligheten av stasjonen, samtidig skal de benytte stedegne frø til å etablere grøntareal inne på stasjonstomten.

Etter NVEs vurdering vil nye Eiker transformatorstasjon gi et betydelig landskapsinngrep i området Skjelbredplassen og vil kunne påvirke opplevelsen av kulturmiljøet negativt. NVE er enig i at riktig fargevalg på bygg og komponenter og etablering av grøntareal på tomten vil kunne bidra til å redusere de visuelle virkningene noe. Vi mener også at Statnett bør minimere hogst nær stasjonen for å redusere de visuelle virkningene på avstand. Det kan være et aktuelt avbøtende tiltak for å redusere synligheten av stasjonen. En eventuell kompensasjon for økonomisk tap er imidlertid et privatrettslig spørsmål og ikke noe NVE tar stilling til i konsesjonsbehandlingen.

På bakgrunn av vurderingene over, mener NVE at løsningen Statnett har søkt om gir noe til middels negative visuelle virkninger i området, i forhold til dagens situasjon. NVE mener at synligheten kan begrenses ved å tilpasse farge på bygg og komponenter til omgivelsene, etablere grøntareal på stasjonstomten og minimere hogst rundt stasjonen for å skjerme for innsyn. Slike tiltak skal beskrives nærmere i en detaljplan.

3.4 Virkninger for kulturminner og kulturmiljø

Dette kapitlet handler om direkte inngrep i automatisk fredete kulturminner og kulturmiljøet (fra før 1537) og eventuelle vedtaksfredete kulturminner. Direkte påvirkning av kulturminner vil være dersom kulturminnet blir skadet eller redusert i størrelse som følge av arealbeslaget til tiltaket. Vurderingene av de indirekte virkningene på kulturminner og kulturmiljøer er beskrevet under temaet visuelle virkninger i kapittel 3.3.

Statnett har i søknaden og konsekvensutredningen vurdert tiltakets påvirkning på kulturminner og kulturmiljø. Konsekvensutredningen (KU) har vurdert virkningene til tiltaket totalt sett som *noe negativ til ubetydelig konsekvens* pga. liten direkte påvirkning på kulturminner, men noe visuell påvirkning, omtalt i kapittel 3.3. I konsekvensutredningen er det foreslått å gjennomføre avbøtende tiltak for å redusere konsekvensen på enkelte og flere av kulturminnene, slik som justering av utforming på stasjonsområde for å ivareta de nyere tids tuftene og justering av mastepunkter for å unngå direkte inngrep.

Buskerud fylkeskommune utførte en arkeologisk registrering i tiltaksområdet til Eiker transformatorstasjon i august 2023. Det ble ikke gjort funn av automatisk fredede kulturminner innenfor tiltaksområdet, men det ble funnet flere nyere tids kulturminner. Innenfor eller tett på tiltaksområdet ble det gjort funn av to husmannsplasser og tre kullmiler. Fylkeskommunen har i sin høringsuttalelse poengtert at undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9 er oppfylt for området

hvor det er utført arkeologiske undersøkelser. De opplyser imidlertid at undersøkelsesplikten ikke er oppfylt for midlertidige og permanente tiltak utenfor dette området, der de vurderer at det er potensial for å gjøre funn av automatisk fredede kulturminner. Fylkeskommunen er innforstått med at dette gjøres før godkjenning av detaljplanen.

Eiker historielag, Erik Christian Reine og Jens Erik Hægstad har i sine høringsuttalelser bedt om at husmannsplassene i og i nærheten av tiltaksområdet bevares så godt det lar seg gjøre. Jens Erik Hægstad ba om en vurdering om «Henriks plass» husmannsplass var vernet. Eiker historielag har bedt om at husmannsplassene som inngår i «Fiskum-runden» bevares så langt det lar seg gjøre. Buskerud fylkeskommune har allerede vurdert dette i forbindelse med de arkeologiske registreringene i 2023.

Statnett har svart at husmannsplassene ikke vil bli direkte berørt og at de skal kartlegge husmannsplassene. De konstaterer at stasjonen vil ligge tett inntil Skjelbredplassen. NVE legger dette til grunn.

NVE forutsetter at Statnett oppfyller kravene i kulturminneloven, herunder undersøkelsesplikten, og gjør oppmerksom på at de er ansvarlig for at fredete kulturminner ikke skades. Dersom det oppdages automatisk fredede kulturminner, må Statnett vurdere mulige justeringer for å unngå direkte konflikt eller søke om dispensasjon til kulturminnemyndigheten. Dokumentasjon på at undersøkelsen er gjennomført skal inngå i detaljplanen som godkjennes av NVE for anleggsarbeidene kan starte. Starten på adkomstvegen ved Fiskumparken bør tilpasses slik at den tar hensyn til en kullmile, som er et automatisk fredet kulturminne.

På bakgrunn av vurderingene over og gitt at direkte inngrep i hittil ukjente kulturminner unngås, mener NVE at løsningen Statnett har søkt om gir ubetydelige direkte virkninger for kulturminner og kulturmiljø, men får indirekte virkninger i form av at anleggene blir synlige enkelte kulturmiljøer. Eventuelle avbøtende tiltak for å unngå direkte konflikt med automatisk fredede kulturminner skal beskrives i en detaljplan. NVE forutsetter at Statnett bevarer husmannsplassene rundt Eiker transformatorstasjon ved å merke kulturminner i terrenget og ikke benytte områdene til anleggsarbeid. Statnett skal beskrive hvordan i detaljplanen. Kulturminnet Flesaker transformatorstasjon blir vurdert i kapittel 0.

3.5 Virkninger for naturmangfold

I henhold til naturmangfoldloven § 7 plikter NVE å legge til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12 når det skal vurderes om det skal gis konsesjon til et tiltak eller ikke. NVE omtaler kun arter eller naturtyper som tiltaket vil kunne få vesentlige virkninger for.

3.5.1 Kunnskapsgrunnlaget

Naturmangfoldloven § 8 første ledd krever at vedtak som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologisk tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kunnskapsgrunnlaget i denne saken bygger på beskrivelse av tiltaket og vurdering av konsekvenser i søknaden med konsekvensutredning.

I denne saken har kunnskapsgrunnlaget bestått av:

- Søknaden med konsekvensutredning
- Artskart (Artsdatabanken)
- Økologisk grunnkart (Miljødirektoratet)
- Naturbase (Miljødirektoratet)

- Hjorteviltregisteret (Miljødirektoratet)
- Dialogmøte med Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus (tidligere Viken)
- Skriftlig kontakt med Øvre Eiker kommune, Viken fylkeskommune, Birdlife Norge – Øvre Eiker Lokallag
- Telefonsamtale med Fiskum utmarkslag
- Naturtypekartlegging av området i henhold til Miljødirektoratets instruks juni og november
- Fugletaksering i tiltaksområdet av Anders Faugstad Mæland – Birdlife Norge (tidligere NOF) juni 2022
- Befaringer
- Artikler og rapporter som fremgår av referanselisten i kapittel 6 i konsekvensutredningen
- Høringsuttalelser

Norsk rødliste for arter 2021 er basert på dagens kunnskap om arter i Norge, og er benyttet for kategorisering av truede og sårbare arter. Artene i Norsk rødliste er plassert i én av seks kategorier, hvorav «truede arter» omfatter kategoriene CR – kritisk truet, EN – sterkt truet og VU – sårbare. I det videre vurderes også kategorien NT – nær truet, da det også kan være relevant å vurdere arter med store bestander. Rødlisten omfatter arter med bestandsnedgang, selv om de er tallrike.

I tillegg til Norsk rødliste for arter finnes det en tilsvarende liste for naturtyper, kalt Norsk rødliste for naturtyper 2018. For naturtyper finnes det også en egen forskrift om utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven, som skal ivareta mangfoldet av naturtyper innenfor utbredelsesområdet, med artsmangfoldet og de økologiske prosessene som kjennetegner den enkelte naturtypen.

Vurderingen av om kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig henger sammen med hvilke vurderinger vi mener er nødvendige for å danne bildet av de samlede virkningene av tiltakene. Kunnskapsgrunnlaget skal være beslutningsrelevant med hensyn til de konkrete vurderingene.

Konsekvensutredningen for naturmangfold er basert på flere skriftlige og muntlige kilder og feltregistreringer innenfor influensområdet. I tillegg er det hentet informasjon fra Norsk ornitologisk forening (nå Birdlife Norge) sin uttalelse til Glitre Netts konsesjonssøknad om en 66 kV kraftledning Flesaker–Bevergrenda i 2006. Det vises til nærmere omtale av metode, grunnlagsdata og referanser i fagutredningene. I konsekvensutredningen er naturmangfold delt inn i 21 delområder innenfor influensområdet, og påvirkning og konsekvens er vurdert samlet og for hvert delområde.

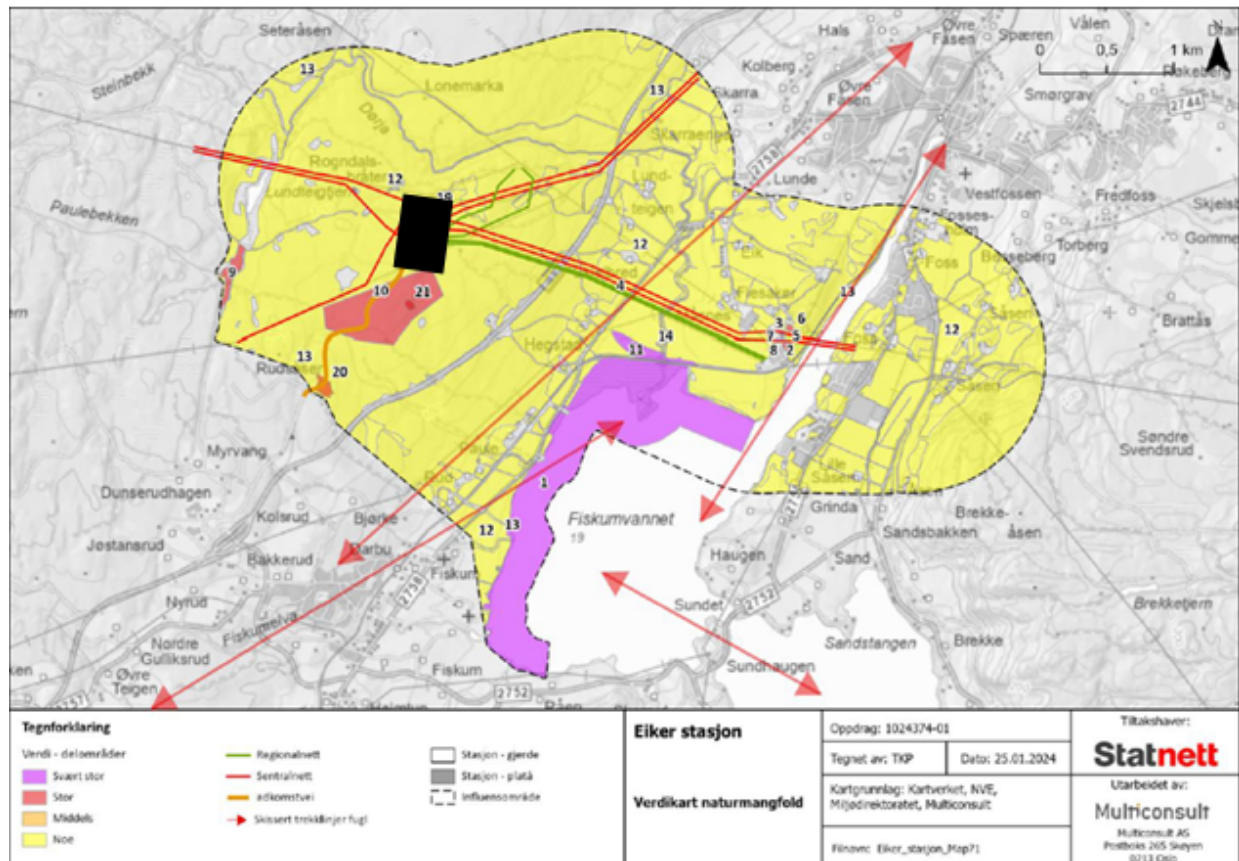
En viss usikkerhet om hvorvidt vi besitter fullstendig kunnskap om de biologiske verdiene i influensområdet til kraftledningen, vil alltid være til stede. NVE vurderer allikevel at den samlede dokumentasjonen som her foreligger gir tilstrekkelig grunnlag for å drøfte og vurdere effekten av kraftledningen, transformatorstasjonen og nødvendig anleggsveier og anleggsområder på naturmangfoldet, i samsvar med kravet i naturmangfoldloven § 8.

3.5.2 *Naturtyper og vegetasjon*

I anleggsfasen kan naturtyper og vegetasjon bli påvirket ved kjøring i terrenget og opparbeidelse av anleggsveier. I driftsfasen vil konsekvensene i hovedsak dreie seg om nedbygging av areal til transformatorstasjon og permanente hjelpeanlegg, i tillegg til mastepunktene i de nye ledningstraseene, skogryddebeltet og eventuelle kantsoner-effekter. Direkte konflikt med sårbare

plantearter kan i ledningstraseen unngås ved tilpasninger av trasé og mastepunkter, å ta hensyn under anleggsarbeidet og senere drift og vedlikehold.

Multiconsult har kartlagt influensområdet til nye Eiker transformatorstasjon. Kartleggingen er gjennomført i juni, august og november, og det ble funnet 13 lokaliteter som tilfredsstiller kravene til viktige naturtyper i henhold til Miljødirektoratets instruks. I Figur 77 vises delområdene med viktige naturtyper. Delområder som ikke blir berørt av tiltaket er ikke vurdert i kapitelet.

Figur 7: Verdikart for delområder svært stor (lilla), stor (rød), middels (oransje) og noe (gult). Røde piler er skisserte trekkruiter for fugl. Kilde: Konsekvensutredningen, Multiconsult.

Tiltaket vil påvirke noen av de kartlagte naturtypene. I konsekvensutredningen er påvirkningen og konsekvensgraden til de 21 delområdene for naturmangfold som vist i Figur 77, vurdert. Det er også foreslått avbøtende tiltak og foreslått oppfølgende undersøkelser.

NVE legger vurderingene fra konsekvensutredningen til grunn og vurderer videre virkningene for delområdene med naturtyper og eventuelle avbøtende tiltak.

Skjelbred, en lågurtedellauskog (sårbar), vist i Figur 77 som delområde 4, blir ifølge konsekvensutredningen sterkt forringet som følge av mastepunkter og ryddebeltet til de nye ledningene. Delområdet består av en åkerholme hvor det blant annet vokser ask (sterkt truet). Fordi tiltaket vil berøre hele eller størstedelen av naturtypen, er konsekvensen vurdert til *alvorlig miljøskade*.

Delområdet Rudsåsen øst (20) vil også bli påvirket som følge av etableringen av adkomstveien. Det vil her hugges en del av naturtypen gammel furuskog med gamle trær, men mindre enn 20 % av trærne vil bli varig berørt av arealbeslaget til adkomstveien. Tiltaket vil føre til *noe miljøskade* i naturtypen, ifølge konsekvensutredningen.

Dagens kraftledning går over delområdene Flesaker SØ (8) og Flesaker 3 (5), der begge delområdene består av *semi-naturlig eng*. Delområdene vil ikke bli direkte berørt av mastepunkter, og påvirkningen vil ikke endres i forhold til dagens situasjon. Det vil være positivt for områdene at et ryddebelte holder skogen ved engen nede. Delområdet Flesaker inneholder hule eiker av svært høy lokalitetskvalitet (utvalgt naturtype), hvorav den ene står midt mellom traséomleggingene fra hhv. Tegneby og Hof. Det er vurdert at den hule eika med rotsone ikke berøres av tiltaket, men NVE mener at ev. utilsiktede skader på naturtypen i forbindelse med anleggsarbeidene må unngås, for eksempel ved å merke eikas rotsone i terrenget.

I området langs Flesakerveien ved Flesaker transformatorstasjon finnes lokaliteter av de utvalgte naturtypene åpen grunnlendt kalkmark og slåttemark, som ledninger vil spenne over. Her finnes også den prioriterte arten dragehode (sårbar), som har en egen forskrift for å oppfylle forvaltningsmålet gjennom forbud mot uttak, skade og ødeleggelse av arten. Det forutsettes at Statnett iverksetter nødvendige tiltak for å sikre naturtypene og den prioriterte arten mot ev. utilsiktet påvirkning under anleggsarbeid, som også må omtales i en detaljplan.

Jordbruks- og kulturmark (12) vil påvirkes ved at det bygges nye mastepunkter i marken og ved at nye ledningstraseer etableres over området. Påvirkningen er vurdert til ubetydelig, siden dagens ledninger rives og mastepunkter fjernes. Nedre del av Dørja med kantsoner (14) vil også påvirkes av de nye kraftledningene med mastepunkter, samtidig er det positivt at dagens ledninger rives. Påvirkningen er vurdert til å være ubetydelig. NVE legger vurderingen i konsekvensutredningen til grunn, og vi mener at Statnett bør unngå at mastepunkter berører kantsonen ved Dørja for å redusere negative virkninger.

Skogstad (10) er et økologisk funksjonsområde for tretåspett i eldre granskog. Delområdet vil bli berørt av adkomstveien og påvirkningen er vurdert til forringet og konsekvensen til betydelig. Rudsåsen øst (20) består av gammel furuskog i god tilstand, og blir berørt av adkomstveien. Påvirkningen av naturtypen er vurdert til noe forringet. NVE mener at Statnett i arbeidet med detaljplanen bør vurdere å justere adkomstveien for å bevare mest mulig av gammel gran- og furuskog. Ved Skjelbredplassen (19) nord for stasjonen er det naturbeitemark (sårbar) som kan bli påvirket av eventuell overfylling av massedeponi i nærheten av lokaliteten. NVE mener at Statnett kan unngå skade av delområdet ved å opprettholde god massebalanse ved masselageret.

Delområdene 11 og 18, samt hekkelokalitetene til sårbare og skjermede fugler, vurderes i delkapittelet om fugl 3.5.3. Det er også en del produksjonsskog (13) i området rundt Eiker transformatorstasjon, i ryddegatene til ledningen og i traseen til planlagt adkomstvei. Konsekvens og tiltak for delområdet vurderes i delkapittel 3.6.1 om landbruk og skogdrift.

NVE mener det er lokaliteten med lågurtedellauvskog på Skjelbred som vil bli mest påvirket av tiltaket. Hele lokaliteten vil gå tapt på grunn av de nye ledningene og behovet for skogrydding under linene. Ask er utrydningstruet på grunn av en sykdom forårsaket av soppangrep med en forventet bestandsnedgang uavhengig av fysiske inngrep i enkeltlokaliteter. En justering av ledningstraseen vil kunne spare lokaliteten, men vil føre til at ledningene går nærmere bolighus og i større grad over landbruksjord. I tillegg vil en omlegging være fordyrende siden det vil kreve nye master. Omlegging av ledningen gir dermed betydelige negative virkninger og kostnader som må veies opp mot reduserte negative virkninger for naturtypen. NVE mener derfor fordelene ved å flytte traseen ut av naturtypen ikke kan forsvare de samlede ulempene, og vi har ikke bedt Statnett om å utrede det nærmere.

Vi viser til NVEs sammenstilling av virkningene i kapittel 4, der vi også vil drøfte avbøtende tiltak for den hule eika ved Flesaker og å holde hogst og kjøring i terrenget til et minimum under bygging og vedlikehold av hensyn til naturtypene. Der vil vi også vurdere konsekvensutredningens forslag om å

stille krav om en skjøtselsplan i området med viktige naturtyper på Flesaker, for å ivareta hensynet til naturverdiene, samtidig som det legges til rette for skogrydding.

3.5.3 Virkninger for fugl

Fugl kan bli påvirket av transformatorstasjoner og kraftledninger både i anleggs- og driftsfasen. I anleggsfasen vil aktivitet, støy og terrenginngrep kunne føre til at fugl og annet dyreliv trekker bort fra områdene hvor aktiviteten foregår. Fuglearter som er sårbare for forstyrrelser vil kunne oppgi hekkingen hvis aktiviteten eller forstyrrelsen vedvarer. Fuglearters og andre dyrearters yngletid vil være en særlig sårbar periode. Forstyrrelser kan også forstyrre rastende fugler, og i langvarige kuldeperioder vil overvintrende fuglearter være ekstra sårbare.

I driftsfasen kan direkte arealinngrep medføre at områder ikke lenger vil være tilgjengelig for hekking og nærliggende områder forringes. Arter som er sensitive for forstyrrelser i forbindelse med trafikk til og driftsstøy fra transformatorstasjonen vil kunne fortrenkes fra tidligere brukte hekkeområder. Når det gjelder kraftledningene, er det risikoen for kollisjon med linene som normalt utgjør den største negative konsekvensen for fugl. Risikoen avhenger av hvilke arter som finnes i området, ledningens plassering i terrenget og mastetype/lineoppheg. Fuglearter er i varierende grad utsatt for kollisjon. Elektrokusjon er ikke en aktuell problemstilling for ledninger på disse spenningsnivåene, fordi avstanden mellom strømførende liner eller mellom de strømførende linene og master er så stor at strømgjennomgang ikke vil skje.

Artsobservasjoner og funksjonsområder

I konsekvensutredningen er det kartlagt hvilke fugler som er observert i influensområdet til nye Eiker transformatorstasjon og tilhørende ledningstraseer. Observerte arter er sammenstilt i konsekvensutredningen. Det er registrert hekkelokaliteter for sensitive arter innenfor eller i nærheten av influensområdet. Det er også registrert hekkende vipe (kritisk truet).

Fiskumvannet naturreservat ligger rett sør for tiltaket. Naturreservatet er et våtmarksområde, utpekt som Ramsar-område⁹, blant annet etter kriterium 6 på grunn av at det er en viktig rasteplass for mer enn 1 % av Svalbards bestand av kortnebbgås. Arten er vurdert som *livskraftig* på rødlisten for arter, og har stor og voksende bestand. Området er et elvedelta der elven renner ut i Fiskumvannet, noe som gir svært gode forhold for våtmarksfugl. Det er observert 240 fuglearter i og ved naturreservatet, hvorav 100 arter av våtmarksfugl. Reservatet er et viktig hekkeområde for sjeldne og kravfulle fuglearter, og en viktig rasteplass for våtmarksfugl. Området er viktig for blant annet andefugler og vadere. Arter som nevnes i omtalen av naturreservatet fra Miljødirektoratet er vannrikse (sårbar), brushane (sårbar) og knekkand (sterkt truet). Av sjeldne gjester som er kartlagt i området, nevnes stripegås, tundrasædgås (sårbar), amerikakrikkand, sjøorre (sårbar), havelle (nær truet), lappfiskand (sårbar), tundralo, svarhalespove (sårbar), kvartbekkasin, dobbeltbekkasin (nær truet), sotsnipe, dvergmåke (sårbar), steppehauk, hærfugl, isfugl, sibirgransanger, busksanger, hauksanger (kritisk truet), svartrødstjert (sterkt truet) og sitronerle.

I figur 7 (kapittel 3.5.2) vises også trekkrutene for fugl innenfor influensområdet til tiltaket. To av de skisserte trekkrutene vil krysse de nye ledningene utenfor naturreservatet, hvorav én vil krysse ledningenes nye traseer nærmere Fiskumvannet enn dagens traseer.

Virkninger i anleggsfasen

Konsekvensutredningen viser til at det blant annet er registrert hønsehauk (sårbar) og lerkefalk (nær truet) nær stasjons- og tiltaksområdet. Sky fuglearter vil kunne trekke bort fra tiltaksområdene når

⁹ Et Ramsar-område er et våtmarksområde av internasjonal betydning for bevaring av arter og naturtyper. Kilde: [14 Nye Ramsar-områder i Norge - BirdLife Norge](#)

det er mye anleggsaktivitet, herunder helikoptertransport, sprengning og pigging. Forstyrrelser kan reduseres ved å tilpasse anleggsarbeidet slik at for eksempel hekkeperioden til sårbare arter, særlig rovfugl, skjermes. Vipe hekker på jordbruksarealer, blant annet nær Fiskumvannet naturreservat, og de er spesielt utsatt for skader på reir og unger ved anleggsarbeid i hekkeperioden.

Konsekvensutredningen anbefaler at det gjennomføres supplerende kartlegging av hekkeområder i forkant av anleggsstart, slik at anleggsaktiviteter kan tilpasses eventuell hekking i området for å unngå forstyrrelser i sårbare perioder. Statnett har selv foreslått å gjennomføre slike forundersøkelser ved Fiskumvannet, og opplyser i søknaden at det allerede er gjort kartlegginger ved stasjonsområdet på Skjeldbredplassen.

Birdlife Norge og Naturvernforbundet (Øvre Eiker) har i høringsuttalelser til konsesjonssøknaden bedt om at anleggsarbeidet gjennomføres utenom hekketiden for fugl ved Fiskumvannet naturreservat.

NVE mener støyende aktiviteter som helikopterflyging, sprenging, pigging mv. ikke bør gjennomføres innenfor en avstand på 500 meter fra aktive reirplasser for truede rovfuglarter som er sårbare for forstyrrelser i hekkeperioden til de aktuelle artene. Ved hjelp av fagkyndig kompetanse bør aktive reirplasser i området ved Fiskumvannet naturreservat og ev. andre registrerte hekkelokalteter kartlegges, og plan for gjennomføring av kartlegging kan inngå som en del av en detaljplan. Av hensyn til vipe bør anleggsarbeider på jordbruksareal der den hekkes utføres på en slik måte at reir og unger ikke skades i vipas hekkeperiode fra 15. april til 15. juli.

NVE mener det er fornuftig å gjennomføre kartlegging av aktive reirlokalteter i tiltaksområdet, slik Statnett foreslår, slik at anleggsarbeidene kan tilpasses hekkeperioden til sårbare fuglearter som påvises i området. Støyende anleggsarbeider bør gjennomføres utenom hekkeperioden for sårbare rovfuglarter, og en plan for dette skal inngå i en detaljplan, jf. kapittel 4.2.

Virkninger i driftsfasen

Statnett og Glitre Nett har søkt om å bygge nye traseer for dagens 420 kV og 132 kV kraftledninger inn til ny Eiker transformatorstasjon og på strekningen mellom dagens Flesaker transformatorstasjon og nye Eiker transformatorstasjon. Mellom Flesaker og Eiker er ledningstraseene planlagt nærmere Fiskumvannet naturreservat enn dagens ledninger, og får en avstand på omtrent 300 meter fra naturreservatet. Til sammenligning ligger den nærmeste av ledningene som skal rives 500–600 meter fra naturreservatet. De nye kraftledningene er planlagt samlet og skal delvis parallellføres med Glitre Netts eksisterende (132) 66 kV ledning forbi Fiskumvannet naturreservat, som ligger enda nærmere naturreservatet, vist i Figur 28.

Figur 8 Kartutsnitt som viser ledningsomlegginger mellom Flesaker og Eiker transformatorstasjon. Kilde: Statnett

I konsekvensutredningen har Multiconsult lagt til grunn at det benyttes fugleavvisere med en innbyrdes avstand på 7–10 meter for å redusere risikoen for fuglekollisjon på strekningen ved Fiskumvannet naturreservat. Konsekvensutredningen viser til forskning på effekten av fugleavvisere, som tyder på at det kan redusere risikoen for fuglekollisjoner med 50–80 %. I konsekvensutredningen anbefales det også å gjennomføre for- og etterundersøkelser for å sammenligne omfanget av fuglekollisjoner, for å ev. vurdere skadereduserende tiltak i ettertid og bruke erfaringene i senere prosjekter.

Statnett har ellers pekt på at samling av kraftledninger i samme horisontale plan kan bidra til å redusere risikoen for fuglekollisjon ved å gi økt synlighet for fugl. De planlegger å henge egne strømførende i samme plan og topplinene over dette, slik at det blir to plan. Glitre Nett sine ledninger er planlagt som tårnmaster med strømførende liner og toppliner i til sammen fire plan. Statnett og Glitre Nett vil samordne linehøydene, men det vil bli minimum fire horisontale plan av liner til sammen. Mastene er planlagt plassert ved siden av hverandre i ledningskorridoren.

Fiskumvannet naturreservat har funksjoner for en rekke arter som trekk-, raste-, hekke- og leveområde. Ledningene vil ikke gå gjennom naturreservatet, men de forventes utgjøre en kollisjonsrisiko for fugl som bruker området. Fuglearter som er særlig kollisjonsutsatte er for eksempel jaktende rovfugl, ender, gjess, svaner og lommer, arter som flyr i flokk og andre arter som tilbringer mye tid i flukt, slik som måker. Den kritisk truede arten vipe er også kollisjonsutsatt under fluktspill over hekkeområdene om våren. Det er ikke kjent hvor mange individer som årlig kolliderer og dør eller skades av dagens ledninger, men observasjoner tilsier at det skjer. De nye ledningene kommer nærmere konsentrasjoner av fugl, dekker et bredere belte enn dagens ledninger, blir høyere og kommer i flere plan og er nye barrierer som fuglene ikke har vennet seg til. I konsekvensutredningen er konsekvensen av de nye ledningene i forhold til referansealternativet med dagens ledninger, vurdert til *betydelig miljøskade* (- -), selv med påmonterte fugleavvisere. Det forventes altså en betydelig økt kollisjonsrisiko, som vil gi en varig forringelse av naturreservatet, ifølge konsekvensutredningen.

Langs planlagt adkomstvei er det behov for hugging og rydding av noe gammelskog ved Skogstad, som er et viktig område for blant annet tretåspett (nær truet). Konsekvensen for området med gammelskog er vurdert til *betydelig miljøskade* som følge av at 20–50 % av lokaliteten blir berørt. Tretåspett er blant annet truet av tap av habitat, og hugging av skogen vil redusere habitatet og dermed kunne påvirke den lokale tretåspettbestanden negativt. For å redusere negativ påvirkning, mener vi et aktuelt tiltak kan være å justere adkomstveien for å minimere hogst av gammelskogen, jf. vurdering i kapittel 3.5.2.

Deler av Dørja vist som punkt 11 i Figur 7 er et økologisk funksjonsområde for vipe (kritisk truet) og gulspurv (sårbar). Delområdet er vurdert til å bli noe berørt og konsekvensen er vurdert til *betydelig miljøskade*. Det er registrert hekkelokalitet for sårbare og nært truede rovfugler i nærheten av tiltaket. Disse vil få redusert funksjonsområde som følge av hugging av skog. Det er også en risiko for kollisjon med kraftledninger i forbindelse med næringssøk i dette området. Konsekvensen i funksjonsområdet for den sårbare rovfuglen er i konsekvensutredningen vurdert til *betydelig miljøskade*. Området til den nært truede rovfuglen er vurdert til å bli noe forringet og konsekvensen til *noe miljøskade* (-).

I forbindelse med høringen av Statnett og Glitre Netts konsesjonssøknad ble risikoen for fuglekollisjoner og påvirkning på fugl omtalt i flere høringsuttalelser. Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus og Birdlife Norge (Øvre Eiker og omegn lokallag) ba om at det ble benyttet jordkabel mellom de to transformatorstasjonene. Statnett og Glitre Nett har begge svart at jordkabel vil føre til større beslag av natur- og landbruksareal enn luftledninger. Etablering av jordkabler vil føre til graving av tre kabelgrøfter per ledning og muffehus (overganger mellom luftledning og kabel) som i

hovedsak ville berøre jordbruksareal med produksjon og skog som benyttes av hekkende rovfugler. Samtidig er jordkabler et dyrt alternativ, og Statnett har estimert at merkostnaden vil være på 200–300 millioner kroner i forhold til luftledninger, og er derfor ikke vurdert av Statnett som samfunnsmessig rasjonelt. Glitre Nett opplyser at merkostnaden ved å etablere deres 132 kV jordkabler er estimert til 150–200 millioner kroner.

Naturvernforbundet har bedt om at det stilles vilkår om bruk av fugleavvisere på linene for å redusere risikoen for kollisjon. Dette har Statnett forutsatt å benytte som avbøtende tiltak av hensyn til fugl, som også ligger til grunn for konsekvensvurderingen.

Etter NVEs vurdering er det sannsynlig at risikoen for kollisjon for fugl som flyr til og fra Fiskumvannet naturreservat vil øke som følge av de nye kraftledningene, fordi de kommer nærmere konsentrasjonene av fugl som lever i naturreservatet. Så nært reservatet går kun 66 kV-kraftledningen Flesaker–Stengelsrud i dag, og de nye ledningene vil gå parallelt med denne. Selv om det over tid kan foregå en tilpasning til de nye anleggene, er det viktig å vurdere tiltak som kan bidra til å redusere kollisjonsrisikoen.

Nasjonale retningslinjer for kabel som alternativ til luftledning¹⁰ innebærer at kraftnettet normalt skal bygges som luftledning på 132 kV og 420 kV spenningsnivå, med noen få unntakstilfeller, for eksempel der kabling gir særlige miljøgevinster. Begrunnelsen for den restriktive praksisen på de høye spenningsnivåene er at kabling gir svært høye merkostnader, og at naturinngrepene også øker med økende spenning. Vi er enige i at jordkabler i stedet for luftledning på strekningen langs naturreservatet eliminerer risikoen for at fugl som flyr til og fra naturreservatet kolliderer med linene. På den annen side vil jordkabel bety graving av 12 grøfter som alle vil berøre Dørja med kantsone og gi langt mer omfattende anleggsarbeid på jordbruksareal som vipe benytter til hekking. Sammen med samlede merkostnader på 350–500 millioner kroner skal det svært store miljøgevinster til for å kunne forsvare kostnadene for samfunnet. NVE er derfor enig med Statnett og Glitre Nett om at jordkabler ikke er et godt alternativ i dette tilfellet.

NVE ba også Statnett vurdere å grave ned topplinen som et avbøtende tiltak for å redusere risikoen for fuglekollisjoner. Statnett har svart at Eiker transformatorstasjon ligger i et område med høy hyppighet av lynnedslag, og at topplinen gir viktig lynbeskyttelse. Av hensyn til forsyningssikkerheten er det ikke forsvarlig å grave ned en toppline så nær transformatorstasjonen.

Et godt avbøtende tiltak på 300 og 420 kV-kraftledninger er å montere fugleavvisere på topplinene, som er tynnere og vanskeligere å se enn de strømførende linene for fugl, da sistnevnte liner på de høyeste spenningsnivåene er tykkere og mer synlige. På Glitre Netts 132 kV ledning vil effekten av fugleavviserne også forventes å være størst på topplinen, men det vil også gi effekt å montere fugleavvisere på de strømførende linene som henger i planet under topplinen. På strekningen eller deler av strekningen mellom Flesaker transformatorstasjon og Eiker transformatorstasjon vil påmontering av fugleavvisere både på minst én av topplinene på Statnetts og Glitre Netts ledninger og minst én av Glitre Netts strømførende liner kunne bidra til å redusere kollisjonsrisikoen for fugl.

NVE mener fugleavvisere på hele den forholdsvis korte strekningen mellom Flesaker og Eiker transformatorstasjoner kan forventes å ha god effekt for å motvirke fuglekollisjoner. Merking av linene med fugleavvisere er forutsatt som tiltak i konsekvensutredningen, og er et forholdsvis rimelig tiltak som forventes å gi god effekt på utsatte strekninger. Vi mener videre at ettermontering av fugleavvisere på Glitre Netts eksisterende 66 kV kraftledning Flesaker–Stengelsrud på strekningen forbi Fiskumvannet naturreservat bør vurderes som et kompensierende tiltak for den økte kollisjonsrisikoen de nye ledningene fører til. På strekningen over Hegstad vil for eksempel merking av

¹⁰ [Retningslinjer for bruk av jord- og sjøkabel - NVE](#)

66 kV-ledningen også kunne redusere kollisjonsrisikoen for vipe, som hekker i dette området. Eventuell økt synlighet av ledningsstrekke for folk som bor og ferdes i området, vurderer NVE som ubetydelig i lys av omfanget av ledninger på strekningen. Det er naturlig å drøfte omfanget av merking og beskrive en plan for dette som del av en detaljplan for tiltaket. Vi kommer tilbake til dette i kapittel 4.2.

I tillegg til å montere fugleavvisere, forventer NVE at å henge de mange ledningenes strømførende liner og toppliner i så få horisontale plan som mulig, kan bidra til å redusere kollisjonsrisikoen. Det vil gi færrest mulige kollisjonspunkter, og ledningene vil også bli mer synlige for fugl. NVE mener dette er et tiltak som kan ha god effekt, og som kan beskrives nærmere i en detaljplan, jf. vurdering i kapittel 4.2.

Etter NVEs vurdering vil for- og etterundersøkelser av faktiske kollisjoner kunne si noe kollisjonsrisikoen og ev. endring i denne i dette spesifikke området, men ikke ha særlig overføringsverdi til andre prosjekter, da ledningene ikke skal etableres i samme korridor som dagens. Det er derfor vanskelig å peke på hvilke egenskaper knyttet til trasé, lineoppheg, fugleavvisere o.l. som påvirker kollisjonsfaren mest. Vi vet allerede fra en rekke internasjonale studier at merking av linene er et tiltak som gir god effekt til forholdsvis lav kostnad og ellers små ulemper. NVE mener derfor det ikke er hensiktsmessig å pålegge Statnett å gjennomføre slike undersøkelser i forbindelse med dette prosjektet.

For å bevare funksjonsområder for fugl i viktige naturtyper bør også hogst av skog minimeres, og en beskrivelse av hvordan reduserte hogst kan oppnås bør også inngå som en del av detaljplanen, jf. vurdering i kapittel 3.5.2.

NVE vurderer at det er sannsynlig at ledningstraseene i driftsfasen gir økt kollisjonsrisiko for fugl som flyr til og fra Fiskumvannet naturreservat sammenlignet med dagens situasjon, selv om det pålegges avbøtende tiltak som fugleavvisere og liner i færrest mulig plan. Vi mener særlig store, tunge og lite manøvreringsdyktige fugler som ender, gjess og svaner er utsatt for kollisjon med de mange linene både horisontalt og vertikalt. Dette kan føre til at enkeltindivider av kollisjonsutsatte fuglearter kan dø som følge av dette, som kan påvirke de lokale bestandene.

3.5.4 Virkninger for annet dyreliv

Eiker transformatorstasjon er planlagt etablert i et område hvor det finnes elg, hjort og rådyr. Statnett har i konsekvensutredningen vurdert påvirkningen etableringen og driften av nye Eiker transformatorstasjon vil ha på vilt. Det dreier seg i hovedsak om hogst i forbindelse med stasjonstomten og ledningstraseer, og støy og trafikk i forbindelse med anleggsarbeidet og drift. Stasjonen med stasjonsgjerde vil bli en barriere for vandringsmulighetene for dyr i området. Støy fra anleggsarbeidet ventes å påvirke dyrelivet negativt. Vilt forventes i stor grad å tilvenne seg den konstante driftsstøyen fra transformatorstasjonen. Konsekvensutredningen vurderer påvirkningen og konsekvensen for vilt til forringet og som *noe miljøskade* (-). Tiltakets påvirkning på jakt vil i stor grad gjelde endret vandring for vilt, og influensområdet utgjør en liten del av hjortevaldet. Konsekvensutredningen konkluderer med at tiltaket vil ha små virkninger for vilt og jakt.

Det er flere som har levert høringsuttalelser som omhandler tiltakets påvirkning på vilt og jaktområder. Flere har bedt Statnett og Glitre Nett minimere lysbruken og trafikken ved Eiker transformatorstasjon, for å redusere tiltakets virkninger på vilt. Det er registrert elg, hjort og rådyr i Fiskum hjortevald i Øvre Eiker, innenfor og nær tiltaket. Fiskum Utmarkslag mener at daglig aktivitet i transformatorstasjonen vil kunne medføre uro for dyrebestanden, og foreslår å flytte Statnetts og Glitre Netts driftsbygninger og kontorer til et nærliggende næringsområde.

Statnett har kommentert at det er minimalt med lys ved deres transformatorstasjoner i vanlig drift, men kontorer vil være opplyst i kontortiden. De har behov for oppmøteplass ved Eiker transformatorstasjon for å opprettholde bemanningen ved transformatorstasjonen i beredskapssituasjoner, noe som ikke er mulig dersom kontorlokalene flyttes ut av stasjonen.

NVE mener erfaring viser at hjortevilts bruk av beiteområder påvirkes lite i driftsfasen ut over det direkte arealtapet. NVE vurderer at belysning og normal aktivitet ved transformatorstasjonen i driftsfasen vil utgjøre uvesentlige negative virkninger for hjorteviltet i området. Vi forventer imidlertid at de negative virkningene for adferd og reproduksjon hos hjortevilt er liten. Hjortevilts bruk av beiteområder i kraftledningstraseer påvirkes lite, men kan ha en positiv effekt ved de verdifulle beiteene som oppstår i rydebeltene.

Menneskelig aktivitet i anleggsfasen kan midlertidig føre til noe unnnvikelsesadferd, men er forbigående, og vi legger til grunn at viltet gradvis venner seg til nye inngrep og støy etter anleggsperiodens slutt. Vi forventer derfor at de samlede negative virkningene for viltets adferd og reproduksjon påvirkes lite av tiltaket, og ser ikke noen grunn til å vurdere avbøtende tiltak.

3.5.5 *Fremmede arter*

Det er registrert et område og mange punktforekomster av fremmede arter rett ved Flesaker transformatorstasjon, i traseene til de nye ledningene fra Tegneby og Hof. Konsekvensutredningen sier at kartlegging av fremmede arter må gjennomføres før anleggsstart, og denne vil legge grunnlaget for en tiltaksplan for håndtering av fremmede arter, jf. forskrift om fremmede organismer.

NVE understreker at det er viktig å være oppmerksom på faren for spredning av fremmede arter ved massehåndtering. Forskrift om fremmede organismer setter en rekke krav til håndtering av fremmede arter for å unngå spredning. NVE setter vilkår i konsesjoner om at det skal beskrives hvordan anleggsarbeidet kan gjennomføres for å hindre spredning av fremmede arter i detaljplanen. Manglende kartlegging må i så fall suppleres.

3.5.6 *Føre-var-prinsippet*

NVE mener at grunnlagsmaterialet for de utførte utredningene av naturmangfold er tilstrekkelig, jf. våre vurderinger av dette i kapittel 3.5.1. En viss usikkerhet om hvorvidt vi besitter fullstendig kunnskap om de biologiske verdiene i influensområdet vil alltid være til stede. NVE vurderer at den samlede dokumentasjonen som foreligger gir tilstrekkelig grunnlag for å drøfte og vurdere effekten kraftledningen har på naturmangfoldet ut fra sakens omfang og risikoen for skade, i samsvar med naturmangfoldloven § 8. NVE mener derfor at føre-var-prinsippet som fremgår av naturmangfoldloven § 9 ikke kommer til anvendelse i denne saken.

3.5.7 *Samlet belastning i henhold til prinsippene i naturmangfoldloven*

I henhold til naturmangfoldloven § 10 skal påvirkningen av et økosystem vurderes ut ifra den samlede belastningen økosystemet er eller vil bli påvirket av. Ifølge forarbeidene (Ot.prp. 52 (2008–2009) s. 381–382) er det effekten på naturmangfoldet som skal vurderes i prinsippet om samlet belastning, ikke det enkelte tiltaket som sådan. For å kunne gjøre dette er det nødvendig med kunnskap om andre tiltak og påvirkningen på økosystemet, hvor det både skal tas hensyn til relevante eksisterende inngrep og forventede framtidige inngrep.

I 2020 ble to nye deler av E134 mellom Mjøndalen og Kongsberg åpnet, og veien beslaglegger deler av det økologiske området som tiltaket Eiker også berører. Det er i tillegg en rekke andre veier og bebyggelse i disse områdene. På jorder mellom Flesaker transformatorstasjon og nye Eiker er det landbruksdrift og annen aktivitet knyttet til boligområdene i området. Fiskumvannet er regulert

vannmagasin. Fiskumparken næringspark er planlagt utvidet i retning mot Eiker transformatorstasjon langs adkomstveien, og det er i den forbindelse planlagt å hugge ytterligere med skog for å etablere nytt areal til industribebyggelse. Statnett planlegger fremtidig spenningsoppgradering av eksisterende 300 kV kraftledninger til og fra Eiker, og dette kan føre til at skogryddebeltet øker i størrelse. Skogbruk i området vil også bidra til at ytterligere hogst i samme økosystem.

Ifølge konsekvensutredningen har eksisterende inngrep over lang tid påvirket naturmangfoldet i området. Nye tiltak vil gi arealbeslag og forstyrrelser i verneområdet, viktige naturtyper, skog og myr som øker belastningen ytterligere. Konsekvensutredningen vurderer likevel at forvaltningsmålet for arter eller økosystem, jf. §§ 4 og 5 i naturmangfoldloven ikke brytes.

NVE vurderer at de samlede virkningene for økosystemer og arter i denne saken vil være knyttet til direkte inngrep eller påvirkning på naturtyper og vegetasjon, eller forstyrrelser og økt kollisjonsfare for fugl. Vi gjennomgår nedenfor de samlede virkningen for konkret økosystemer og arter som kan bli berørt av tiltaket.

Fiskumvannet naturreservat

Da de nye ledningstraseene vil ligge nærmere naturreservatet og gi noe økt kollisjonsrisiko for fugl som lever i og ved Fiskumvannet, vil områdets verdi som hekkelokalitet for kollisjonsutsatte fuglearter reduseres. Dette kommer i tillegg til eksisterende forstyrrelser og faktorer som kan påvirke artenes hekkesuksess og overlevelse, slik som veitrafikk, landbruksdrift og annen menneskelig aktivitet. Tiltaket vil dermed gi noe økt samlet belastning for naturreservatet, men NVE vurderer at det ikke vil være avgjørende for opprettholdelsen av området som viktig leveområde for hekkende fugl.

Vipe

Vipe (kritisk truet) hekker blant annet i områdene ved Hegstad nær Fiskumvannet og er særlig berørt av eksisterende 66 kV ledning mot Stengelsrud og jernbanen. Arten hekker på jorder og beiteenger og er derfor truet av landbruksdrift som ødelegger reirene og at det blir mindre av beiteenger. I tillegg er bestanden truet av at jakt på den i søreuropeiske land. Da den også kan kollidere med linene på kraftledninger under fluktspillet om våren, vil samlet belastning på arten øke ved at nye ledninger legges nærmere hekkeområdet.

Merking av liner med fugleavvisere kan redusere kollisjonsrisikoen noe, og det vil særlig ha virkning om eksisterende 66 kV kraftledning Flesaker–Stengelsrud merkes over området, jf. vurdering i kapittel 3.5.3. Av hensyn til vipe bør også anleggsarbeider på jordbruksareal der vipe hekker, planlegges og tilpasses slik at reir og unger ikke skades i hekkeperioden fra 15. april til 15. juli.

Etter NVEs vurdering vil tiltaket gi en tilleggsbelastning for vipebestanden gjennom noe økt kollisjonsrisiko som kan ta livet av enkeltindivider, men ikke av et omfang som truer bestanden av vipe.

Dragehode

Den prioriterte arten dragehode har en egen forskrift om bevaring etter forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5, som forbyr uttak, skade og ødeleggelse av arten. Arten finnes langs Flesakerveien mellom boligbebyggelse og anleggene til gamle Flesaker transformatorstasjon, der det er en viss aktivitet. Det spenner ledninger over lokalitetene i dag, og nye ledninger vil også spenne over. Under forutsetning av at arten ikke berøres direkte, verken av mastepunkter eller anleggsarbeid, for eksempel ved å merke forekomstene av arten i terrenget før anleggsarbeidet starter, legger vi til grunn at den samlede belastningen for arten ikke øker som følge av tiltaket.

Samlet vurdering

NVE har vurdert den samlede belastningen, jf. naturmangfoldloven § 10, av eksisterende og planlagte tiltak i området. Samlet vurderer NVE at tiltaket ikke ha virkninger som er i konflikt med forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5, under forutsetning av at det settes vilkår om effektive avbøtende tiltak.

3.5.8 Kostnadene ved miljøforringelse, miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder

Naturmangfoldloven § 11 sier at tiltakshaver skal bære kostnadene ved miljøforringelse. NVE har anledning til å legge føringer i konsesjoner for eventuelle avbøtende tiltak som reduserer virkninger for naturmangfoldet. I naturmangfoldlovens § 12 står det at skader på naturmangfoldet skal unngås ved bruk av driftsmetoder, teknikk og lokalisering som ut fra en samlet vurdering gir de beste samfunnsmessige resultatene. NVE legger også til grunn at konsesjonsbehandlingen skal medføre at tiltaket lokaliseres der de samfunnsmessige ulempene blir minst, jf. energilovforskriften § 1-2. Samtidig vil en eventuell konsesjon legge føringer for hvilke avbøtende tiltak Statnett og Glitre Nett må gjennomføre for å minimere skadene på blant annet naturmangfoldet. Vi viser blant annet til vurderingen av vilkår i kapittel 4.2. På bakgrunn av dette mener NVE at naturmangfoldloven §§ 11 og 12 er tatt hensyn til.

Etter NVEs vurdering er det viktig at anleggsarbeid som kan berøre viktige biotoper og leveområder gjennomføres og tilpasses slik at inngrepene i disse områdene blir minst mulige. NVE vil sette vilkår om en detaljplan, der blant annet avbøtende tiltak i anleggsperioden blir beskrevet nærmere. Vi har også vurdert konkrete vilkår for å redusere kollisjonsrisikoen for fugl, som fugleavvisere på linene.

3.5.9 Oppsummering av virkninger på naturmangfold

På bakgrunn av vurderingene som er gjort vil nye Eiker transformatorstasjon ha noen negative virkninger for naturmangfold.

Fiskumvannet naturreservat vil bli berørt pga. at de nye kraftledningstraseene nærmere Fiskumvannet enn dagens ledninger vil føre til økt kollisjonsrisiko for fugl, spesielt for andefugler og vadere ved trekk, rovfugler i jakt og vipe i fluktspill. NVE mener at montering av fugleavvisere på enkelte liner av de mange ledningene på strekningen vil gjøre dem mer synlig for fugl og er derfor et effektivt tiltak for å redusere kollisjonsrisikoen. Det samme kan oppnås ved å unngå å henge linene i flere horisontale plan enn strengt nødvendig, slik at de på utgjør færre hindringer for fugl. Tiltakene kan beskrives i en detaljplan som godkjennes av NVE. Dette vil imidlertid ikke eliminere kollisjonsrisikoen.

Hugging av skog vil føre til at viktige naturtyper blir direkte eller indirekte berørt. Hugging av skog i områder hvor fugler hekker vil føre til en reduksjon av mulige hekkelokalteter, slik som i den gamle granskogen ved Skogstad, der det er påvist tretåspett. Anleggsarbeid i hekkeperioden til fugl kan forstyrre og i ytterste konsekvens føre til at hekkingen avbrytes. Hugging av skog kan også påvirke trekket til vilt i området nær Eiker transformatorstasjon. For å redusere disse negative virkningene kan det stilles vilkår om at hogst av skog minimeres, særlig i viktige naturtyper og hekkeområder. Ved å sette vilkår om at Statnett skal vurdere å justere adkomstveien, kan inngrep i eldre furuskog og gammel granskog reduseres. En slik vurdering vil inngå som en del av en detaljplan, og Statnett kan eventuelt søke om konsesjonsendring i forbindelse med detaljplanen. Ved Flesaker bør det stilles vilkår om at den hule eikas rotsone merkes og forekomstene av plantearten dragehode skjermes for å unngå utilsiktet skade under anleggsarbeidet. Ved å minimere hugging av skog og unngå støyende arbeid ved hekkeområde til fugl i hekkeperioden, begrenses de negative virkningene for hekkende fugl og vilt. For å unngå å forstyrre rovfuglarter som er sårbar for forstyrrelser under hekking, bør støyende anleggsarbeid unngås i artenes hekkeperioder. Av hensyn til hekkende vipe bør

anleggsarbeidet planlegges og tilpasses slik at det ikke ødelegger reir og unger i vipas hekkeperiode. Det bør settes vilkår om dette.

NVE har vurdert tiltaket basert på vurderingene som er gjort i konsekvensutredningen for påvirkning av tiltaket på naturmangfold og foreslåtte avbøtende tiltak. Vi har funnet at summen av alle aktuelle tiltak i området kan gi negative virkninger for naturmangfold, spesielt for hekkende fugl og for fugl som flyr til og fra Fiskumvannet naturreservat. Ved å stille vilkår om avbøtende tiltak i form av begrensninger i anleggsperioden, merking av linene med fugleavvisere og skånsom hogst, mener vi at de negative virkningene av anleggene blir redusert til det akseptable. NVE mener tiltaket ikke er i strid med forskrift om fredning av Fiskumvannet naturreservat, Øvre Eiker kommune, Buskerud.

NVE har vurdert den samlede belastningen, jf. naturmangfoldloven § 10, av eksisterende og planlagte tiltak i tiltaksområdet. Vi forventer ikke at tiltaket, sammen med andre påtenkte og planlagte tiltak i området, kan ha virkninger som er i konflikt med forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5 for vurderte naturtyper og arter, forutsatt at de omtalte avbøtende tiltakene gjennomføres.

3.6 Virkninger for arealbruk

NVE viser til at anlegg for overføring og omforming av elektrisk energi er unntatt fra behandling etter plan og bygningsloven, jf. plan- og bygningsloven § 1-3. Dette betyr at det kan bygges uavhengig av planstatus, at det ikke skal lages reguleringsplan eller gis dispensasjon for slike anlegg, og at det ikke skal vedtas planbestemmelser for dem. Dagens bruk og planlagt bruk av områdene er likevel et viktig hensyn i konsesjonsvurderingene. Tiltaket er planlagt i et område som består av fulldyrket jord, skog, åpen fastmark og noe myr. En oversikt over det totale arealbeslaget av tiltaket er vist i Tabell 2 og illustrert i figur 9.

Tabell 2: Oversikt over tiltakets arealbeslag. * Fulldyrket areal under kraftledninger gir arealbeslag til mastefundamenter, og høydebegrensninger for landbruksmaskiner. Kilde: Statnetts søknad av 13. februar 2024

Arealtype	Areal (daa)
Fulldyrka jord*	194
Skog	525
Åpen fastmark	13
Myr	1,4
Totalt	733

Nye Eiker transformatorstasjon vil båndlegge et areal på totalt 733 dekar, og består av adkomstveien, transformatorstasjonen og ledningstraseene. Arealbeslaget består av areal som er satt av til landbruk, natur- og friluftslivsformål (LNFR) i Øvre Eiker kommunes arealplan. Transformatorstasjonen og adkomstveien vil beslaglegge skog og en liten del av myr. Statnett har søkt om en omlegging av adkomstveien for å minimere arealbeslaget av myr. Omtrent 525 dekar av arealbeslaget består av skog. De nye kraftledningene vil kreve arealbeslag både i skog og på jordbruksareal. I dette båndlagte beltet vil mastepunkter føre til fysisk beslag, og i tillegg vil båndleggingen innebære høydebegrensninger for landbruksmaskiner under ledningene. Arealet under dagens ledninger som legges om og deler av Flesaker transformatorstasjon blir frigitt som følge av tiltaket.

Figur 9 Nytt båndlagt areal til transformatorstasjon, adkomstvei og omlagte ledninger. Kilde: Konsekvensutredningen til Statnetts konsesjonssøknad.

3.6.1 Landbruk og skogdrift

Eiker transformatorstasjon er planlagt i et område bestående av barskog med skogdrift. De nye ledningene er planlagt over landbruksareal og vil passere boliger og gå gjennom barskog. De eksisterende kraftledningene opp mot ledningskrysset vil rives når de nye ledningene er satt i drift, og det forutsettes naturlig revegetering i ryddegatene til disse. I tillegg vil adkomstveien fra Fiskumparken næringspark også gå gjennom skog. Det planlagte tiltaket vil i hovedsak beslaglegge skog og gå over fulldyrket jord. Arealbeslaget på fulldyrket jord består av mastepunkter, i tillegg til at det blir høydebegrensing for landbruksmaskiner. Konsekvensutredningen vurderer den samlede konsekvensen for jordbruket til ubetydelig til noe negativ konsekvens. Konsekvensen på skogsmark er vurdert til noe til middels konsekvens. Konsekvensutredningen anbefaler som avbøtende tiltak at mastepunkter plasseres i overganger mellom jorder om mulig, for å minimere beslaget av produktiv jord. I skogsmark anbefales det at ledningene inn til Eiker transformatorstasjon i størst mulig grad parallellføres, og at avstanden mellom ledningene minimeres, for å redusere beslag av skogsmark.

Vestsiden beitelag ber om at det settes opp gjerder rundt transformatorstasjonen før anleggsarbeidet begynner, for å hindre at beitedyr kommer inn på anleggsområdet, og at det etableres bom og ferist ved gjennomkjøring av utmarksgjerde. De ber også om at veien bare benyttes til nyttekjøring, og at Statnett og Glitre Nett tar hensyn til beitedyr i anleggsperioden for å unngå å skade dem. Statnett kommenterer at de vil skal gjennomføre tiltak som er hensiktsmessig for å unngå konflikt mellom beitedyr og anleggsarbeidet, og de vil gjøre det i samråd med beitelaget.

Astrid Marie Lundteigen Mohus ber Statnett vurdere bruken av anleggsveier og virkningene av terrengtransport, og at eventuelle ulemper ved disse kompenseres. Hun oppfordrer Statnett til å minimere hugging av produksjonsskog, og krever eventuelt at tap av skog kompensert. Hun stiller også spørsmål ved på hvilken måte hun blir kompensert ved en oppgradering av ledningene. Statnett svarer at eventuelle skader i terrenget, på veier eller på eiendommer vil bli reparert slik at tilstanden tilbakeføres til opprinnelig stand, og økonomisk tap av produksjonsskog vil bli erstattet ved minnelig avtale eller ved skjønn.

Petter Hobbeltstad og Hans Kristian Woldstad ønsker begge at ledningene bygges høyt nok til at vanning og bruk av landbruksutstyr i traseen kan fortsette som før. Glitre Nett har svart at ledningene deres vil bygges med tilstrekkelig høyde for landbruksutstyr og vanning. Nødvendig sikkerhetsavstand til vannstråle øker med spenningen¹¹. Statnett svarer at det generelt ikke er forbud mot vanning under deres kraftledninger, men at all aktivitet innenfor 30 meter fra kraftledningene må avklares med Statnett. Det må gjøres en avtale eller inngås en særskilt avtale for vanning ved berørte landbrukseiendommer. Hvis det ikke er mulig, vil Statnett gi erstatning for eventuelle ulemper som følge av restriksjoner for vanning.

NVE legger vurderingen fra konsekvensutredningen til grunn. Vi er enig i at landbruket og skogbruk vil bli påvirket av tiltaket gjennom direkte arealbeslag, tap av produksjonsskog og driftsulemper. Som nevnt i kapittel 3.3 vil vi vurdere å stille vilkår om at Statnett skal minimere hogst av hensyn til visuelle virkninger, og dette er et avbøtende tiltak som også vil bidra til redusert tap av produksjonsskog.

Forutsatt at det kompenseres for økonomisk tap og inngås avtaler for bruk av anleggsmaskiner og vanning av jord under strømledninger med Statnett, mener NVE likevel at tiltaket samlet sett vil ha små virkninger for landbruk og skogbruk. Kompensasjon av økonomisk tap vil være en del av minnelige avtaler mellom partene eller fastsettes gjennom skjønn, som er en prosess NVE ikke er involvert i.

Av hensyn til beitedyr i anleggsperioden, vil et aktuelt tiltak være at Statnett i samråd med beitelaget vurderer og gjennomfører nødvendige tiltak for å unngå skader på dyrene. Tiltak kan beskrives i en detaljplan, som vi vil omtale i kapittel 4.2.3.

3.6.2 Vei

Statnett opplyser at de i anleggsfasen vil benytte E134 og vei gjennom Fiskumparken Næringspark til adkomstveien for transport av utstyr, og at det vil føre til noe ekstra trafikk. Statnett opplyser at de unntaksvis vil benytte Løkenveien for å transportere utstyr til justering av kraftledninger. Flere har i høringsuttalelser bedt om at Løkenveien benyttes minst mulig, og at adkomst gjennom Fiskumparken næringspark bør benyttes for å unngå å øke trafikken ved Dunserudhagen. Statnett har vurdert at trafikken øker i liten grad, og at det vil ha små konsekvenser for infrastrukturen ved E134 og de andre veiene som skal benyttes. Statnett vil innhente nødvendige tillatelser for å benytte veiene. Statens vegvesen har i sin høringsuttalelse påpekt at etableringen av de nye kraftledningene vil kreve at Statnett og Glitre Nett søker om graving i riksveg til Statens vegvesen, og i tillegg må det sendes søknad om arbeidsvarsling ved arbeid på eller ved riks- og fylkesveg.

NVE legger til grunn at Statnett og Glitre Nett innhenter nødvendige tillatelser for å benytte allerede utbygd infrastruktur og for graving og arbeid nær fylkesvei. Vi ber Statnett benytte seg av adkomst til Løkenveien gjennom Fiskumparken næringspark for å unngå økt trafikk ved Dunserudhagen. Vi er enige med Statnett i at tiltaket vil ha små virkninger på vei, og at de negative virkningene i hovedsak gjelder i anleggsfasen og er forbigående.

3.6.3 Vann og avløp

Statnett opplyser i søknaden at vann- og avløpsledning og tele-/IKT-nett til ny transformatorstasjon vil legges i ny adkomstvei. Transformatorstasjonen vil bli tilknyttet kommunalt vann- og avløpssystem langs adkomstveien. Høringsuttalelse fra Fiskumparken AS påpeker at veien og vann- og avløpsanlegget Statnett planlegger å tilknytte seg til ikke er kommunale, men eies av Fiskumparken AS. De opplyser at Statnett må inngå avtale med dem og betale anleggsbidrag for kostnader

¹¹ [Arbeid i landbruket - Lnett](#)

tilknytning og bruk av disse anleggene. NVE forutsetter at Statnett innhenter nødvendige tillatelser og inngår de avtalene de trenger til dette formålet.

I drift mener NVE at tiltaket vil ha små eller ingen virkninger for vann- og avløpsnett.

3.6.4 Masselager og riggplasser

Det vil være behov for midlertidige riggplasser og masselager i forbindelse med anleggsarbeidet. Massene som må lagres vil i hovedsak være masser som ikke kan benyttes i anleggsarbeidet, og på bakgrunn av dette søker Statnett om å etablere to permanente lagerområder som vist som område 12 og 14 i **Error! Reference source not found.** Statnett skriver i søknaden at de i videre detaljprosjekteringen vil forsøke å oppnå tilnærmet massebalanse, og frakte overskuddsmasser til godkjent mottak.

Statnett skal sørge for å tilbakeføre arealene til opprinnelig stand etter endt anleggsperiode. NVE mener derfor at virkningene av de midlertidige masselagrene og riggplassene er små og forbigående.

NVE mener det er viktig at Statnett beskriver massebalansen i en detaljplan for tiltaket. Videre minner vi om at Statnett har et selvstendig ansvar for at det ikke oppstår forurensing i strid med § 7 i forurensingsloven, at stein- og jordmasser blir håndtert i tråd med regelverket av Miljødirektoratets veileder M-1243.

3.7 Klimagassutslipp

Statnett har i konsekvensutredningen vurdert tiltakets klimautslipp som følge av endret arealbruk. Det er tatt utgangspunkt i at berørt areal vil bli bebygget areal. Nullalternativet i klimagassberegningen er det forutsatt at arealene ikke endres, 20 år frem i tid. Tilbakeføringen/endringer av areal ved riving av Flesaker stasjon og eksisterende ledninger er ikke inkludert i klimagassberegningen.

Tabell 3: Areal i dekar innenfor de ulike arealtypene i AR5 kart kategorisert i henhold til verktøy for klimagassutslipp fra arealbruksregninger. Kilde: Konsekvensutredning i Statnetts søknad av 13. februar 2024.

Arealtype i Arealbruksendringer*	Arealtype AR5	Underkategori	Arealbeslag [dekar]
Utbygget areal	Bebygd, samferdsel		7
Dyrket mark	Fulldyrket mark		194
Beite	Overflatedyrka jord, innmarksbeite OBS! Lagt inn åpen fastmark		13
Vann og myr	Ferskvann og myr	Organisk jord	3
Skog	Barskog	Impediment	8
		Lav bonitet	148
		Middels bonitet	196
		Høy bonitet	141
	Lauvskog	Impediment	3
		Middels bonitet	4
		Høy bonitet	3
	Blandingsskog	Høy bonitet	23

I klimagassberegningen er de tallfestede klimagassutslippene for arealbruksendringer knyttet til ny transformatorstasjon, kraftledninger og adkomstvei. Det er beregnet at tiltaket fører til et klimagassutslipp på totalt 20 747 CO₂-ekvivalenter. Konsekvensen av klimagassutslippet er vurdert i henhold til konsekvenstabell i KU-veileder (M-1941). Konsekvensgraden er vurdert til *middels negativ*.

I konsekvensutredningen ble det presisert at oppføring, materialer og drift ikke er inkludert i klimagassutslippene. Statnett har i konsekvensutredningen også foreslått tiltak som kan redusere klimagassutslippet for tiltaket. Valg av oppvarmingsløsning av stasjonsbygninger kan påvirke klimagassutslippene i drift i form av energibesparelser, men det er ikke gjort beregninger for klimagassutslippene til de forskjellige oppvarmingsløsningene. Valg av materialer til stasjonsbygg og valg av anleggsmaskiner kan også bidra til å redusere det totale klimaregnskapet for tiltaket. Det er anbefalt å benytte lavkarbonbetong og miljøvennlige maskiner og kjøretøy i arbeidet, for å redusere klimagassutslippet. Statnett vil også kunne redusere klimagassutslippene ved å redusere hogst ved stasjonen og adkomstveien.

NVE konstaterer at Eiker transformatorstasjon isolert sett vil medføre økte klimagassutslipp som følge av arealbeslag og anleggsarbeid, selv om det også kan bidra til økt elektrifisering og reduserte klimautslipp i et større perspektiv. Vi er enige i vurderingen av konsekvensene som følge av klimagassutslipp. NVE legger til grunn at Statnett vurderer å benytte lavkarbonbetong og miljøvennlige maskiner og kjøretøy, og at dette benyttes hvis det er mulig. Dette skal beskrives nærmere i en detaljplan.

3.8 Sikkerhet og beredskap

Petter Hobbeltstad mener transformatorstasjonen kan være et mulig terrormål, og er redd for virkningene dette kan ha på området rundt transformatorstasjonen.

Transformatorstasjoner kan, i likhet med kraftledninger, veier og broer, ikke utelukkes som mulige mål for militære angrep eller terror. Samtidig er dette infrastruktur som er kritisk for at samfunnet skal fungere, og som må bygges i eller nær områder hvor det er behov for denne infrastrukturen. Transformatorstasjoner må bygges iht. krav i kraftberedskapsforskriften, som skal sørge for at risiko for skade, havari og funksjonssvikt og andre uønskede hendelser og handlinger blir minst mulig. Herunder stilles det byggetekniske krav, f.eks. om gjerde, for å holde uvedkommende unna.

Kravene i kraftberedskapsforskriften sørger for tilstrekkelig sikring mot uønskede hendelser ved transformatorstasjonen, og NVE mener derfor at Eiker transformatorstasjon kan etableres med liten risiko for tredjeperson.

3.9 Virkninger for vassdrag og vannforekomster

Statnett har i konsesjonssøknaden beskrevet tiltak som skal gjennomføres for å sikre god overvannshåndtering ved Eiker transformatorstasjon. Det etableres avskjærende grøfter for å unngå at vann fra terrenget rundt trenger inn i stasjonen. På stasjonsområdet skal det etableres flere sandfang som skal ta unna vannet og lede det videre til overvannssystemet. I øst skal det etableres fordrøyningsgrøfter som skal håndtere nedbørsmengder tilsvarende maksimal nedbør i en 25 års periode. Det skal etableres en reguleringskum som regulerer utslippet ut til terrenget, slik at overvannsmengde ikke overstiger dagens utslipp. Statnett har opplyst at tiltaket ikke vil føre til økt avrenning til omkringliggende terreng. Den planlagte overvannshåndteringen for anlegget vil detaljprosjekteres i henhold til forskriftskrav.

Statnett har i konsekvensutredningen vurdert påvirkningen og konsekvensen av tiltaket på vann både i anleggsfasen og i drift. I konsekvensutredningen står det at tiltaket vil ha ubetydelige konsekvenser for vannmiljø, drikkevann og brønner i driftsfasen. Det står videre at det i anleggsfasen vil være risiko for forurensning og avrenning til vannforekomster. Statnett har på bakgrunn av dette presentert følgende avbøtende tiltak for å begrense risikoen:

- etablering av ventilkum foran oljeutskilleren med automatisk stengeventil og en flyteluke med automatisk stengning ved utløpet av oljeutskilleren

- etablering av rensesystem for overvann
- utarbeide beredskapsplaner og rutiner for håndtering av eventuell grunnforurensning
- avsette areal til fordrøyningsgrøft i byggeperioden
- krav i kontrakt at entreprenør skal ha beredskapsplaner og utstyr for å håndtere forurensning dersom det skulle skje et uhell
- gjennomføre tiltak for å minimere erosjon og begrense støvflukt fra anleggsarbeidet.

Flere høringsuttalelser har tatt opp overvannsproblematikken ved Eiker transformatorstasjon, og påpeker at det i forbindelse med etablering av E134 oppsto problemer med overvann som følge av dårlig overvannshåndtering. De ber Statnett sørge for tilstrekkelig overvannshåndtering, slik at det ikke skjer igjen. Buskerud fylkeskommune har i sin høringsuttalelse bedt om at den økologiske tilstanden til vannforekomster nedstrøms for transformatorstasjonen opprettholdes så godt det lar seg gjøre, og at vannmiljø vektlegges under detaljplanlegging og gjennomføring av tiltaket. Statnett har svart at de planlegger å håndtere overvannet med åpne grøfter sør og øst for Eiker transformatorstasjon. Løsningen er valgt for å ikke øke vannmengden i de nærmeste vassdragene.

NVE forutsetter at Statnett gjennomfører de planlagte avbøtende tiltakene for å unngå overvann og forurensning i vannforekomstene. Beredskapsplanene skal foreligge før anleggsstart og kan inngå som en del av detaljplanen.

NVE vurderer planene slik de er fremlagt til ikke å kreve noen ytterligere behandling etter bestemmelsene i vannressursloven. Vannressursloven har imidlertid flere alminnelige regler om vassdrag. Disse er gitt i vannressursloven kapittel 2, og gjelder for alle tiltak i vassdrag. NVE viser spesielt til aktsomhetsplikten i vannressursloven § 5 som pålegger at vassdragstiltak og tiltak som berører vassdrag skal planlegges og gjennomføres slik at de er til minst mulig skade og ulempe for allmenne og private interesser.

Vi gjør oppmerksom på at dersom planene endres eller det viser seg at allmenne interesser tilknyttet vassdraget kan bli berørt av tiltaket, kan dette utløse konsesjonsplikt etter vannressursloven, jf. § 8. Planene må i så tilfelle sendes til NVE for vurdering. Ved utførte tiltak som er konsesjonspliktige etter vannressursloven vil NVE med hjemmel i vannressursloven § 59 vurdere pålegg om retting. Iverksetting av konsesjonspliktige tiltak uten nødvendig tillatelse er straffbart etter vannressursloven § 63. Vannressurslovens bestemmelser ivaretar de allmenne interessene i vassdraget og tiltakshaver er selv ansvarlig for eventuelle skader og ulemper for de private interessene i vassdraget som følger av tiltaket.

På bakgrunn av vurderingene over og forutsatt at foreslåtte avbøtende tiltakene gjennomføres, mener NVE at løsningen Statnett har søkt om gir små virkninger for vassdrag og vannforekomster.

3.10 Naturfare

Statnett opplyser at det ble gjennomført grunnundersøkelser av området ved Eiker transformatorstasjon i forbindelse med etablering av E134. På stasjonsområdet er det hovedsakelig berg i dagen. Grunnundersøkelsene indikerer at det er løsmasser like øst for stasjonsområdet. Løsmassene består av et topplag med mye torv og sand over leire. Fra omtrent tre meters dybde er det kvikkleire. På grunn av de dårlige grunnforholdene øst for stasjonsområdet, anbefaler konsekvensutredningen å unngå å legge fyllinger der det skal etableres setningsømfintlig infrastruktur og konstruksjoner. Statnett har i hovedsak plassert bygg og konstruksjoner vest på stasjonstomten for å unngå løsmassene etter anbefaling fra geotekniske rapporter og KU. Det forventes derfor ingen særskilte geotekniske problemer i forbindelse med etablering av stasjonen.

Multiconsult opplyste at det ikke var utført grunnundersøkelser for planlagt adkomstveg til grunnlag i konsekvensutredningen, fordi det ikke er adkomst for geoteknisk borerigg. Statnett opplyser at det etter at søknaden og konsekvensutredningen ble innsendt er gjennomført grunnundersøkelse for adkomstveien og at veien kan etableres med god nok sikkerhet mot naturfare. NVE minner om at det kan være behov for ytterligere grunnundersøkelser hvis veien justeres, og Statnett er ansvarlig for å sørge for at transformatorstasjon og adkomstveien etableres med tilstrekkelig sikkerhet mot områdeskred.

I konsekvensutredningen opplyses det at det er ikke utført grunnundersøkelser eller geotekniske vurderinger for ledningstraseen, med unntak av en vurdering av områdestabilitet. Områdestabilitetsvurdering konkluderer med at det ikke er fare for områdeskred som berører tiltaket, forutsatt at ledningstraseen etableres sør for eksisterende trasé.

NVE konstaterer at tiltaksområdet ligger under marin grense, hvor det kan finnes marin leire. Det kan være potensial for mindre forekomster av kvikkleire. Dette må tas hensyn til ved gjennomføring av tiltaket. For nettanlegg med hjemmel i energiloven § 3-1 vil ikke kravene til sikkerhet mot naturpåkjenninger i plan- og bygningsloven eller i TEK17 kapittel 7 gjelde. Tiltakshaver er likevel ansvarlig for å sørge for effektiv sikring og beredskap, og at bygging av anlegget planlegges og gjennomføres med tilstrekkelig sikkerhet mot naturfare, jf. §§ 3-5 og 3-7 i energilovforskriften. Videre plikter tiltakshaver å sørge for tiltak for å forebygge og begrense virkningen av ekstraordinære situasjoner, samt sørge for at utbyggingen ikke fører til økt ulempe eller risiko for tredjepart. Dette følger av energiloven § 9-2 jf. § 9-1.

NVE legger Statnetts grunnundersøkelser og vurderinger av områdestabilitet til grunn. Vi mener at det er gjort tilstrekkelige geotekniske vurderinger for å kartlegge grunnforholdene til stasjonstomten og adkomstveien.

På bakgrunn av vurderingene over, mener NVE at Statnett og Glitre Netts vurdering av områdestabilitet er tilstrekkelig for anlegget med hensyn til naturfarepåvirkning. Vurderingen av områdestabiliteten konkluderer med at tiltaket kan gjennomføres med liten fare for å forårsake naturfarehendelser.

3.11 Støy og støv

3.11.1 Støy i driftsfasen

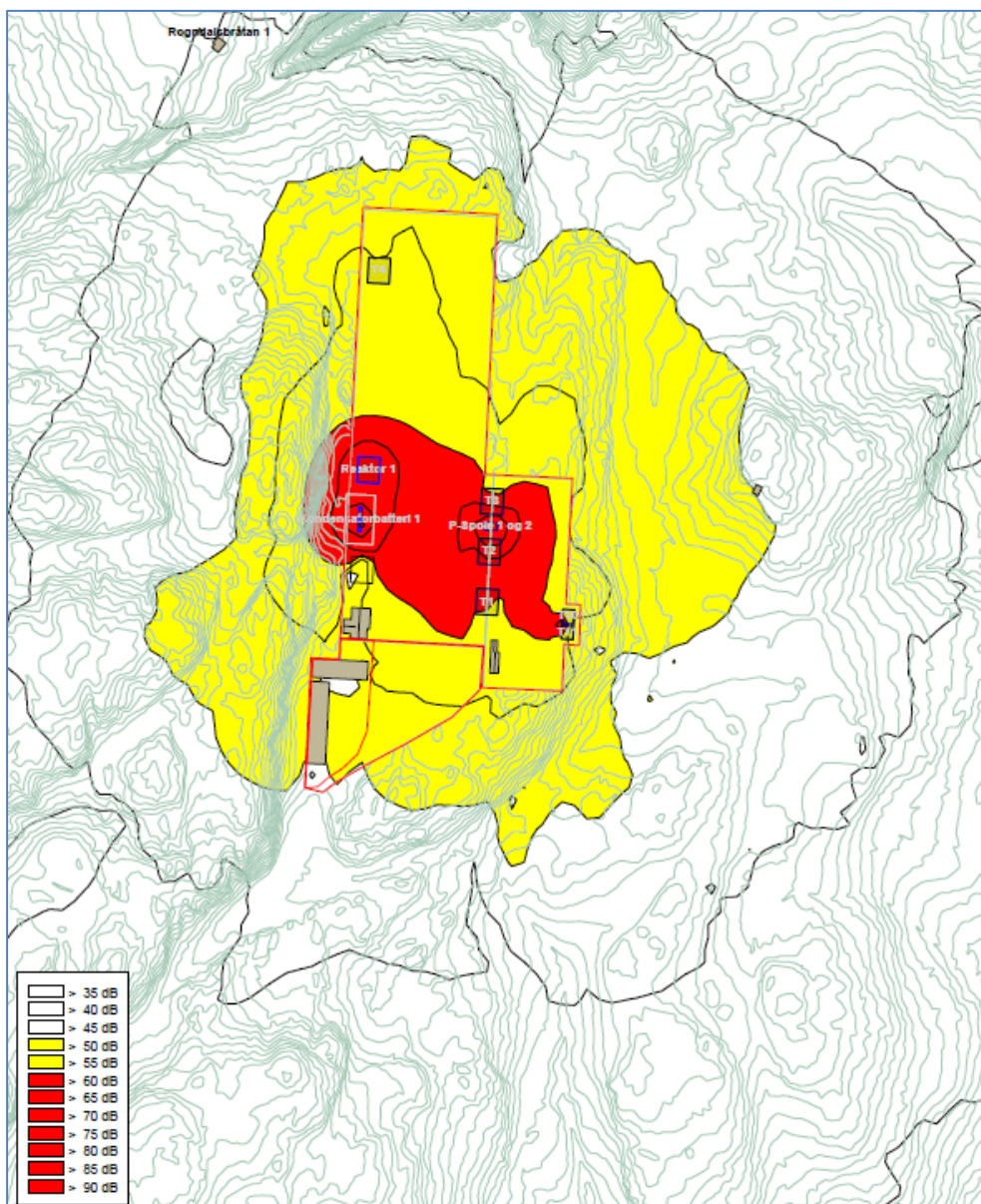
I driftsfasen vil det være noe transformatorstøy ved Eiker transformatorstasjon. Transformatorstøy høres hovedsakelig som dyp brumming som følge av 50 Hz vekselspanning. Strømførende kraftledninger kan også gi støy i form av knitring som følge av utladning fra overflaten av ledningene, såkalt koronastøy. Det er mer fremtredende i fuktig vær.¹²

Miljødirektoratet veileder om behandling av støy i arealplanlegging (T-1442) er lagt til grunn i støyvurderingen. T-1442 angir i tabell 1 utendørs grenser for industristøy med rentone (kontinuerlig støykilde). Denne er på L_{den} 50 dB på uteareal og utenfor vinduer til rom med støyfølsomt bruksformål.

Statnett og Glitre Nett har i forbindelse med konsekvensutredningen til konsesjonssøknaden til Eiker transformatorstasjon fått gjennomført en støyvurdering av Multiconsult, som konkluderer med at de elektriske anleggene ikke vil overskride anbefalte grenseverdier for støy, jf. T-1442. Høyest beregnet lydnivå rett utenfor transformatorstasjonen er beregnet til 50–70 dBA.

¹² [Bo eller ferdes i nærheten av kraftledning | Statnett](#)

I forbindelse med støyvurderingen ble det laget et støysonekart for Eiker transformatorstasjon, som viser at nærmeste bolig er en fritidsbolig ved Rogndalsbråten. Støysonekartet i Figur 1010 viser at støyen ved denne fritidsboligen i driftsfasen er under grenseverdien for støy i T-1442.

Figur 10: Støysonekart for Eiker transformatorstasjon i driftsituasjon. Beregnet lydnivå 4 meter over stedlig terreng. Gul sone viser området der grenseverdien overstiger L_{den} 50 dB. Rogndalsbråten er vist i hvit sone oppe i venstre hjørne. Kilde: Vedlegg 6 – KU fra Statnetts søknad av 13. februar 2024

NVE legger til grunn at ingen boliger og fritidsboliger får støy som overstiger grenseverdien i T-1442 i driftsfasen. NVE legger støyberegningene som er gjennomført til grunn, og vi mener det ikke er grunnlag for å kreve permanente støyreducerende tiltak ved Eiker transformatorstasjon.

3.11.2 Støy i anleggsfasen

I anleggsfasen vil det gjennomføres støyende arbeider i forbindelse med anleggsarbeider ved Eiker transformatorstasjon, transport på adkomstvei og riving av eksisterende anlegg. Støyen forekommer ved boring, pigging og graving av masser og ved transport av utstyr med kjøretøy og helikopter.

Det ble gjort en støyvurdering av anleggsstøy med uttak og knusing av masser ved stasjonstomten. Beregningen viser ingen overskridelse av anbefalte grenseverdier i T-1442 ved nærmeste boliger, men viser at lydnivå kan komme opp mot grenseverdien ved nærmeste fritidsboligen ved Rogndalsbråten på dager med intensiv drift, i form av boring, pigging og graving. Støyberegningen for anleggsstøy er gjennomført før valg av entreprenør og anleggsutstyr er fastsatt. Statnett skriver i konsekvensutredningen at vurderingene bør oppdateres og bør utføres når entreprenør er valgt, og det er nærmere kjennskap til anleggsutstyr, og detaljert plan for arbeidene er kjent.

NVE legger støyberegningene for anleggsstøy til grunn, og den viser at en fritidsbolig kan oppleve støy ved intensiv drift. Vi er enige i det bør gjøres en oppdatert vurdering når entreprenør og utstyr er valgt. T-1442¹³ skal legges til grunn. I en detaljplan skal Statnett redegjøre for mulige avbøtende tiltak for naboer til tiltaksområdet dersom de anbefalte grenseverdiene overstiges over lengre tid.

3.11.3 Støv

Statnett har i konsekvensutredningen vurdert støv og muligheten for støvflukt. Konsekvensutredningen konkluderte med at virkningen av støv og støvflukt er ubetydelig. De har foreslått å gjennomføre vanning av grunn ved vedvarende tørke for å redusere støvflukt i forbindelse med anleggsarbeidet. NVE legger vurderingen av støv i konsekvensutredningen til grunn og forutsetter at Statnett gjennomfører vanning av grunn for å redusere støvflukt i tørre perioder, slik de selv har foreslått.

3.12 Elektromagnetisk felt (EMF)

Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA) er ansvarlig myndighet for problemstillinger knyttet til elektromagnetiske felt og helse. NVE forholder seg til anbefalinger fra DSA og forvaltningspraksis fastsatt av Stortinget i St.prp. nr. 66 (2005–2006).

Grenseverdien for kortvarig eksponering for lavfrekvente magnetfelt fra strømmettet er 200 μT , og befolkningen vil normalt ikke bli eksponert for slike nivåer. Langvarig forskning på magnetfelt fra kraftledninger har ikke dokumentert noen negative helseeffekter ved eksponering av magnetfelt så lenge feltstyrken er lavere enn 200 μT . For å ta høyde for at det fortsatt eksisterer en liten vitenskapelig usikkerhet rundt langvarig eksponering og forekomst av barneleukemi, stilles det utredningskrav ved etablering av nye kraftledninger ved eksisterende boliger, skoler eller barnehager. Utredningskravene innebærer å kartlegge typen bygg så nær ledninger at magnetfeltet kan overstige 0,4 μT i årsgjennomsnitt, redegjøre for kunnskapsstatus om magnetfelt og helsevirkninger og drøfte feltreduserende tiltak der utredningsnivået overstiges ved boliger, skoler eller barnehager.

Statnett har i forbindelse med søknaden fått utført magnetfeltberegning for de nye elektriske anleggene. Nærmeste bolig ligger så langt fra ledningstraseene at den ikke eksponeres for magnetfelt over 0,4 μT i årsgjennomsnitt.

NVE legger til grunn at ingen boliger, barnehager eller skoler får magnetfelt som overstiger 0,4 μT , og det er derfor ingen grunn til å pålegge utredning om feltreduserende tiltak.

3.13 Riving av dagens kraftledninger og Flesaker transformatorstasjon

¹³ [6.1 Grenseverdier - miljodirektoratet.no](https://www.miljodirektoratet.no)

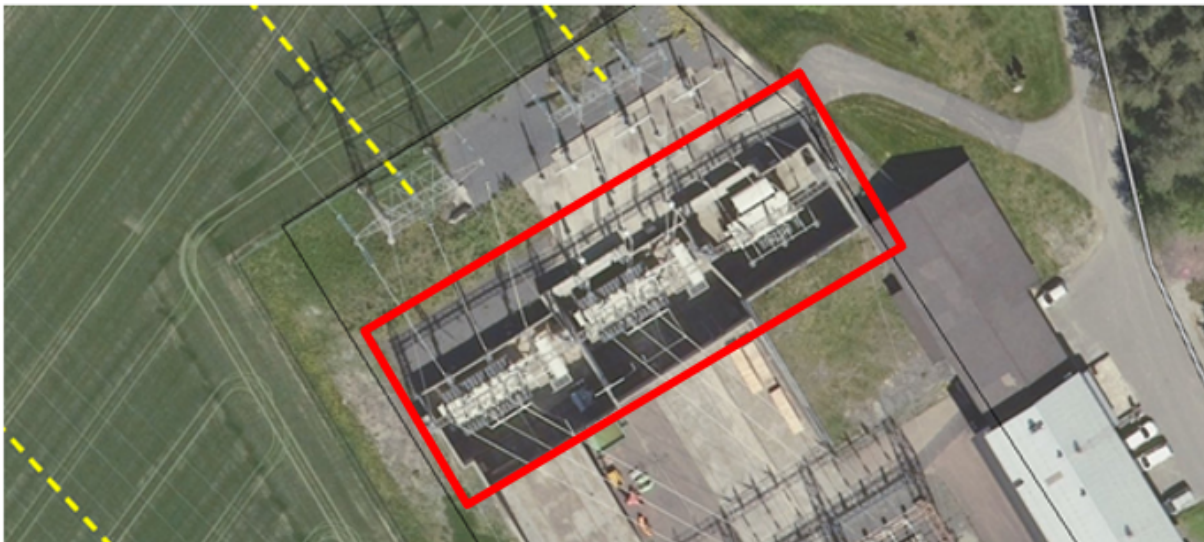
3.13.1 Riving av Statnetts elektriske anlegg ved Flesaker transformatorstasjon

Statnett søker i forbindelse med søknaden om nye Eiker transformatorstasjon også om tillatelse til å rive eksisterende anlegg ved Flesaker transformatorstasjon og eksisterende kraftledninger fra Flesaker opp mot ledningskrysset ved Eiker transformatorstasjon.

Flesaker transformatorstasjon er en del av Statnetts transmisjonsnett som forbinder Sør- og Østlandet og Glitre Netts regionalnett i området. Statnett skal flytte alle elektriske anlegg fra Flesaker transformatorstasjon. De søker samtidig om fortsatt å eie og bruke eksisterende transformatorgruber ved Flesaker som lager, og begrunner dette med at det allerede er etablert oljeoppsamling der og at det vil redusere behovet for areal ved Eiker transformatorstasjon. Glitre Nett vil flytte deler av nettanleggene sine til nye Eiker transformatorstasjon, men skal fortsatt drifte noen anlegg ved Flesaker transformatorstasjon videre.

Figur 11: Anlegg Statnett har søkt om å rive ved Flesaker transformatorstasjon. De to øverste gule firkantene viser Statnetts øvingsanlegg. Den midterste gule firkanten er ledninger som skal rives og de nederste tre gule firkantene er Statnetts anlegg ved Flesaker transformatorstasjon. Kilde: Statnett

*Figur 12: Gruber ved Flesaker transformatorstasjon som Statnett søker om å benytte til lagring er vist innenfor rød firkant.
Kilde: Statnett*

Tor Kristoffer Flesaker har i sin høringsuttalelse bedt om at areal ved Flesaker transformatorstasjon som tidligere var dyrket jord tilbakeføres. Statnett har i søknad sagt at de vil tilbakeføre arealbeslaget til eksisterende ledninger ved riving. NVE bekrefter at det er et krav i energilovforskriften at Statnett er pålagt å tilbakeføre arealet. Energilovforskriften § 3-5 bokstav d sier at, «Ved nedleggelse plikter den tidligere konsesjonæren å fjerne det nedlagte anlegg og så langt det er mulig føre landskapet tilbake til naturlig tilstand.». NVE minner Statnett på at de må tilbakeføre arealet til naturlig tilstand, men at det ikke vil være et krav at arealet tilbakeføres til dyrket jord.

NVE mener det er fornuftig å beholde etablerte transformatorgruber ved Flesaker transformatorstasjon til lager, i stedet for å etablere nye ved Eiker transformatorstasjon. Videre viser NVE til at energilovforskriften § 3-5 bokstav d forutsetter at Statnett ved nedleggelse av anleggene i Flesaker transformatorstasjon, plikter å fjerne anleggene og så langt som mulig reetablere opprinnelig tilstand på de berørte områdene. Dette gjelder alle anlegg som ikke lenger har noen funksjon for Statnett, eller som de ikke av andre grunner blir pålagt å bevare.

Statnett opplyser at det vil etableres kontorer i stasjonsbygget ved Eiker transformatorstasjon, og at det derfor heller ikke vil være behov for kontorlokalene ved dagens Flesaker transformatorstasjon. Øvre Eiker kommune og Buskerud fylkeskommune har bedt om at stasjonsbygningen ved Flesaker bevares og videreføres med annen bruk. Det er spesielt hovedbygningen fra 1928 de ønsker å bevare. Flesaker transformatorstasjon er av NVE listeført som ett av kraftoverføringsens kulturminner, som er nyere tids kulturminner som har hatt stor betydning for kraftoverføringsens historie i Norge. NVE har et sektoransvar for å ta vare på denne historien, noe som i de fleste saker som berører de listeførte kulturminnene, betyr at anleggene dokumenteres før endring eller nedleggelse.

NVE har ingen innvendinger til kommunens og fylkeskommunens ønske om å bevare hovedbygget ved Flesaker transformatorstasjon, men mener det ikke bør være Statnetts ansvar. Statnett har ikke lenger behov for bygget til sitt bruk, og bevaring av bygget vil innebære vedlikeholdskostnader og tilrettelegging for alternativ bruk, som ligger utenfor Statnetts oppgaver som nettselskap. NVE vil ikke pålegge Statnett å finne privatpersoner eller aktører som ønsker å overta bygget, men oppfordrer kommunen eller andre interessenter til å kontakte Statnett hvis de ønsker å ta over hovedbygningen ved Flesaker transformatorstasjon. Dersom det blir aktuelt med overtakelse av bygget, forutsetter NVE at dette skjer før det blir aktuelt å begynne å rive det, at det snarest opprettes dialog med Statnett om overtakelse og at eventuell omregulering til nytt formål skjer etter plan- og

bygningsloven. Med mindre noen melder interesse for å ta vare på bygget, mener NVE Statnett bør pålegges å rive bygget, og vi vil sette en frist for arbeidet.

Uavhengig om bygget rives eller ikke, vil NVE stille vilkår om at Statnett skal sørge for kulturminnefaglig dokumentasjon av Flesaker transformatorstasjon, i tråd med etablert praksis for sektorens listeførte kulturminner. Dokumentasjonen skal gjøres i henhold til NVEs standard for dokumentasjon av sektorens kulturminner, og ved bruk av NVEs digitale registreringsskjema¹⁴ for kulturminnedokumentasjon. Plan for riving og kulturminnefaglig dokumentasjon skal sendes til NVE for godkjenning. Riveplanen og dokumentasjonen kan inngå som en del av detaljplanen.

NVE har utarbeidet en nivåbasert standard for dokumentasjon (1-3), der minstekrav for dokumentasjon av kulturminnet bestemmes av verdivurdering og type tiltak. Riving av et kulturminne med nasjonal interesse vil tilsa at dokumentasjonen legges på det høyeste nivået, som er nivå 3¹⁵. Kostnader knyttet til dokumentasjonen skal bæres av tiltakshaver. For å kunne sette anlegget og tiltaket inn i en teknologisk og historisk kontekst for et større publikum, forutsettes det at kvalifisert teknologihistorisk og teknisk kompetanse brukes til å gjennomføre arbeidet, og at dette utføres i samråd med kulturminnefaglig kompetanse.

3.13.2 Vurdering av riving av Glitre Netts kraftledninger

Glitre Nett skal fortsatt drifte sine anlegg ved Flesaker transformatorstasjon resten av anleggenes levetid. De søker samtidig om å rive omtrent 2,5 km av eksisterende kraftledninger og erstatte disse med nye kraftledninger til Eiker transformatorstasjon. Rivingen vil frigjøre areal i dagens traseer, som er en positiv endring for landbruksdriften i de gamle traseene, blant annet ved fjerning av mastepunkter. NVE registrerer at Glitre Nett har behov for å beholde eksisterende anlegg ved Flesaker transformatorstasjon videre. NVE er enige i at det er rasjonelt å beholde anlegg med restlevetid.

4 NVEs konklusjon og vedtak om søknad etter energiloven

4.1 Oppsummering av virkninger av tiltaket

NVE vil i det følgende summere opp og avveie virkninger basert på det som er vurdert i kapittel 3.

Etter NVEs vurdering er behovet for å bygge Eiker transformatorstasjon godt begrunnet. Ny stasjon er først og fremst begrunnet i behovet for å dekke både eksisterende kraftbehov, for å møte den økende etterspørselen og redusere flaskehalser og prisforskjeller mellom Sør- og Østlandet. Stasjonen er en del av utviklingen av transmisjonsnettet på Sør- og Østlandet, og investeringskostnaden for stasjonen er ca. 1 200 millioner kroner.

Stasjonen vil medføre et varig og stort inngrep i landskapet, som vil være synlig både i nærmiljøet og delvis på avstand. Stasjonen vil være omgitt av skog, som kan bidra til å redusere de visuelle virkningene. Statnett har vurdert flere alternative plasseringer i nærheten av eksisterende ledningskryss for å minimere antall kilometer ny ledning, og alternativene er forkastet på grunn av grunnforholdene. Omleggingen av kraftledningene vil føre til at ledningene går nærmere Fiskumvannet naturreservat, og vil påvirke fugler som flyr til og fra naturreservatet. Nye Eiker transformatorstasjon vil kreve hugging av skog i et område hvor det blant annet hekker rovfugl. Statnett skal etablere en adkomstvei til Eiker transformatorstasjon via Fiskum næringspark, som i hovedsak vil beslaglegge skog. Den vil blant annet gå gjennom en gammelskog som er viktig habitat for tretåspett. For annet dyreliv forventes den nye stasjonen å gi små virkninger.

¹⁴ Registreringsskjema sendes ut ved kontakt med NVE.

¹⁵ [Eksempel på utfylling av kulturminneskjema - NVE](#)

Den nye transformatorstasjonen kan føre til behov for tiltak for å håndtere overvann ved stasjonstomten, og Statnett skal etablere grøfter for å unngå overvannsproblemer. Statnett har også opplyst at de skal gjennomføre tiltak for å unngå forhøyede nitrogennivåer i vassdrag nedstrøms for Eiker transformatorstasjon.

Bygging av nye Eiker transformatorstasjon og tilhørende kraftledninger, og riving av Flesaker transformatorstasjon og tilhørende kraftledninger, vil føre til støyende og støvende anleggsarbeid i perioder. Statnett har i konsekvensutredningen gjennomført vurdering av støy og støv, og konstatert at anleggsstøy vil være under grenseverdien i T-1442. Statnett har vurdert at det ikke vil være vesentlige problemer med støvflukt, men har likevel foreslått vanning av grunn i tørre perioder for å minimere støvflukt. Statnett planlegger å etablere adkomstveien først og i hovedsak bare benytte Løkenveien til ombygging av ledningsstrek inn til Eiker.

Nye Eiker transformatorstasjon, adkomstvei og ledningstraseer vil båndlegge arealer på til sammen 733 dekar, i hovedsak avsatt til LNFR i kommuneplanen, og består av både skog- og jordbruksareal og litt myr. Arealet under dagens ledninger som legges om og deler av Flesaker transformatorstasjon blir frigitt som følge av tiltaket. Arealbruksendringene som følge av utbyggingen er beregnet å føre til et klimagassutslipp på til sammen 20 747 tonn CO₂-ekvivalenter. Da er ikke bygging, transport, materialer og drift ikke inkludert.

Statnett skal rive sine elektriske anlegg ved Flesaker transformatorstasjon når Eiker transformatorstasjon er satt i drift, mens Glitre Nett skal drifte anleggene sine ved Flesaker transformatorstasjon videre. og Statnett ønsker imidlertid å beholde transformatorgrubene ved Flesaker til å lagre reservetransformatorer. Hovedbygningen ved Flesaker transformatorstasjon er en del av kraftoverføringens listeførte kulturminner, og den er planlagt revet etter at Statnett har flyttet alle sine aktiviteter til nye Eiker transformatorstasjon.

Basert på en samlet vurdering av fordeler og ulemper mener NVE at løsningen Statnett har søkt om er den som samlet er den beste for samfunnet.

4.2 Anleggets utforming og avbøtende tiltak

For å redusere virkningene av prosjektet har NVE pekt på en rekke avbøtende tiltak i våre vurderinger i kapittel 3. Nedenfor følger en drøfting av de aktuelle avbøtende tiltakene og en vurdering av hvilke tiltak NVE mener Statnett skal pålegges for å redusere de negative virkningene av utbyggingen.

4.2.1 Tiltak for fugl

NVEs vurderinger i kapittel 3.5.3 tilsier at tiltaket vil ha negative virkninger for fugl, særlig i nærheten av Ramsar-området Fiskumvannet naturreservat. Det hekkes rødlistede rovfugler (sårbar og nær truet) og vipe (kritisk truet) i nærheten av de nye kraftledningstraseene. NVE mener derfor at det er svært viktig at anleggsarbeidet planlegges og tilpasses hekkende rovfugl og vipe. Ledningene går i nærheten av Fiskumvannet naturreservat som er et viktig våtmarksområde for vadere, andefugler og andre fuglearter, og vil derfor øke risikoen for fuglekollisjon.

Som omtalt i kapittel 3.5.3 mener vi det er viktig at det gjøres avbøtende tiltak for å redusere risikoen for fuglekollisjoner. Montering av fugleavvisere med en innbyrdes avstand på inntil 10 meter på enkelte av linene på de nye kraftledningene mellom Flesaker og Eiker transformatorstasjoner er et effektivt og rimelig tiltak for å redusere kollisjonsrisikoen for en rekke fuglearter, uten andre vesentlige negative konsekvenser. Vi mener det også vil være et godt kompenserende tiltak, i lys av den økte kollisjonsrisikoen som følge av at de andre ledningene flyttes nærmere naturreservatet, å montere fugleavvisere på eksisterende 66 (132) kV kraftledning Flesaker–Stengelsrud. Denne ledningen, som er har lineoppheng i fire plan inkludert toppline, skal ikke bygges om som del av

Statnetts prosjekt, men bidrar til samlet økt kollisjonsrisiko for fugl i området. På strekningen fra Flesaker og forbi Hegstad forventer vi at fugleavvisere vil å ha god effekt også på denne ledningen, men avgrensningen av strekningen må vurderes og beskrives i detaljplanen.

Kartleggingen skal også avdekke hvilke sårbare rovfuglarter som hekker i området, slik at støyende anleggsarbeider kan unngås i hekkeperioden til disse. I utgangspunktet vil NVE kreve at støyende anleggsarbeider legges utenom hekkeperioden til sårbare rovfuglarter i en avstand av 500 meter fra aktive reirplasser. På eller ved dyrka jord der vipe hekker skal anleggsarbeidet planlegges og tilpasses slik at skader på reir og unger unngås. En plan for kartleggingen og hvordan anleggsperioden skal tilpasses skal legges fram i forbindelse med detaljplanen, som omtales i kapittel 4.2.9.

Videre kan kollisjonsfaren reduseres ved at Statnett og Glitre Nett tilstreber å bygge sine ledningsanlegg slik at linene henger i så få horisontale plan som mulig, som vurdert i kapittel 3.5.3. Det er noe de bør tilstrebe så nær et fuglereservat, mener NVE.

I tillegg til kollisjonsfare og forstyrrelser under hekking, vil hogst av skog der fugl hekker og har tilhold være en negativ effekt som det er viktig å minimere gjennom å begrense hogsten til et minimum, noe som også bør omtales i detaljplanen.

NVE mener at Statnett og Glitre Nett skal gjennomføre følgende avbøtende tiltak for fugl:

- Det skal foretas kartlegging aktive hekkelokaliteter for sårbare og truede fuglearter i tiltaksområdet og beskrives restriksjoner på anleggsarbeidet for å ta hensyn til hekkeperioden til de respektive artene.
- Støyende anleggsarbeid som sprenging, boring og helikopterflyging o.l. skal ikke gjennomføres innenfor en avstand av 500 meter fra aktive hekkelokaliteter i hekkeperioden til sårbare og truede rovfuglarter.
- Anleggsarbeid på og ved dyrka jord skal i hekkeperioden til vipe fra 15. april til 15. juli planlegges og tilpasses slik at skader på vipas reir og unger unngås.
- Statnett skal etableres fugleavvisere på én eller flere av topplinene på strekningen Flesaker–Eiker. Hvilke liner som skal merkes og avstanden mellom fugleavvisere skal begrunnes og beskrives i detaljplanen.
- Glitre Nett skal montere fugleavvisere på én eller flere av topplinene og én eller flere av de strømførende kraftledningene på strekningen fra Flesaker transformatorstasjon til Eiker transformatorstasjon. Hvilke liner som skal merkes og avstanden mellom fugleavviserne skal begrunnes og beskrives i detaljplanen.
- Glitre Nett skal montere fugleavvisere på én toppline og én av de strømførende linene til 66 (132) kV-kraftledningen Flesaker–Stengelsrud på strekningen ved Fiskumvannet naturreservat. Avgrensningen av strekningen, hvilke liner som skal merkes og avstanden mellom fugleavviserne skal beskrives og begrunnes som en del av detaljplanen.
- Det skal jevnlig utføres tilsyn og vedlikehold på fugleavviserne.
- Statnett og Glitre Nett skal på strekningen mellom Flesaker transformatorstasjon til Eiker transformatorstasjon i størst mulig grad bygge ledningene slik at strømførende liner og topplinene utgjør færrest mulig horisontale plan der de krysser kjente trekkruiter for fugl, våtmarksområde og elv. Dette skal beskrives i detaljplanen.

4.2.2 Tiltak for naturtyper, vegetasjon og visuelle virkninger

Som vi vurderte i kapittel 3.5.2, så vil både transformatorstasjon, adkomstvei og ledningsomlegginger føre til inngrep i naturtyper og vegetasjon, som blant annet kan føre til klimagassutslipp. Skånsom hogst er derfor et viktig tiltak for å redusere de negative virkningene for naturtyper og vegetasjon, herunder ulike rødlistede plante- og dyrearter i naturtypene. Skånsom hogst vil i tillegg ha den effekten at det reduserer negative visuelle virkninger av inngrepene, jf. vurderinger i kapittel 3.3. Det er særlig viktig å minimere hogsten av gammel granskog i forbindelse med etablering av adkomstveien, da denne skogen blant annet er et viktig habitat for tretåspett. Vi mener derfor også at det i dette området bør vurderes å justere adkomstveien noe, for å redusere de negative konsekvensene for skoglokaliteten, noe vi vil be Statnett om å drøfte og beskrive i detaljplanen og ev. søke om i den forbindelse.

I området ved Flesaker stasjon finnes flere utvalgte naturtyper (hul eik, åpen grunnlendt kalkmark og slåttemark) og den prioriterte arten dragehode, som det forutsettes at ledningene spenner over og ikke berører direkte. Det er likevel en risiko for at anleggsarbeidet og ev. senere vedlikeholdsarbeid kan føre til utilsiktet skade, og det er viktig at det ikke skjer. NVE vil derfor sette vilkår i konsesjonen om at det skal iverksettes tiltak som hindrer inngrep i naturtypene og arten, for eksempel ved å merke dem i terrenget før anleggsarbeidet starter. For den hule eika er det for eksempel viktig at inngrep i treets rotsystem unngås. En plan for ivaretagelse av forekomstene skal derfor legges fram i detaljplanen.

I konsekvensutredningen foreslås det å stille krav til utarbeidelse av en skjøtelsesplan i området med viktige og utvalgte naturtyper, for å ivareta naturverdiene og samtidig tilrettelegge for skogrydding. Det vurderes blant annet at rett skjøtsel i ryddebeltet kan fremme naturmangfoldet i naturtypen åpen grunnlendt kalkrik mark. Etter NVEs vurdering er det ikke Statnetts eller Glitre Netts ansvar å drive skjøtsel av naturtyper, ut over det som bygging og drift av deres anlegg gjør nødvendig. Det er likevel viktig at nettselskapenes anleggsarbeid og senere vedlikehold/skogrydding ikke fører til reduksjon av disse naturtypenes kvalitet, noe vi mener ivaretas gjennom vilkår om tiltak for å unngå inngrep og/eller skade på naturtypene.

NVE vil pålegge Statnett og Glitre Nett følgende vilkår for å redusere negative virkninger for naturtyper og vegetasjon (og visuelle virkninger):

- Skogrydding skal begrenses i området rundt nye Eiker transformatorstasjon og i traseene til adkomstvei og ledningstraseer.
- Justering av traseen til adkomstveien skal vurderes der den berører forekomster av gammelskog, og særlig forekomsten av gammel granskog ved Skogstad, og drøftes i detaljplanen. En vurdering av naturfare skal inngå i drøftingen, og en eventuell justering kan omsøkes i forbindelse med detaljplanen.
- Forekomstene av de utvalgte naturtypene hule eiker, åpen grunnlendt kalkmark og slåttemark og den prioriterte arten dragehode i området ved Flesaker transformatorstasjon skal ivaretas i anleggs- og driftsfasen. Det skal i detaljplanen beskrives hvilke tiltak som skal iverksettes for å unngå inngrep i disse forekomstene.

4.2.3 Tiltak for annet dyreliv

NVEs vurderinger i kapittel 3.5 tilsier at tiltaket medfører negative virkninger for naturmangfold som særlig kan påvirke skog, beitedyr og hjortevilt. NVE mener at det også av hensyn til vilt og beitedyr er viktig å redusere hogst av skog til et minimum og foreta skånsom hogst jf. NVEs veileder [Skogrydding i kraftledningstraseer \(nve.no\)](https://www.nve.no/tema/skogrydding-i-kraftledningstraseer).

Vi mener videre at å sette opp anleggsgjerder ved Eiker transformatorstasjon før anleggsarbeidet starter, kan hindre at beitedyr skader seg på anleggsområdet, samtidig som det påses at anleggsdeler ikke blir liggende i terrenget slik at de utgjør en fare for både beitedyr og vilt. For øvrig mener NVE at dialog med beitelaget og grunneiere er viktig når Statnett vurderer og gjennomfører nødvendige tiltak for å unngå skader på beitedyr, og at det etableres rutiner for varsling om støyende anleggsarbeider. Dette ber vi også om at Statnett beskriver i detaljplanen.

NVE vil pålegge Statnett og Glitre Nett følgende vilkår for å sørge for at virkningene av tiltaket blir akseptable for vilt og beitedyr:

- Tiltak for å unngå skader på beitedyr og vilt, herunder inngjerding og rutiner for opprydding, skal vurderes og gjennomføres i samråd med berørt beitelag og grunneiere.
- I perioden fra 1. mai til 15. september skal Statnett og Glitre Nett ha rutiner for dialog med og varsling av grunneiere og beitelag om anleggsarbeider, herunder helikopterbruk.

4.2.4 Tiltak for nærmiljø (støy og støv)

Anleggsarbeidet vil medføre støy i forbindelse med transport og bygging, som følge av aktiviteter som boring, pigging og graving av masser og ved transport av utstyr med kjøretøy og helikopter, som i perioder vil kunne overstige anbefalte støygrenser for naboer. Dersom støygrensene forventes å overstiges over lengre tid, basert på en oppdatert vurdering etter at entreprenør og utstyr er kjent, skal Statnett vurdere tiltak som kan redusere ulempene for naboer og beskrive dette i detaljplanen.

Statnett har selv foreslått å gjennomføre vanning ved vedvarende tørke for å redusere støvflukt under anleggsarbeidet. NVE forutsetter at Statnett iverksetter vanning i tørre perioder.

4.2.5 Tiltak for kulturmiljø

NVE har i kapittel 0 vurdert rivingen av Flesaker transformatorstasjon og eksisterende kraftledninger. Flesaker transformatorstasjon er et av sektorens kulturminner. Uavhengig av om Flesaker transformatorstasjon rives, vil NVE stille krav om kulturminnefaglig dokumentasjon av Flesaker transformatorstasjon.

I tillegg til at undersøkelsesplikten skal være oppfylt før anleggsarbeidet starter, er det en forutsetning at fredete kulturminner ikke skades og at arbeidet stanses og kulturminnemyndigheten varsles dersom det oppdages automatisk fredete kulturminner i forbindelse med anleggsarbeidet. Dersom det oppdages automatisk fredete kulturminner, må Statnett vurdere mulige justeringer for å unngå direkte konflikt eller søke om dispensasjon til kulturminnemyndigheten. Det er et generelt krav til detaljplaner at de skal inneholde informasjon om hvordan krav fra andre myndigheter blir ivaretatt, herunder krav som følger av kulturminneloven. Starten på adkomstvegen ved Fiskumparken bør tilpasses slik at den tar hensyn til en kullmile, som er et automatisk fredet kulturminne. Fredete kulturminner skal merkes i terrenget, slik at de ikke skades under anleggsarbeidet. Dette skal beskrives i detaljplanen.

4.2.6 Tiltak for vassdrag og overvann

NVE mener Statnett og Glitre Nett i en detaljplan må beskrive hvordan de skal unngå å berøre kantsonen ved Dørja. NVE forutsetter videre at Statnett gjennomfører foreslåtte tiltak for å unngå overvann og forurensing i vannforekomstene. Statnett og Glitre Nett skal beskrive hvordan overvann skal håndteres, slik at overvannet ikke skader anlegget eller tredjepart. Det skal utarbeides beredskapsplaner før anleggsstart, som kan inngå som en del av detaljplanen.

NVE forutsetter at Statnett og Glitre Nett detaljplanlegger kryssing av vassdrag på en måte som i minst mulig grad påvirker vassdrag med kantsone. Tiltak for å ivareta dette må beskrives i detaljplanen. Håndtering av overvann skal gjøres på egen tomt.

4.2.7 Tiltak for å unngå spredning av fremmede arter

Ved massehåndtering oppstår det risiko for spredning av fremmede arter, som må unngås, jf. vurdering i kapittel 3.5.5 og forskrift om fremmede organismer, som stiller krav til håndtering av fremmede arter for å unngå spredning. NVE ber i konsesjoner om at det i detaljplanen skal beskrives hvordan anleggsarbeidet kan gjennomføres for å hindre spredning av fremmede arter og ev. supplere manglende kartlegging. Et slikt vilkår vil vi også sette i denne saken. Kartlegging må gjennomføres med bruk av relevant fagkyndig kompetanse og på egnet tid av året.

4.2.8 Tiltak for riving

Det skal lages en plan for rivingen av Flesaker transformatorstasjon og eksisterende kraftledninger. Planen skal sendes til NVE for godkjenning før arbeidene igangsettes. Planen skal utarbeides i samsvar med NVEs veileder om utarbeidelse av detaljplan for anlegg med konsesjon etter energiloven.

4.2.9 Detaljplan

Etter NVEs erfaring kan en detaljplan bidra til å redusere eller unngå negative miljøvirkninger ved bygging av transformatorstasjoner. Denne er forpliktende for entreprenør og byggherre. NVE vil sette vilkår om at Statnett utarbeider en slik plan, som det forutsettes at de drøfter med berørt kommune, grunneiere og andre rettighetshavere.

Anlegget skal bygges, drives og vedlikeholdes i henhold til en detaljplan, som utarbeides av konsesjonæren og godkjennes av NVE før anleggsstart.

Transport knyttet til bygging, drift og vedlikehold av transformatorstasjoner vil kunne ha negative miljøvirkninger. Materiell og utstyr vil bli fraktet til stasjonsområdet med lastebil, og NVE forutsetter at midlertidige terrenginngrep begrenses i størst mulig grad, og at terrenget tilbakeføres til opprinnelig tilstand så langt det lar seg gjøre. I driftsfasen vil trafikken til og fra stasjonen være minimal.

NVE forutsetter at vår veileder for utforming og innhold av detaljplaner følges. Detaljplanen skal godkjennes av NVE før anleggsstart. Utover det som er beskrevet i veilederen, setter NVE vilkår om at følgende temaer skal beskrives og drøftes nærmere i detaljplanen:

- Det skal beskrives hvordan skogrydding skal gjennomføres, jf. veileder [Skogrydding i kraftledningstraseer \(nve.no\)](#). Justering av traseen til adkomstveien skal vurderes der den berører forekomster av gammelskog, særlig ved forekomsten av gammel granskog ved Skogstad. En vurdering av naturfare skal inngå i drøftingen, og en eventuell justering kan omsøkes i forbindelse med detaljplanen.
- En plan for kartlegging av aktive reirlokalteter for sårbare og truede fuglearter i tiltaksområdet skal beskrives.
- Det skal beskrives hvordan anleggsarbeidet skal tilpasses for å ta hensyn til aktivt hekkende sårbare og truede fugler i tiltaksområdet.
- Det skal beskrives hvordan anleggsarbeidet skal tilpasses for å ta hensyn til vipes hekking i tiltaksområdet.

- Hvilke liner som skal merkes og avstanden mellom fugleavviserne på strekningen Flesaker–Eiker skal beskrives og begrunnes.
- Det skal gis en beskrivelse av hvordan kraftledningenes strømførende liner og toppliner blir hengende på strekningen mellom Flesaker og Eiker transformatorstasjoner. Dersom det blir nødvendig å bygge flere enn fire ulike horisontale plan, skal det begrunnes.
- Tiltak for å unngå inngrep i de utvalgte naturtypene hule eiker, åpen grunnlendt kalkmark og slåttemark og den prioriterte arten dragehode i området ved Flesaker transformatorstasjon, skal beskrives.
- Statnett skal, basert på gjennomført kartlegging og risikovurdering, beskrive hvilke tiltak som skal iverksettes for å hindre negative virkninger for naturmangfoldet som følge av spredning av fremmede arter, med utgangspunkt i Miljødirektoratets rapport *Håndtering av løsmasser med fremmede skadelige plantearter og forsvarlig kompostering av planteavfall med fremmede skadelige plantearter*.
- Det skal beskrives hvilke tiltak som skal gjennomføres for å unngå at beitedyr og vilt skader seg i anleggsområdet.
- Rutiner for dialog med og varsling av grunneiere og beitelag om anleggsarbeider og helikopterbruk, skal beskrives.
- Eventuell omdisponering av dyrka eller dyrkbar jord skal rapporteres.
- Det skal legges fram en oppdatert beregning av anleggsstøy og ev. avbøtende tiltak skal drøftes.
- Det skal beskrives hvordan ev. støvflukt skal unngås i anleggsperioden.
- Det skal beskrives hvordan overvann skal håndteres, slik at overvannet ikke skader anlegget eller tredjepart.
- Det skal beskrives hvordan tiltaket skal unngå å berøre vassdrag med kantsoner.
- Det skal beskrives hvordan fredete kulturminner som kan bli berørt av anleggsarbeidet, skal merkes i terrenget.
- Det skal beskrives hvordan avrenning fra masselagre skal håndteres, jf. kapittel 3 i [NVEs veileder for terrengbehandling ved bygging av energi- og vassdragsanlegg](#).
- Det skal beskrives hvordan overskuddsmasser skal håndteres.
- Det skal vurderes og beskrives hvordan lavkarbonbetong og miljøvennlige maskiner og kjøretøy skal benyttes, og begrunnes dersom det ikke er mulig.

4.3 Oppsummering av NVEs vurderinger

NVE har vurdert Statnett og Glitre Netts søknad om å få bygge nye Eiker transformatorstasjon, ombygging av kraftledninger inn til stasjonen og riving av Flesaker transformatorstasjon og eksisterende kraftledninger. Vi har i dette notatet redegjort for vurderingsgrunnlaget og positive og negative virkninger av tiltaket. Etter energiloven kan det gi konsesjon til energianlegg som anses som samfunnsmessig rasjonelle, det vil si hvis de positive virkningene anses som større enn de negative.

Noen av tiltakets virkninger kan tallfestes og omtales som prissatte virkninger (investeringskostnader, endringer i taps- og avbruddskostnader, flaskehalskostnader osv.). Men mange av virkningene ved

etablering av transformatorstasjoner, er såkalt ikke-prissatte virkninger (forsyningssikkerhet, visuelle virkninger for landskap, kulturmiljø, friluftsliv, bomiljø, naturmangfold osv.). Slike virkninger kan være vanskelig å tallfeste, og de samlede konsekvensene kan dermed heller ikke summeres opp til et positivt eller negativt resultat i kroner og øre. NVEs vurdering av om det skal gis konsesjon til et omsøkt tiltak er derfor en faglig skjønnsvurdering.

I tabell 5 er en oppsummering av vesentlige prissatte og ikke-prissatte virkninger. Oppsummeringen gis i tabell, og baserer seg på NVEs vurderinger gjort i kapittel 3. Hensikten er å synliggjøre hvilke konsekvenser NVE vil trekke fram som vesentlige i denne saken, og hvilke tiltak som skal gjennomføres for å redusere negative virkninger for omgivelsene.

Tabell 4 NVEs oppsummering av virkninger og avbøtende tiltak

Oppsummering av virkninger og avbøtende tiltak		
Prissatte virkninger		
Investeringskostnader	Ca. 1200 mill. kr	
Ikke-prissatte virkninger		
Tema	NVEs vurdering	Avbøtende tiltak
Økt nettkapasitet <i>Les mer i kap. 3.1 og 3.2</i>	Eiker transformatorstasjon er vurdert som nødvendig for å møte framtidig effektbehov og for å øke overføringskapasiteten mellom Sør- og Østlandet, som vil bidra til mindre prisforskjeller.	
Naturmangfold <i>Les mer i kap. 3.5</i>	Transformatorstasjonen vil berøre mulig hekkeområde for vipe, rovfugl og andre fugler som er vare for forstyrrelser. Nye ledningstraseer vil øke kollisjonsrisikoen for fugl som bruker Fiskumvannet naturreservat.	Det skal monteres fugleavvisere på toppliner og 132 kV strømførende liner. Støyende anleggsarbeid som kan forstyrre hekkende fugl, skal unngås. Det skal gjennomføres skånsom skogrydding i viktige naturtyper og habitater for truede arter.
Visuelle virkninger <i>Les mer i kap. 3.3</i>	Stasjonen vil ligge høyt i terrenget med utendørs koblingsanlegg.	Begrense skogrydding rundt stasjonsområdet for å redusere innsyn.
Arealinngrep <i>Les mer i kap. 3.6</i>	Stasjonstomten, adkomstvei og ledningstraseene vil beslaglegge omtrent 733 dekar nytt skog- og jordbruksareal. Arealet under dagens ledninger og deler av Flesaker transformatorstasjon frigis.	Minimere rydding av skog ved Eiker transformatorstasjon. Frigitt areal skal ryddes og tilbakeføres til opprinnelig tilstand.
Anleggstrafikk <i>Les mer i kap. 3.6</i>	Transport via adkomstvei fra Fiskumparken næringspark til Løkenveien kan gi økt trafikk og støy for naboer.	Statnett og Glitre Nett skal så langt det lar seg gjøre benytte adkomstveien for transport av utstyr.
NVEs samlede vurdering/konklusjon: NVE mener at Statnett og Glitre Netts søknad om å bygge Eiker transformatorstasjon er godt begrunnet. Det er stort behov for økt overføringskapasitet mellom Øst- og Sørlandet, og nye Eiker transformatorstasjon er et tidlig trinn som er nødvendig for å tilrettelegge for videre spenningsoppgradering i området. NVE mener at god detaljplanlegging er viktig, og vi har derfor satt konkrete vilkår i konsesjonen som etter vår mening vil redusere de negative virkningene i anleggs- og driftsfasen.		

4.4 NVEs vedtak

I medhold av energiloven gir NVE Statnett konsesjon til å bygge, eie og drive følgende elektriske anlegg i Øvre Eiker kommune i Buskerud fylke, NVE-ref. 202303971-51:

- Eiker transformatorstasjon bestående av
 - transformatorer med øvre spenningsnivå 420 kV og nødvendig høyspenningsanlegg
 - bygg med total grunnflate omtrent 1520 m² og maksimal høyde 12 meter
 - en omtrent 1,5 kilometer lang og 10 meter bred adkomstvei
 - permanente masselager

NVE gir samtidig Statnett tillatelse til å legge om, eie og fortsatt drive følgende ledninger som i dag går inn til Flesaker transformatorstasjon, inn til nye Eiker transformatorstasjon:

- 420 kV Rjukan–Flesaker (Eiker)
- 420 kV Sylling 1–Flesaker (Eiker)
- 420 kV Sylling 2–Flesaker (Eiker)
- 420 kV Tokke–Flesaker (Eiker)
- 300 kV Vemorktoppen–Flesaker (Eiker)
- 300 kV Flesaker (Eiker)–Hof
- 300 kV Flesaker (Eiker)–Tegneby

Statnett får også tillatelse til å beholde dagens transformatorgruber ved Flesaker transformatorstasjon til lagring av reservetransformatorer.

Konsesjonen gis med vilkår, som er nærmere beskrevet i anleggskonsesjonen.

I medhold av energiloven gir NVE Glitre Nett konsesjon til å bygge, eie og drive følgende elektriske anlegg i Øvre Eiker kommune i Buskerud fylke, NVE-ref. 202303971-52:

- I Eiker transformatorstasjon:
 - bygg med total grunnflate 740 m² og maksimal høyde 12 meter
 - transformatorer med øvre spenning 132 kV og nødvendig høyspenningsanlegg

Glitre Nett gis dessuten tillatelse til å legge om følgende ledninger mellom

- 132 kV Flesaker (Eiker)–Nore 1
- 132 kV Flesaker (Eiker)–Nore 2
- 132 kV Flesaker (Eiker)–Setersberg
- 132 kV Eiker–Flesaker

Glitre Nett får også tillatelse til fortsatt å eie og drive sine eksisterende anlegg i Flesaker transformatorstasjon.

Konsesjonen gis med vilkår, som er nærmere beskrevet i anleggskonsesjonen.

4.5 Innsigelse fra Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus har fremmet innsigelse på konsesjonssøknaden, og de har opprettholdt innsigelsen etter gjennomført innsigelsesmøte. Dersom Statsforvalteren ikke trekker innsigelsen innen klagefristen er gått ut, vil det være å anse som en forhåndsvarslet klage. Innsigelsen vil da sendes til Energidepartementet for endelig vedtak, sammen med eventuelle klager på vedtaket.

5 NVEs vurdering av søknad om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse

Ekspropriasjon innebærer at en grunneier/rettighetshaver må gi fra seg eiendomsrettigheter eller andre rettigheter uten å godta dette frivillig, mot at det i en etterfølgende skjønns sak fastsettes erstatning. Dette vil kunne skje dersom grunneier/rettighetshaver og søker ikke lykkes i å forhandle seg fram til minnelige avtaler. NVE forutsetter at tiltakshaver forsøker å komme frem til minnelige avtaler med berørte grunneiere og rettighetshavere jf. ekspropriasjonsloven § 12.

5.1 Hjemmel

Statnett SF og Glitre Nett AS har i medhold av lov om oreigning av fast eignedom av 23. oktober 1959 (ekspropriasjonsloven) § 2 nr. 19 søkt om tillatelse til å foreta ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter for å bygge og drive de omsøkte elektriske anleggene, herunder rettigheter for lagring, atkomst og transport. Ekspropriasjonsloven § 2 nr.19 gir hjemmel til å ekspropriere «*så langt det trengst til eller for (...) varmekraftverk, vindkraftverk, kraftlinjer, transformatorstasjoner og andre elektriske anlegg.*»

Bestemmelsen gir NVE hjemmel til å samtykke til ekspropriasjon av eiendomsrett eller bruksrettigheter for å bygge og drive de omsøkte anleggene. Det gjelder i denne saken grunnerverv for 18 eiendommer og rettighetserverv for 50 eiendommer.

5.2 Omfang av ekspropriasjon

Søknaden gjelder ekspropriasjon til nødvendig grunn og rettigheter for bygging og drift/vedlikehold, herunder rettigheter for lagring, atkomst, ferdsel og transport i forbindelse med bygging og drift/vedlikehold av de omsøkte anleggene.

Statnett søker om ekspropriasjon til eiendomsrett for følgende arealer:

- *Stasjonstomt på ca. 100 000 m² med et inngjerdet stasjonsområde på ca. 75 000 m²*
- *Adkomstvei på omtrent 1,5 km og bredde 10 m med grøfter og tillegg for skjæring og fylling*

Arealene berører eiendommene gnr./bnr. 146/3, 146/6, 146/7, 147/21, 158/10, 158/24, 159/1, 159/2, 160/1, 160/3, 160/8, 161/1, 161/4, 161/8, 162/1, 162/3 og 162/10.

Statnett søker om ekspropriasjon til bruksrett for følgende arealer:

- *Omlagte ledningstraseer inn til Eiker transformatorstasjon*

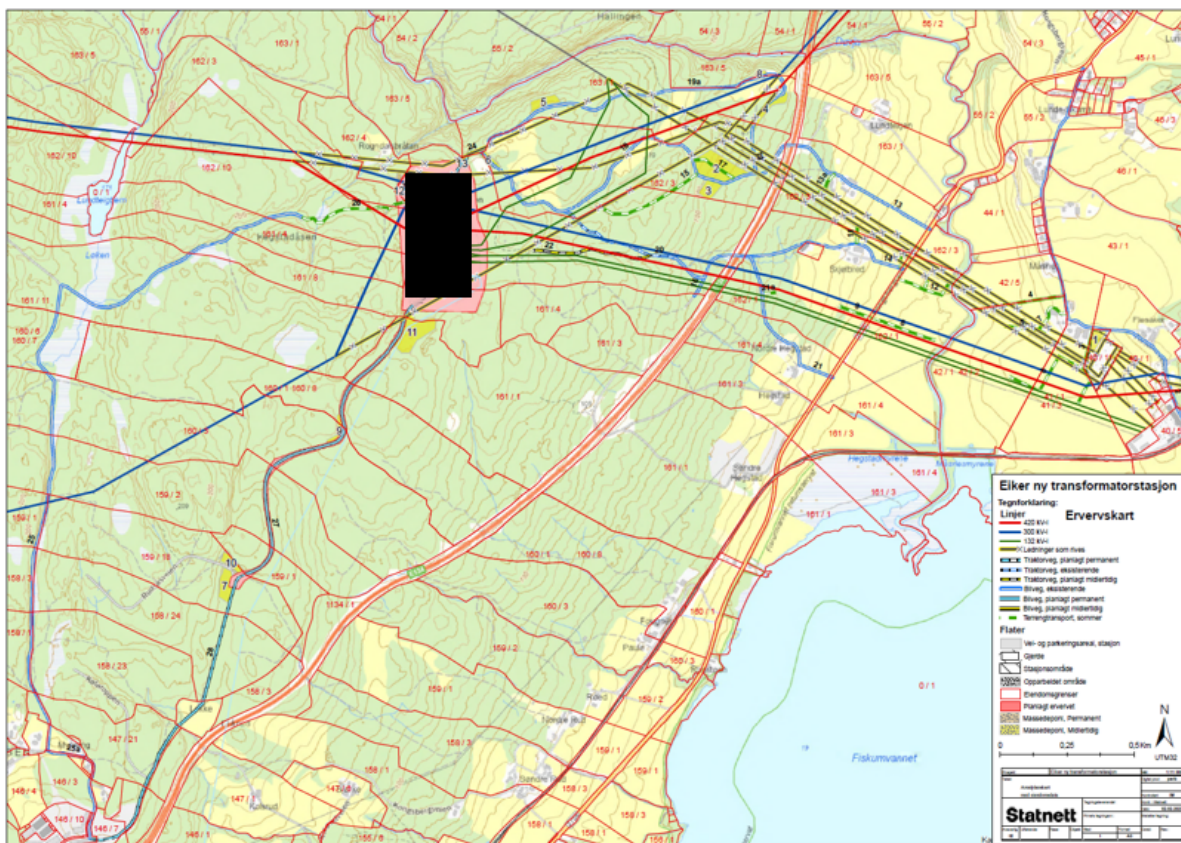
Her vil nødvendig areal for fremføring av ledning bli klausulert. Klausuleringsbeltet utgjør normalt en ca. 40 meter bred trasé for 420 kV luftledning. For 132 kV-ledninger vil klausuleringsbeltet normalt være ca. 32 meter bredt. Retten omfatter også rydding av skog i traseen i driftsfasen.

- *Riggplasser, masselager m.m.*

Rett til å etablere midlertidige riggplasser og midlertidige og permanente masselagre ved transformatorstasjonen.

▪ Lagring, ferdsel og transport

Dette omfatter nødvendige rettigheter til lagring, ferdsel og transport av utstyr og materiell på eksisterende privat vei mellom offentlig vei og ledningsanlegg, i terrenget mellom offentlig og privat vei fram til ledningsanleggene og transport i ledningstraseene. Bruksretten gjelder også for rydding av skog, uttransportering av tømmer som hugges i tilknytning til anleggene og rett til å bruke og lande med helikopter.

Figur 13: Grunnervervskart for permanente og midlertidige anlegg. Permanent erverv er vist med røde områder, midlertidig erverv er vist med gule områder. Nummer i kart refererer til tabell 9 på side 23/24 i Statnetts søknad. Kilde: Statnetts søknad av 13. februar 2024

5.3 Interesseavveining

Samtykke til ekspropriasjon kan bare gis etter at det er foretatt en interesseavveining etter ekspropriasjonsloven § 2 annet ledd: «Vedtak eller samtykke kan ikke gjerast eller gjevast uten at det må reknast med at inngrepet tvillaust er meir til gagn enn skade.» Dette innebærer at samtlige skader og ulemper de omsøkte anlegg medfører, skal avveies mot den nytten som oppnås med ekspropriasjonen.

5.3.1 Vurderinger av virkninger av konsesjonsgitte anlegg

Bakgrunnen for søknaden om konsesjon og ekspropriasjon er behovet for å bedre forsyningssikkerheten, forberede nettet for økt kraftforbruk som følge av befolkningsvekst og rasjonell nettutvikling av regionalnettet til Glitre Nett. Statnett søker om samtykke til ekspropriasjon, fordi det er nødvendig å erverve grunn- og rettigheter til oppføring av anleggene. For det tilfelle at Statnett ikke kommer til enighet om minnelig avtaler med alle berørte grunn- og rettighetshavere, vil

det være nødvendig med ekspropriasjonstillatelse for å bygge og drive anleggene. Erstatning for grunneieres og rettighetshaveres økonomiske tap vil da bli fastsatt gjennom rettslig skjønn.

NVE har vurdert at tiltakene som Statnett har søkt om er viktige bidrag for å utvikle transmisjonsnettet på Sør- og Østlandet og redusere flaskehalser. Samfunnet er i stor grad avhengig av en god leveringssikkerhet av elektrisitet for å kunne opprettholde viktige funksjoner og fungere på en god måte. De omsøkte anleggene vil etter NVEs mening bidra til å øke forsyningssikkerheten på Østlandet og bidra til å redusere flaskehalser. For mer utdypende vurderinger viser vi til kapittel 3.

Transformatorstasjonen vi gir konsesjon til medfører et arealbeslag på 100 000 m². For grunneiere betyr det direkte arealbeslag og/eller midlertidig eller permanent båndlegging av grunn på deres eiendommer. De vil i tillegg, i likhet med naboer og folk som ferdes i området, kunne oppleve støy og visuelle virkninger fra transformatorstasjonen.

NVE registrerer at grunneiere er opptatt at økonomiske tap ved redusert vanning, hugging av produksjonsskog, skader på veier og eiendommer og andre ulemper kompenseres. NVE forutsetter at Statnett og Glitre Nett gjennom avtaler eller rettslig skjønn kompenserer grunneierne for økonomiske tap.

For nærmere vurderinger av dette viser vi til kapittel 3.

5.3.2 Vurdering av om inngrepet uten tvil er til mer gagn enn til skade

Interesseavveiningen i denne saken innebærer at hensynet til samfunnets interesse i forsyningssikkerhet og reduserte flaskehalser avveies mot hensynet til de grunneiere eller rettighetshavere som blir berørt og til andre allmenne interesser knyttet til miljø i vid forstand, se kapittel 3.

Enkeltpersoner blir i varierende grad direkte berørt av bygging og drift av de anleggene det er gitt konsesjon til. NVE mener allikevel at de samfunnsmessige fordelene ved dette tiltaket veier tyngre enn hensynet til den enkelte grunneier eller rettighetshaver. NVE har etter en samlet vurdering funnet at de samfunnsmessige fordelene ved anleggene vi har er gitt konsesjon til utvilsomt er større enn skader og ulemper som påføres andre.

5.4 NVEs samtykke til ekspropriasjon

Det foreligger grunnlag etter ekspropriasjonsloven § 2 annet ledd, jf. § 2 nr. 19 til å gi samtykke til ekspropriasjon for de anleggene Statnett og Glitre Nett har søkt om. NVE viser til vedtak om samtykke til ekspropriasjon, NVE-ref. 202303971-54 og NVE-ref. 202303971-61.

NVE gjør samtidig oppmerksom på at ekspropriasjonstillatelsen faller bort dersom begjæring av skjønn ikke er framsatt innen ett år etter endelig vedtak er fattet, jf. ekspropriasjonsloven § 16.

NVE forutsetter at Statnett og Glitre Nett forsøker å komme fram til minnelige ordninger med berørte grunneiere og rettighetshavere. Dersom dette ikke er mulig, skal den enkelte grunneier kompenseres gjennom skjønn.

5.5 Forhåndstiltredelse

Statnett og Glitre Nett søker også om forhåndstiltredelse etter ekspropriasjonsloven § 25. Forhåndstiltredelse innebærer at tiltakshaver kan sette i gang anleggsarbeidet før skjønn er avholdt/erstatning er fastsatt.

Normalt forutsetter samtykke til forhåndstiltredelse at skjønn er begjært. NVE har foreløpig ikke realitetsbehandlet denne delen av søknaden, og vil avgjøre søknaden om forhåndstiltredelse når skjønn eventuelt er begjært.

Vedlegg A - Oversikt over lovverk og behandlingsprosess

A.1 Energiloven

For å bygge, eie og drive elektriske anlegg kreves det konsesjon etter energiloven § 3-1. NVE er delegert myndighet til å treffe vedtak om å bygge og drive elektriske anlegg, herunder kraftledninger og transformatorstasjoner.

A.2 Ekspropriasjonsloven

Tiltakshaver har også søkt om ekspropriasjonstillatelse og forhåndstiltredelse etter ekspropriasjonsloven. I utgangspunktet skal tiltakshaver forsøke å inngå minnelige avtaler med grunneiere og rettighetshavere for å sikre seg nødvendige rettigheter til bygging, drift og vedlikehold av de elektriske anleggene. For det tilfelle det ikke er mulig å inngå minnelige avtaler med alle grunneiere og rettighetshavere, vil det være nødvendig med ekspropriasjonstillatelse for å kunne gjennomføre tiltaket. Etter ekspropriasjonsloven § 2 nr. 19 er *kraftliner, transformatorstasjoner og andre elektriske anlegg* mulige ekspropriasjonsformål. I tillegg til ekspropriasjon er det vanlig å søke om forhåndstiltredelse etter ekspropriasjonsloven § 25, som innebærer en tillatelse til å iverksette ekspropriasjonsinngrep før det foreligger rettskraftig skjønn. Det er NVE som er ansvarlig for behandlingen etter ekspropriasjonsloven.

A.3 Samordning med annet lovverk

A.3.1 Plan- og bygningsloven

Kraftledninger og transformatorstasjoner med anleggskonsesjon etter energiloven § 3-1 er ikke omfattet av plan- og bygningsloven, med unntak av lovens krav til konsekvensutredninger og krav til kartfesting. Dette innebærer at:

- konsesjon kan gis uavhengig av planstatus
- det ikke skal utarbeides reguleringsplan eller gis dispensasjon
- det ikke kan vedtas planbestemmelser for slike anlegg

Vedtak om elektriske anlegg som krever anleggskonsesjon skal kun fattes av energimyndighetene. De øvrige myndigheter er høringsinstanser. Statlige, regionale og lokale myndigheter får etter ikrafttredelse av den nye loven innsigelsesrett og klagerett på NVEs konsesjonsvedtak etter energiloven, jf. energiloven § 2-1.

Behandlingsreglene for kraftledninger skal praktiseres for elektriske anlegg med tilhørende konstruksjoner og nødvendig adkomst. Dette innebærer at adkomstveier som er nødvendig for driften av energianleggene skal inntegnes på konsesjonskartet, behandles samtidig med anlegget for øvrig og inngår i konsesjonsvedtaket. Disse skal ikke behandles etter plan- og bygningsloven, under forutsetningen at disse veiene gis en betryggende behandling etter energiloven, der berørte interesser gis mulighet for å gi sine innspill. Veier som ikke inngår i prosessen fram til konsesjonsvedtaket, skal framlegges i detaljplaner som følger opp konsesjonsvedtaket, eller behandles av kommunene etter plan- og bygningsloven.

Selv om nettanlegg kan etableres uavhengig av innholdet i eksisterende arealplaner, betyr ikke at det er likegyldig for utbygger eller NVE hvilken arealbruk som berøres og hvilke planer som foreligger. Eksisterende bruk av arealene er som før en viktig del av de reelle hensynene som skal ivaretas når alternative traseer vurderes og en konsesjonsavgjørelse fattes. Foreliggende regulering til vern kan for eksempel være en viktig grunn til å unngå dette arealet, men planen gir ingen absolutte krav om å unngå arealet.

Elektriske anlegg som er unntatt fra plan- og bygningsloven skal i kommunale plankart fremtre som hensynssoner, noe som betyr at det skal registreres kraftledninger med tilhørende byggeforbudssoner i samsvar med regelverket til Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. På kart vil ledninger være vist som et skravert område. Tidligere framstilling av ledninger som planformål (spesialområde, fareområde) med egne farger skal fases ut. Planformål ved ledninger skal framstilles ut fra forutsatt bruk av arealet i området for øvrig.

Unntaket fra plan- og bygningslovens plan- og byggesaksbestemmelser gjelder elektriske anlegg, som er en fellesbetegnelse på elektrisk utrustning og tilhørende byggtekniske konstruksjoner. Konstruksjoner som ikke har betydning for drift og sikkerhet ved de elektriske anleggene vil derfor omfattes av byggesaksbestemmelsene. Enkelte byggverk tilknyttet transformatorstasjoner vil dermed fortsatt kunne kreve byggesaksbehandling av kommunen. I denne saken har ikke tiltakshaver søkt om slike byggverk.

A.3.2 Kulturminneloven

Alle fysiske inngrep som direkte kan påvirke kulturminner eller kulturlandskap, skal avklares mot kulturminneloven (kulml.) før bygging. Generelt skal det være gjennomført undersøkelser i planområdet for å avdekke mulige konflikter med automatiske fredete kulturminner, jf. kulml. § 9. Eventuelle direkte konflikter mellom det planlagte tiltaket og automatisk fredete kulturminner, må avklares gjennom en dispensasjonssøknad etter kulturminneloven.

A.3.3 Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven omfatter all natur og alle sektorer som forvalter natur eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen.

Lovens formål er å ta vare på naturens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser gjennom bærekraftig bruk og vern. Loven skal gi grunnlag for menneskers virksomhet, kultur, helse og trivsel, både nå og i framtiden, også som grunnlag for samisk kultur. Loven fastsetter alminnelige bestemmelser for bærekraftig bruk, og skal samordne forvaltningen gjennom felles mål og prinsipper. Loven fastsetter videre forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer, og lovfester en rekke miljørettslige prinsipper, blant annet føre-var-prinsippet og prinsippet om økosystemforvaltning og samlet belastning.

Prinsippene i naturmangfoldloven skal trekkes inn i den skjønnsmessige vurderingen som foretas når det avgjøres om konsesjon etter energiloven skal gis, til hvilken løsning og på hvilke vilkår. I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Det skal gå fram av begrunnelsen hvordan prinsippene om bærekraftig bruk er anvendt som retningslinjer. Tiltakets betydning for forvaltningsmål for naturtyper, økosystemer eller arter, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5 drøftes der det er aktuelt. Miljøkonsekvensene av tiltaket skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der hensynet til det planlagte tiltaket og eventuelt tap eller forringelse av naturmangfoldet på sikt avveies.

Vedlegg B – Sammenfatning av høringsuttalelser

Innkommne merknader til søknaden

Statnett og Glitres Netts søknad av 13. februar 2024 ble sendt på høring 20. februar 2024. Fristen for å komme med høringsuttalelse til søknaden ble satt til 15. april 2024. Øvre Eiker kommune ble bedt om å legge søknaden ut til offentlig ettersyn. Den offentlige høringen av søknaden ble kunngjort etter gjeldende regler i aktuelle aviser og i Norsk lysingsblad.

Følgende instanser fikk søknaden på høring: Buskerud fylkeskommune, Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus (tidligere Statsforvalteren i Oslo og Viken), Øvre Eiker kommune, Avinor, Birdlife Norge, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) region Øst-Norge, DNT Drammen og Omegn, Elvenett AS, Luftfartstilsynet, Norges Bondelag, Statens vegvesen, Telenor, Telia Norge og Viken Natur og Ungdom.

Statnett og Glitre Nett orienterte berørte grunneiere, naboer og gjenboere, samt andre relevante tekniske instanser om søknaden og om fristen for å komme med uttalelser.

NVE mottok til sammen 21 høringsuttalelser til søknaden, som er sammenfattet nedenfor. Statnetts kommenterte uttalelsen 7. juni 2024, og Statnetts kommentarer er sammenfattet etter de enkelte uttalelsene eller tematisk deretter. Glitre Netts kommentarer er sammenfattet til slutt.

Lokale og regionale myndigheter

Øvre Eiker kommune (15. april 2024) er positive til etablering av en ny transformatorstasjon i Øvre Eiker. De ser viktigheten av å øke tilgangen på energi i regionen, blant annet til Fiskum næringspark. Kommunen ber om at NVE stiller krav om detaljplan og at kommunen får anledning til å uttale seg i utarbeidelsen av denne.

Øvre Eiker kommune skriver i høringsuttalelsen at det bør stilles krav om tilbakeføring av jordbruksarealer i forbindelse med riving av anlegg ved Flesaker transformatorstasjon. De ber også om at Flesaker transformatorstasjon som er en del av «Kraftføringens kulturminner» bevares, og legger spesielt vekt på hovedbygningen fra 1928. Kommunen ber om at formålet til bygget vurderes slik interiør og detaljer ved bygget bevares i størst mulig grad.

I høringsuttalelsen har de pekt på muligheten til å benytte arealet på stasjonstomten til Eiker transformatorstasjon til solcelleanlegg for strømproduksjon. De stiller seg samtidig positive til Statnetts forslag om å etablere grøntareal inne på stasjonstomten, og ber om at de benytter norskproduserte frø for beplantning.

Statnett svarte anleggene i transformatorstasjonen krever stabil strøm, men at de tar innspillet om solcelleanlegg til mindre formål til etterretning. De opplyser også at de har avtale om å kjøpe stedstilpassede frø og planlegger å benytte disse til grøntareal. Statnett har svart på lignende uttalelser felles.

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus (tidligere Statsforvalteren i Oslo og Viken) har levert innsigelse til konsesjonssøknaden. Statsforvalteren mener at tiltaket er kommer i konflikt med verneområde etter naturmangfoldloven og verdiene vernet skal ivareta, selv om tiltaket ligger utenfor verneområdet. Fiskumvannet naturreservat er et Ramsar-område som er vernet i henhold til Ramsarkonvensjonen. Statsforvalteren mener at det er problematisk at de nye ledningene kommer nærmere og blir høyere og bredere enn dagens ledninger, og vil ifølge konsekvensutredningen medføre *betydelig miljøskade* for Fiskumvannet naturreservat. De mener at det er negativt at ledningene er planlagt plassert 90 grader på en av de dominerende trekkretningene for fugl til Fiskumvannet, og de stiller spørsmål til effekten fugleavvisere har. Plasseringen av og

høyden på de nye ledningene gjør at fugl som letter fra vannet og som flyr inn over land i større grad vil kunne komme på kollisjonskurs med de nye ledningene. Statsforvalteren poengterer også at det er registrert hekkeområde for to rødlistede rovfugler (NT) i nærheten av tiltaksområdet. Fiskumvannet naturreservat er dessuten et jaktområde for rovfugl. Statsforvalteren mener at risikoen for fuglekollisjoner er høy.

Statsforvalteren stiller også spørsmål til vurderingene av alternative plasseringer av stasjonstomt for å unngå ledninger nær naturreservatet. De mener ulike alternativvurderinger med flytting av ledningskryss burde vært utredet og en sentral del av søknaden.

Statsforvalteren har utover innsigelsen levert høringsuttalelse om temaene landskap, vannmiljø, anleggsarbeid og jordbruk. De anser tiltakets plassering ved Skjelbredplassen som uheldig, og at transformatorstasjonen vil bli eksponert i landskapet. Det mener at tiltaket vil redusere mulighetene til å oppleve urørt natur i området.

De har også presisert at vannmiljøet i Dørja og Fiskumvannet er vurdert til moderat økologisk tilstand, og viser til at det som hovedregel ikke skal gis tillatelse til inngrep som kan medføre at miljøstanden forringes for minst et kvalitetselement eller for samlet tilstandsklasse. Statsforvalteren viser til at konsekvensutredningen vurderer konsekvensene av tiltak som ubetydelig miljøskade for vannmiljø, men oppfordrer til å gjennomføre de avbøtende tiltakene for vannmiljø som er presentert i søknaden for å unngå negative virkninger for vannmiljø. Det er spesielt viktig å unngå avrenning av nitrogen i forbindelse med anleggsarbeidet. De oppfordrer også til å begrense inngrep i kantsonen til vassdrag.

Statsforvalteren ber også Statnett og Glitre Nett om at det i anleggsfasen gjennomføres tiltak for å sikre at dyrka jord beholder produksjonsevnen og at jorda ikke blir forringet.

Buskerud fylkeskommune (15. april 2024) uttaler seg som regional planmyndighet og forvalter av fylkesvei, fagmyndighet for kulturminnevern og prosessmyndighet etter vannforskriften. De kommenterer at Statnett i søknaden har beskrevet at det er mulighet for midlertidig forhøyet nitrogennivå i elva Dørja. De skriver at den økologiske tilstanden til vannforekomster nedstrøms for transformatorstasjonen er moderat som følge av høye nitrogennivåer, og ber om at vannmiljø vektlegges under detaljplanlegging og gjennomføring av tiltaket.

Buskerud fylkeskommune kommenterer også transport av utstyr og varer på fylkesveien og graving i nærheten av fylkesveien. De antar at det ikke berører fylkesveien eller sideområdene til veien. Dersom det viser seg at det skal graves nærmere enn tre meter fra veikanten, gjør de oppmerksom på at det må søkes om gravetillatelse til fylkeskommunen. Fylkeskommunen skriver også at dersom det blir høy trafikkmengde på avkjøringen ved fylkesvei 2758, må Statnett søke fylkeskommunen om midlertidig anleggsavkjørsel.

Buskerud fylkeskommune kommenterer videre at Flesaker transformatorstasjonen er et nyere tids kulturminne med høy nasjonal verdi, og de ber om at bygget vedlikeholdes gjennom videre eller ny bruk. De opplyser at det er registrert et KULA-område nordøst for det planlagte tiltaket, som kan gi negativ visuell påvirkning på dette området.

Fylkeskommunen uttaler også at det er gjort arkeologiske registreringer av arealer der den nye transformatorstasjonen og adkomstveien planlegges. Det ble ikke påvist kulturminner i disse undersøkelsene, og fylkeskommunen understreker at undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9 er oppfylt for disse tiltakene. De samtidig uttalt at arealer der det planlegges midlertidige anlegg og permanente tiltak i forbindelse med kraftledningene ikke er undersøkt av kulturminneforvaltningen, og at undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9 ikke er oppfylt. De ba opprinnelig om utsatt frist for høringsuttalelse til etter at arkeologiske registreringer er gjennomført.

Statnett (7. juni 2024) svarer at de er i dialog med Buskerud fylkeskommune for å få gjennomført de nødvendige supplerende arkeologiske undersøkelsene. De forsikrer også at arbeid vil stanses dersom det under anleggsarbeidet støtes på automatisk fredede kulturminner.

Statens vegvesen (8. mai 2024) sier at plasseringen av nye Eiker transformatorstasjon ikke berører riksveg E134 direkte, men at omleggingen av kraftledningene vil berøre veien. De påpeker at Statnett må søke Statens vegvesen om graving i riksveg. I tillegg må det sendes søknad om arbeidsvarsling ved arbeid på eller ved riks- og fylkesveg.

Statnett (7. juni 2024) har svart at de skal søke om nødvendige tillatelser for bygging av transformatorstasjonen med omlegging av kraftledninger.

Interesseorganisasjoner

Eiker historielag (12. april 2024) skriver i sin at de har registrert og merket flere gamle boplasser i nærheten av tiltaket til den planlagte Eiker transformatorstasjon. Disse boplassene danner den såkalte «Fiskum-runden», og de ber om at flest mulig av boplassene bevares.

Statnett svarer at de i forbindelse med detaljplanen skal kartfeste boplassene. Skjelbredplassen vil ikke bli fysisk berørt, men Eiker transformatorstasjon vil ligge tett inntil boplassen.

Birdlife Norge, Øvre Eiker og omegn lokallag (14. april 2024) skriver i sin høringsuttalelse at Fiskumvannet naturreservat er et Ramsar-område, et våtmarksområde av internasjonal betydning, spesielt viktig for vanntilknyttede fugler. Birdlife sier i sin høringsuttalelse at flyttingen av kraftledningene vil øke risikoen for fuglekollisjoner. De ønsker at kraftledningene blir bygget som jordkabler mellom Flesaker transformatorstasjon til E134. Samtidig ber de om at anleggsarbeidet ikke skal forstyrre fugl i hekkeperioden, og ber spesielt om at det unngås helikopterbruk i denne perioden.

Statnett skriver i sitt svar at transmisjonsnettet som hovedregel skal bygges som luftledning. De sier også at jordkabel er et dyrere alternativ og innebærer betydelige naturinngrep. Statnett har derfor ikke vurdert jordkabler som et alternativ.

Fiskum Utmarkslag (15. april 2024) skriver i sin høringsuttalelse at områdene som blir berørt av den nye transformatorstasjonen er et godt jaktterreng for rådyr og hjort. Utmarkslaget mener at daglig aktivitet i transformatorstasjonen vil kunne medføre uro for dyrebestanden, og foreslår å flytte Statnetts og Glitre Netts driftsbygninger og kontorer til et nærliggende næringsområde.

Naturvernforbundet Øvre Eiker (9. april 2024) skriver at Statnett først bør bygge adkomstveien til stasjonen når de har fått konsesjon, for å unngå bruk av vei gjennom boligfelt. De ber også om at helikopterbruk bør gjennomføres utenom hekke-/trekkperioden for fugl ved Fiskumvannet naturreservat. Naturvernforbundet ber også om at de nye kraftledningene merkes for å unngå fuglekollisjon, og ber om at antall kollisjoner kartlegges. De ber også om at skog, myr og turstier bevares så godt som mulig. Lysforurensing fra stasjonen bør begrenses.

Vestsiden beitelag (18. februar 2024) skriver i sin høringsuttalelse at det bør settes opp gjerder for å sperre for beitedyr rundt transformatorstasjonen før anleggsarbeidet kan begynne. De ber også om at det etableres bom og ferist ved gjennomkjøring av utmarksgjerde, og at veien bare kan benyttes til nyttekjøring. De ber om at Statnett tar hensyn til beitedyr i anleggsperioden for å unngå skade på dyrene.

Statnett svarer at de skal gjennomføre tiltak som er hensiktsmessig for å unngå konflikt mellom beitedyr og anleggsarbeidet, i samråd med beitelaget.

Rørås Skogvei (Fiskum vest skogsbilveilag) (14. april 2024) skriver i sin høringsuttalelse at det er store gevinster ved å benytte Løkenveien gjennom veinettet ved Fiskumparken som adkomstvei. De anbefaler også å unngå trafikk gjennom Dunserudhagen, for å unngå trafikk gjennom boligfeltet.

Statnett svarer at de tar innspillene til etterretning inn i videre detaljplanlegging.

Næring

Fiskumparken AS (15. april 2024) skriver i sin høringsuttalelse at den kommunale veien og det kommunale vann og avløpsanlegget Statnett planlegger å tilknytte seg til, ikke strekker seg gjennom Fiskumparken som beskrevet. De påpeker at Statnett må inngå avtale med Fiskumparken og betale anleggsbidrag for kostnader og planlagt bruk av anleggene. Fiskumparken mener det er hensiktsmessig at Statnett selv bygger vei og VA-anlegg gjennom næringsparken som de planlegger å koble seg til. De påpeker også at areal Statnett planlegger midlertidig erverv av for å benytte til rigg- og anleggsplass, er regulert til næringsbebyggelse. Fiskumparken ber Statnett vurdere å benytte andre arealer.

Statnett svarer at de tar innspillene til etterretning og tar det med videre inn i detaljplanleggingen.

Grunneiere, naboer og privatpersoner

Astrid Marie Lundteigen Mohus (7. april 2024) har i sin høringsuttalelse bedt om at Statnett beskriver hvordan følgende tema påvirkes, tilbakeføres og avbøtende tiltak i detaljplanen: terrengendringer ved terrengtransport, midlertidige anlegg og eksterne masser, felling av trær og kompensasjon, riving av mastefester på jordbruksareal, revegetering, anleggstransport på dyrket mark, permanente veier, produktiv skog, overvann og avrenning og myr.

Statnett svarer at de tar innspillene til etterretning i utarbeidelse av detaljplanen.

Erik Christian Reine (8. april 2024) representerer eierne av Rogndalsbråten Kjetil Sommerfelt Reine og Hanne Elsrud. De har restaurert Rogndalsbråten husmannsplass og mener at verdien av den vil reduseres som følge av nye Eiker transformatorstasjon. De har bedt om at verdireduksjonen blir fastsatt og kompensert, og ønsker å benytte seg av advokathjelpen i forbindelse med erverv.

Statnett svarer at de tar innspillene til etterretning.

Hans Kristian Woldstad (12. april 2024) har i sin høringsuttalelse bedt om at ledningene er tilstrekkelig høye over landbruksarealet slik at det ikke er fare for overslag til landbruksmaskiner. Han ønsker også at det ikke innføres restriksjoner for bruk av vanningsanlegg. Det påpekes også at det i dag er problemer med GPS under dagens ledninger og ber om at dette tas hensyn til i etableringen av nye kraftledninger.

Statnett svarer at de vil kompensere ulemper av tiltaket for landbruk, og for eventuelle restriksjoner for vanning. De sier også at det prosjekteres å legge til rette for at kraftledningen er tilstrekkelig høy. De poengterer at høyden på ledningen kan gi økt fare for fuglekollisjon og øke synligheten av ledningen.

Olaf Thorrud (13. april 2024) har i sin høringsuttalelse opplyst at han har en avtale om bruk av eksisterende driftsveier som går gjennom Fiskum næringspark, som skal legges om. Den nye driftsveien vil krysse adkomstveien til Eiker transformatorstasjon og krever rettigheter til å krysse adkomstveien. Han ber også om at trafikken på adkomstveien minimeres og bare benyttes til nyttekjøring og mener at det bør settes opp bom. Samtidig bes Statnett vurdere om kontorlokaler kan flyttes fra Eiker transformatorstasjon for å minimere trafikken. Han stiller seg bak Vestsiden beitelags høringsuttalelse.

Statnett svarer at de tar innspillene til etterretning i videre detaljplanlegging.

Stian Løkke (14. april 2024) ber Statnett unngå å benytte veien ved Dunserudhagen som adkomstvei, og foreslår at adkomsten går gjennom Fiskumparken næringspark.

Statnett svarer at de tar innspillet til etterretning i videre detaljplanlegging.

Erik Andreas Nedberg (14. april 2024) har i sin høringsuttalelse på vegne av Tone Elisabeth Nedberg Nilssen skrevet at adkomstveien vil krysse en eksisterende traktorvei. Han ber om at det legges til rette for at traktorveien kan krysse adkomstveien, og om bruksrett til veien. De støtter forslaget om å etablere bom for veien, for å redusere trafikken.

Statnett svarer at de tar innspillet til etterretning i videre detaljplanlegging.

Tor Kristoffer Flesaker (15. april 2024) er tidligere grunneier av grunn ervervet til Flesaker transformatorstasjon og påpeker at dette tidligere var dyrket mark. Han ber om at grunn som tidligere var dyrket mark tilbakeføres til dyrkbar mark etter at Flesaker transformatorstasjon er revet. Han ber også om at ledningene Flesaker–Hof og Flesaker–Tegneby flyttes lenger sør og at huset på gnr. 40, bnr. 6 rives, av hensyn til visuelle virkninger og magnetfelt.

Statnett svarer at de tar innspillet til etterretning i videre detaljplanlegging. De opplyser at de ser på muligheter for å bevare både bygget ved gnr. 40, bnr. 6 og den hule eika.

Sverre Dombu (15. april 2024) har i sin høringsuttalelse bedt Statnett vurdere behovet av funksjoner ved Eiker transformatorstasjon, og bedt om at trafikken til og fra transformatorstasjonen minimeres. Han er eier av skog noe skog som blir berørt av den nye stasjonen og er nærmeste nabo til de nye ledningene, og spør om Statnett har behov for å bygge et så stort anlegg. Samtidig ber han om at tilgangen til skogen opprettholdes. Videre ber han om at det etableres bom for å redusere tilgangen til adkomstveien og samtidig at grunneiere får tilgang til å benytte den. Han ber også Statnett om å minimere lysbruken ved stasjonen og om å gjøre tiltak for å redusere faren for overvann. Statnett bør oppgradere Løkenveien og traktorveier før de skal benyttes.

Statnett svarer at de tar innspillet til etterretning i videre detaljplanlegging.

Jens Erik Hægstad (15. april 2024) har i sin høringsuttalelse at han er grunneier av tomten hvor nye Eiker transformatorstasjon skal bygges. Han ber om at Statnett sørger for at han fortsatt har tilgang til skogsbilvei for tømmerdrift etter at stasjonen er etablert. Hægstad ber også om å få tilgang til å benytte adkomstveien til Eiker transformatorstasjon til tømmerdrift og transport til egen eiendom, og at det etableres bom slik at bare de med behov kan benytte den. Han savner at virkningene for storvilt og jakt blir kartlagt. Henriks plass er en husmannsplass som ligger innenfor stasjonsområdet, og han ber om at det undersøkes om det er et vernet kulturminne. Han er bekymret for overvann i området rundt stasjonen.

Statnett svarer at de tar innspillene til etterretning i videre detaljplanlegging.

Petter Hobbelstad (15. april 2024) skriver i sin høringsuttalelse at han som grunneier blir sterkt berørt av tiltakene ved etablering av nye Eiker transformatorstasjon. Han sier at familie og venner benytter området i nærheten av stasjonen til jakt og rekreasjon og at tiltaket påvirker bruken av området negativt. Han tar også opp jakt i området og ber Statnett vurdere å flytte stasjonsbygninger bort fra stasjonen. Videre ber han om å få tilgang til adkomstveien og at det bør settes opp en bom hvor grunneiere har tilgang til veien. Samtidig ber han om at Statnett etablerer en permanent adkomst til Løkenveien. Han er også redd for overvannsproblematikk og at transformatorstasjonen kan være et terrormål.

Petter Hobbelstad er eier av Søndre Skjelbred gård, og vil oppleve at store deler av eiendommen bestående av skog og landbruk blir båndlagt. Han har bedt Statnett om å vurdere å flytte mastepunkt ved Åkerholmen for å redusere de negative visuelle virkningene av tapt utsikt og redusere negative virkninger for landbruket. Petter tar også opp GPS-problematikken til Hans Kristian Woldstad. Han ber også Statnett sørge for å koble sammen dreneringsrør med rett fall på jorden nedenfor gamle E134.

Petter Hobbelstad er ikke enig med vurderingen av Statnetts vurdering av belastning for de berørte partene, og stiller seg undrende til at en grunneier i så stor grad blir berørt av tiltaket.

Statnett svarer at de tar innspillene til etterretning i videre detaljplanlegging.

Marte Dombu (15. april 2024) skriver i sin høringsuttalelse at hun skal ta over eiendom gnr. 161, bnr. 4 og at de nye ledningene vil komme nær eiendommen. Hun ber Statnett om å innhente en analyse av ulemper og begrensningene ved eiendommen.

Statnett svarer at de tar innspillene til etterretning i videre detaljplanlegging.

Statnetts svar på gjentakende tema

Detaljplan: Statnett har svart at de skal lage en detaljplan som må godkjennes av NVE før byggingen av anleggene kan starte. De har presentert følgende relevante tema som kan inngå i detaljplanen:

- hvordan forurensning av vannforekomster skal unngås.
- hvordan terrengendringer vil bli tilbakeført etter ferdig anleggsarbeid
- vegetasjon (frø) som planlegges på grøntareal inne på stasjonsområdet
- transport over / tiltak i dyrket mark, og tid på året
- hva som skal kartlegges før oppstart av anleggsarbeider, f.eks. svartlistede arter
- hvordan kantvegetasjon til vassdrag skal hensyntas og begrenses
- avbøtende tiltak / renseløsninger for å begrense avrenning av nitrogen
- tidspunkt på året for anleggsarbeid, f.eks. at byggingen gjennomføres på vinter over jorder.
- bruk av helikopter og kran for montering av fundament, mast og ledning.
- midlertidig anleggsvirksomhet skal reguleres med en tillatelse eller ikke
- kartlegge vannmiljø - utover KU

Innspill om å legge om vei og å ta hensyn til husmannsplasser vil også håndteres i detaljplanen.

Riving av Flesaker transformatorstasjon: Statnett har svart at de har konsesjon til å drifte anlegget ved Flesaker frem til det blir revet. Statnett forventer at NVE ikke stiller krav til salget av arealet ved Flesaker og planlegger å selge det etter privatrettslig avtale. Det er vanlig at ervervet areal blir solgt tilbake til eiendommen det er kjøpt fra. Salg av areal håndteres ved en senere anledning.

Eventuelle skader i anleggsperioden: Statnett svarer at de vil sørge for å reparere dreneringsrør eller annen eiendom som eventuelt blir skadet i anleggsperioden.

Lysforurensing: Statnett har svart at det generelt er lite lys ved deres transformatorstasjoner, med unntak av ved vedlikehold og drift. Kontorfasiliteter vil være opplyst i kontortid. Øvrig belysning vil være minimal.

Mulig terrorfare: Flesaker transformatorstasjon og Eiker transformatorstasjon er begge sentrale knutepunkt i transmisjonsnettet på Østlandet. Statnett beskytter sine anlegg og informasjon tilhørende anleggene etter gjeldende lov- og forskriftskrav.

Bruk av veier: Statnett planlegger å etablere adkomstveien før anleggsarbeidet på stasjonsområdet begynner. Veien vil sperres med bom slik at kun de med behov har tilgang. Løkenveien er planlagt benyttet i forbindelse med ledningsbygging og riving hvis det blir behov.

Utfordringer med landbruk: Statnett gir grunneiere kompensasjon for ulemper med mastepunkter og klausulering over dyrka mark. Ved etablering av nye ledninger vurderes erstatning for redusert mulighet for vanning. Prosjekteringen legger til rette for at kraftledningen har tilstrekkelig høyde til landbruksmaskiner. Det kan vurderes å øke høyden på kraftledningene, men det vil føre til økt synlighet og økt fare for fuglekollisjoner. Statnett ønsker å tilbakeføre området hvor 300 kV-anlegget ligger i dag, til jordbruk.

Forhandling og erstatning for grunneiere: Statnett må erverve rettigheter til grunn for både nye traseer for kraftledninger og ny transformatorstasjon, og Statnett forsøker å inngå minnelig avtaler. Dersom det ikke oppnås enighet vil de erverve nødvendig grunn ved ekspropriasjon, da vil erstatningen bli fastsatt ved skjønnsretten. Statnett forstår at Eiker transformatorstasjon vil gi stor belastning for grunneiere, og vil kompensere grunneiere for økonomiske tap de opplever på kort og lang sikt. De berørte grunneierne vil bli kontaktet og få tilbud om kompensasjon for økonomiske tap inngrepet medfører. Statnett dekker også kostnader for juridisk bistand i henhold til gjeldende regler i ekspropriasjonsloven § 15 og skjønnsprosessloven § 54.

Statnett har notert innspill om ny vedplass og gapahuk, og vil planlegge detaljer om hvordan disse håndteres i detaljplan i dialog med de berørte. De svarer også at de ikke vil legge ytterligere begrensninger for tilgrensende eiendommer utover byggeforbudsbeltet for ledningstraseen.

Jakt, vilt og beite: Statnett erkjenner at nye Eiker transformatorstasjon vil gi et stort fotavtrykk, og det må beregnes daglig trafikk til og fra stasjonen. Støy og transport kan ha en betydning for beitedyr og jakt, og Statnett vil kompensere eventuelle tap i forbindelse med beitedyr. Statnett vil ta kontakt med beitelaget for å planlegge tiltak som minimerer konflikten mellom beitedyr og anleggsarbeidet.

Overvann: Det er planlagt å etablere åpne grøfter sør og øst for stasjonen, og de skal utformes med en fordryningsfunksjon. Grøftene skal sørge for at det slippes ut like mye vann etter utbygningen som før. Tiltaket skal ikke føre til økt vannføring i de nærmeste vassdragene.

Flytting av driftsbygg ut av Eiker transformatorstasjon: Statnett har svart at det er behov for oppmøteplass ved Eiker transformatorstasjon for å opprettholde bemanningen ved transformatorstasjonen i beredskapssituasjoner. Det er ikke mulig å opprettholde dette hvis kontorlokalene flyttes ut av stasjonen.

Glitre Netts kommentarer

Glitre nett slutter seg til Statnetts kommentarer, og har levert tilleggskommentarer på deler av høringsuttalelsene som omhandler deres planlagte nettanlegg.

Hans Kristian Woldstad: Glitre Nett svarer at kraftledningene deres skal prosjekteres i henhold til forskrift om elektriske forsyningsanlegg, som sier at de skal tilpasse ledningshøyde i områder hvor høye maskiner skal benyttes. Glitre Nett har ingen restriksjoner for bruk av vanningsanlegg, men ønsker at vanningsanlegg settes opp under ledningstraseen og at det vannes vekk fra ledningen. De har ikke erfart at det er problemer med GPS-bruk knyttet til deres 132 kV anlegg.

Marte Dombu: Glitre Nett svarer at de signerer standardavtaler med grunneiere om rettigheter og plikter. Glitre Nett har et byggeforbudsbelte på 16 meter fra senter av kraftledningen som sammenfaller med skogryddingsbelte. Utover det har ikke Glitre Nett ytterligere restriksjoner. De henviser til konsekvensutredningen og vedlegg 7 til konsesjonen for analyse av ulemper og restriksjoner i området.

Birdlife Norge: Glitre Nett har svart på innspillet om å erstatte luftledning med jordkabel. Kabling av Glitre Netts ledninger vil medføre økte kostnader på 150–200 millioner kroner. De mener at de økte kostnadene og arealbeslag for innskutte kabler ikke vil være samfunnsmessig rasjonelt.